

Літаратура і Мастацтва

Выдаецца
з 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 22 (2808)

Пятніца, 28 мая 1976 г.

Цана 8 кап.

Дружба народів — не просто слова,
Дружба народів — це правда жива,
Колос на ниві і діти щасливі,
Сила людська в весняному розливі.

Максім РЫЛЬСКІ.

Дружбай народаў магутна краіна,
Моц наша ў згодзе святой.
Будзь жа шчасліва ты, наша пуціна,
Вечна свяці яснатой!

Якуб КОЛАС.

Удзельнікі святочнага канцэрта майстроў мастацтваў Украінскай ССР на сцэне тэатра оперы і балета Беларускай ССР.

Фота Ул. КРУКА.

НА СВЯТА НАРОДАЎ-БРАТОЎ

На зямлі Савецкай Беларусі пачынаюцца Дні літаратуры і мастацтва Украінскай ССР—вялікае і светлае свята аднавання савецкіх народаў, значная падзея ў культурным жыцці нашай шматнацыянальнай краіны. Краіны, дзе, наводле слоў Генеральнага сакратара ЦК КПСС таварышы Л. І. Брэжнева, «нарадзілася і ўмацавалася вялікае брацтва людзей працы, аб'яднаных, незалежна ад іх нацыянальнай прыналежнасці, агульнасцю класавых ітарасаў і мэт, складаных небылых і гісторыі адносін, якія мы па праву называем ленинскай дружбай народаў».

Асабліва сэнс гэтаму святу надае тое, што яно праходзіць у год XXV з'езда КПСС, які адкрыў перад савецкімі людзьмі новыя выдатныя гарызонты эканамічнага, сацыяльнага, духоўнага і палітычнага развіцця.

22 мая ў сталіцу Савецкай Беларусі—горад-герой Мінск для ўдзелу ў мерапрыемствах свята культуры брацтва народа прыбыла дэлегацыя Украінскай ССР. Аэрапорт на-святочнаму ўпрыгожаны. Развіваюцца дзяржаўныя флагі СССР, УССР і БССР. На фасадзе будынка—маляўнічая эмблема Дзён, прывітальныя лозунгі на рускай, украінскай і беларускай мовах. Для сустрэчы дарагіх гасцей сюды прыбылі прадстаўнікі партыйных, савецкіх, грамадскіх арганізацый, дзеячы навукі і культуры сталіцы Беларусі.

Сярод сустрэкаючых—сакратар ЦК КП Беларусі А. Т. Кузьмін, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Л. Сняжкова, загадчык аддзела культуры ЦК КПБ А. Л. Петрашкевіч, міністр культуры БССР Ю. М. Міхневіч, сакратар Мінскага абкома КПБ Р. П. Платонаў, першы намеснік старшыні Мінскага аблвыканкома А. Я. Раханаў, першы сакратар Мінскага гаркома КПБ У. А. Лявонкіна, старшыня выкан-

кома Мінскага гарсавета М. В. Кавалёў, іншыя афіцыйныя асобы, кіраўнікі творчых саюзаў.

Самалёт з Кіева робіць пасадку. Цёпла, па-брацку, кветкамі сустракаюць прысутныя дэлегацыя Украінскай ССР на чале з сакратаром ЦК КП Украіны В. Я. Маланчуком.

У састаў дэлегацыі ўваходзяць намеснік Старшыні Савета Міністраў Украінскай ССР П. Ц. Травнюк, сакратар Вальнскага абкома Кампартыі Украіны Н. Л. Аляксеева, брыгадзір сталявараў Харкаўскага трактарнага заводу імя С. Арджанікідзе, Герой Сацыялістычнай Працы Ф. С. Амельні, старшыня праўлення Саюза мастакоў Украіны, народны мастак УССР В. З. Барадай, старшыня рэспубліканскага Камітэта абароны міру, лаўрэат Ленінскай і Дзяржаўнай прэміі СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі УССР імя Т. Р. Шаўчэнка і пісьменнік А. Ц. Ганчар, загадчык аддзела культуры ЦК Кампартыі Украіны М. Р. Ішчанка, старшыня праўлення Львоўскай арганізацыі Саюза кампазітараў Украіны, кампазітар, народны артыст УССР А. І. Нос-Анатольскі, першы сакратар праўлення Саюза кінематографістаў Украіны, народны артыст СССР Ц. В. Ляўчук, старшыня калгаса «Дружба» Чарнігаўскага раёна, Герой Сацыялістычнай Працы В. Д. Лугоўскі, намеснік старшыні выканкома Кіеўскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных Г. М. Мянжэрас, двойчы Герой Савецкага Саюза А. К. Нядбайла, міністр культуры Украінскай ССР А. К. Раманоўскі, міністр сацыяльнага забеспячэння УССР, двойчы Герой Савецкага Саюза А. Ф. Фёдарав, сакратар Укрпрафсавета Л. К. Шэндрык.

Дзяўчаты ў беларускіх нацыянальных касцюмах са словамі «Сардэчна запрашаем» падносяць дарагім гасцям хлеб-соль.

БЕЛТА.

ЗНАХОДЖАННЕ ГАСЦЕЙ

Дэлегацыя Украінскай ССР на чале з сакратаром ЦК Кампартыі Украіны В. Я. Маланчуком наведла 23 мая Дом-музей і з'езда РСДРП. З вялікай цікавасцю і хваляваннем знаёмліліся украінскія сябры з яго экспанатамі. Члены дэлегацыі УССР падарылі музею карціну «Ленін у Смольным». У кнізе ганаровых гасцей яны пакінулі запіс: «З глыбокім хваляваннем дэлегацыя Украінскай ССР на Днях украінскай культуры ў Беларусі азнаёмілася з экспазіцыяй Дома-музея ў Мінску. Тут, знаходзячыся ля вытокаў нашай партыі, яшчэ больш усцярпаеш веліч яе спраў і адзінадушнага глыбока ўсведамляеш, як цвёрда і ўпэўнена вядзе яна савецкі народ па ленинскому шляху, да поўнай перамогі камунізму».

Затым члены дэлегацыі прыбылі ў Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Яны азнаёміліся з яго экспанатамі, арганізацыяй работы па натрытычнам выхаванню

працоўных. Пасланцы Украіны падарылі музею хранікальна-дакументальную стужку «Фарсраванне Дняпра». Аб дасягненнях працаўнікоў Савецкай Беларусі ў камуністычным будаўніцтве раскажваюць экспанаты выстаўкі «Беларуская ССР. Ад з'езда да з'езда» на ВДНГ БССР, якую таксама наведла дэлегацыя Украінскай ССР.

У гэты ж дзень госці з берагоў Дняпра набылі ў літаратурным музеі Янкі Купалы. Ад імя дэлегацыі пісьменнік, лаўрэат Ленінскай і Дзяржаўнай прэміі СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Украінскай ССР імя Т. Р. Шаўчэнка А. Ц. Ганчар перадаў музею інкруставаную шкатулку з юбілейнымі медалямі класіка украінскай літаратуры Івана Катлярэўскага, Тараса Шаўчэнка і Лесі Украінкі.

Разам з дэлегацыяй УССР былі сакратар ЦК Кампартыі Беларусі А. Т. Кузьмін, іншыя афіцыйныя асобы.

БЕЛТА.

СПАЎ МАЛАДОСЦІ І МАЙСТЭРСТВА

Адкрытая ў Мінскім Палацы мастацтва выстаўка выяўленчага, народнага дэкаратыўнага мастацтва і кнігі Украінскай ССР прыцягнула ў гэты залы тысячы мінчан і гасцей сталіцы Беларусі.

26 мая выстаўку наведалі таварышы П. М. Машэраў,

А. Н. Аксёнаў, Ц. Я. Кісялёў, М. І. Лагір, У. Ф. Міцкевіч, М. Н. Полазаў, Ф. А. Сурганав.

Кіраўнікі Кампартыі і ўрада Беларусі пакінулі ў кнізе водгукаў цёплы запіс.

БЕЛТА.

Гутарка ў ЦК Кампартыі Беларусі

З асаблівай гасціннасцю і сардэчнасцю прымаюць працоўныя Беларусі ўдзельнікаў Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР, якія прыбылі ў рэспубліку. Свята культуры Савецкай Украіны на беларускай зямлі з'яўляецца агульным святам дружбы і брацтва нашых народаў. Яно праходзіць у цудоўны час, калі ўсе савецкія людзі адзінай сям'ёй з велізарным патрыятычным уздымам ажыццяўляюць гістарычныя рашэнні XXV з'езда КПСС.

24 мая, у Цэнтральным Камітэце КПБ адбылася гутарка кіраўнікоў Кампартыі Беларусі і ўрада рэспублікі з дэлегацыяй Украінскай ССР на чале з сакратаром ЦК Кампартыі Украіны В. Я. Маланчуком, якая прыбыла ў Мінск у сувязі з правядзеннем Дзён літаратуры і мастацтва.

Кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. М. Машэраў цёпла і сардэчна вітаў пасланцоў брацтва украінскага народа і ў іх асобе ўсіх працоўных Украінскай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Мы, сказаў ён, шчыра рады вашаму прыезду і выказваем глыбокую ўдзячнасць Цэнтральнаму Камітэту Кампартыі Украіны, Прэзідыуму Вярхоўнага Савета і Савету Міністраў УССР за іх згоду правесці ў Беларусі Дні літаратуры і мастацтва Украінскай ССР.

Гэта свята культуры, працягваў П. М. Машэраў, з'яўляецца вялікай падзеяй, якая мае выключна важнае значэнне ў жыцці нашай рэспублікі і ўсёй краіны. Яно, вядома, прынясе вялікую радасць, велізарнае эмацыянальнае і эстэтычнае задавальненне працоўным Беларусі. Значнасць Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі ў той жа час выходзіць за межы падзеі ў культурным жыцці. Вялікае палітычнае гучанне гэтага свята. Галоўнае ў тым, што Дні літаратуры і мастацтва брацтвага украінскага народа па сутнасці

ўвасабляюць і выражаюць сабой непарушную дружбу і маналітнае адзінства савецкіх народаў і даюць нашым людзям узаемаўзабагацальныя духоўны зарад, які выражаюць жывую дзейную сілу сацыялістычнага інтэрнацыяналізму.

Вельмі і вельмі значна, што свята украінскай культуры праходзіць у хуткім часе пасля XXV з'езда КПСС. Мы разглядаем Дні літаратуры і мастацтва брацкай Украіны ў якасці важнага ўкладу ў справу паспяховага выканання рашэнняў партыйнага з'езда як у галіне ідэйна-маральнага і эстэтычнага выхавання нашага народа, так і ў ажыццяўленні задач сацыяльна-эканамічнага будаўніцтва.

Працоўныя Беларусі добра ведаюць і выключна высока цэняць культуру Савецкай Украіны. Дні літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у нашай рэспубліцы дадуць магчымасць нашаму народу яшчэ лепш, яшчэ глыбей пазнаёміцца з выдатнай, яркай культурай брацтвага украінскага народа, вельмі таленавітага, шчодрэга. Яны ўзабагацяць нашых людзей і яшчэ больш парадняць нашы народы духоўна, пакінуць глыбокі след у свядомасці людзей, у жыцці рэспублікі. Іх правядзенне з'явіцца сапраўды неацэнным укладам добрага і вернага суседа ў справы і жыццё ўсіх працоўных Беларусі, у нашу работу па рэалізацыі рашэнняў XXV з'езда КПСС.

Таварыш П. М. Машэраў раскажаў украінскім сябрам аб развіцці народнай гаспадаркі Беларусі, аб дзейнасці партыйнай арганізацыі рэспублікі па ажыццяўленню рашэнняў партыйнага з'езда. Яны сталі для беларускага народа баявой праграмай дзейнасці ў барацьбе за выкананне планаў дзесятай пяцігодкі, за новыя вышыні ў камуністычным будаўніцтве. Працоўныя рэспублікі, які ўсе савецкія людзі, аднадушна адабраюць і цалкам падтрымліваюць унутраную і

знешнюю палітыку Камуністычнай партыі, палажэнні, вывады і задачы, вызначаныя ў Справаздачым дакладзе ЦК XXV з'езда КПСС, з якім выступіў таварыш Л. І. Брэжнеў. Яны поўныя рашучасці і прыкладаюць максімум намаганняў, каб ажыццявіць прадвызначэнні партыі, зрабіць дзесятыю пяцігодку пяцігодкай высокай эфектыўнасці і якасці ўсёй работы.

Датэрмінова завяршыўшы дзесятыю пяцігодку, працоўныя Беларусі ўзялі добры старт у новым пяцігоддзі.

Вялікая ўвага ў ходзе гутаркі з украінскімі таварышамі была ўдзелена пытанням партыйнага кіраўніцтва культурным будаўніцтвам у святле сучасных патрабаванняў партыі. Гутарка ішла аб дзейнасці творчых саюзаў, аб далейшым умацаванні сувязей літаратуры і мастацтва з жыццём народа, з практыкай камуністычнага будаўніцтва.

Кіраўнік дэлегацыі Украінскай ССР сакратар ЦК КП Украіны В. Я. Маланчук, які выступіў затым, падзякаваў за цёплую сустрэчу прадстаўнікоў украінскай культуры на беларускай зямлі. Ён раскажаў аб жыцці і працы брацтвага украінскага народа, аб яго дасягненнях у гаспадарчым і культурным будаўніцтве.

В. Я. Маланчук адзначыў у сваім выступленні, што Дні літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі, у якіх прыме ўдзел звыш тысячы чалавек, будзе садзейнічаць далейшаму ўзаемаўзабагацэнню культур брацкіх рэспублік, умацаванню дружбы і адзінства народаў савецкай шматнацыянальнай Радзімы.

На гутарцы прысутнічалі таварышы А. Н. Аксёнаў, Ц. Я. Кісялёў, А. Т. Кузьмін, М. І. Лагір, У. Ф. Міцкевіч, Я. П. Нікулкін, М. Н. Полазаў, І. Я. Пялякоў, Ф. А. Сурганав, В. С. Шавялуха, У. Е. Лабанок, Н. Л. Сняжкова, І. Ф. Якушаў.

БЕЛТА.

ВЕЧНАЯ ЛЮБОЎ І ЎДЗЯЧНАСЦЬ

ры і мастацтва—удзельнікі Дзён. У выкананні украінскіх харавых калектываў гучаць «Песня аб Леніне» С. Тулікава і «Камуністычнай партыі—хвала!» А. Філіпенкі.

Затым дэлегацыя Украінскай ССР наіравалася да плошчы Перамогі, дзе ўзвышаецца помнік-абеліск воінам Савецкай Арміі і партызанам Беларусі, якія загінулі ў баях за вызваленне нашай Радзімы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Да яго падножжа ўскладаецца вянок. Члены дэлегацыі двойчы Герой Савецкага Саюза А. Ф. Фёда-

раў і А. К. Нядбайла ставяць чатыры капсулы з зямлёй гарадоў-героў—Адэсы, Кіева, Севастопалю, Керчы. Над плошчай гучыць журботная і велічная песня «Стэпам, стэпам».

Літаратары Украіны—удзельнікі Дзён пабывалі на радзіме Янкі Купалы ў Вяшніцы, дзе ўсклалі кветкі да помніка народнаму песьняру Беларусі. У той жа дзень кветкі былі ўскладзены да помнікаў Янку Купалу і Якубу Коласу ў Мінску.

БЕЛТА.

ВЯЛІКАМУ ТЭАТРУ САЮЗА ССР—200 ГАДОЎ

У Маскве адбылося ўрачыстае пасяджэнне, прысвечанае 200-годдзю Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра Саюза ССР і ўручэнню калектыву ордэна Леніна, якім ён узнагароджаны за выдатныя заслугі ў развіцці савецкага музычнага і харэаграфічнага мастацтва і ў сувязі са знамянальным юбілеем.

З велізарным патхненнем уся прынялі калектыву ДАВТ, утворанай ініцыятывай нашай краіны прывітанне, з якім звярнуўся да калектыву Вялікага тэатра таварыш Л. І. Брэжнеў.

У прэзідыуме ўрачыстага пасяджэння—таварышы В. В. Грышнін, П. Н. Дзямінаў, М. В. Зімянін, лаўрэаты Ленінскай прэміі, выдатныя музыканты, кампазітары, вядомыя пісьменнікі, мастакі, харэографы. На

сцэне—праслаўленая трупя Вялікага тэатра.

З вялікім удзімам быў выбраны ганаровы прэзідыум у саставе Палітбюро ЦК КПСС на чале з Генеральным сакратаром ЦК КПСС таварышам Леанідам Ільічам Брэжневым.

Член Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар МГК КПСС В. В. Грышнін выступіў на пасяджэнні з прававой, зачытаў Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб узнагароджанні тэатра ордэнам Леніна і пад працяглая апладасменты прымацаваў яго да сцягу ДАВТ.

На ўрачыстым пасяджэнні выступілі таксама генеральны дырэктар ДАВТ СССР і Крамлёўскага Палаца з'ездаў Г. А. Іваноў, Герой Сацыялістычнай Працы, народная артыстка

СССР Г. С. Уланова, народны артыст СССР У. А. Атлантаў.

З высокай узнагародай юбіляраў паўшываў першы сакратар праўлення Саюза кампазітараў СССР Герой Сацыялістычнай Працы, народны артыст СССР Ц. М. Хрэнікаў, токар маскоўскага заводу «Сцяг рэвалюцыі» Е. П. Пракоф'еў, першы сакратар ЦК ВЛКСМ Я. М. Цяжэльнікаў, першы намеснік начальніка Галоўнага палітычнага ўпраўлення Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту генерал-палкоўнік Г. В. Срэдзін.

З велізарным патхненнем было прынята прывітальнае лісьмо Цэнтральнаму Камітэту КПСС, Прэзідыуму Вярхоўнага Савета СССР, Савету Міністраў СССР.

У святочным канцэртзе выступілі праслаўленыя майстры Вялікага тэатра і выдатныя зарубежныя выканаўцы, што прыехалі на ўрачыстасці.

СЭРЦЫ, АДКРЫТЯ СЯБРАМ

У МАЛАДОЙ, ізумруднай зеляніне лясоў і палёў, у бела-ружовай кіпені квітнеючых майскіх садоў прыйшло да нас гэта вялікае і радаснае свята. Сінявокая Беларусь даўно і з нецярпеннем чакала пасланцоў роднай сястры — Украіны, каб шчодрата вітаць дарагіх гасцей, яшчэ і яшчэ раз паслухаць іх задумшывыя песні, убачыць іх імклівыя, іскрыстыя танцы, захавіцца іх чароўнымі мелодыямі, пазнаёміцца з новымі выдатнымі творамі майстроў слова, пэйдэзія, разца, сцэны і экрану. Чакала, каб зноў у поўнай меры адчуць вялікае аднаванне і брацтва савецкіх людзей.

І вось раніцай 22 мая спецыяльны поезд са старажытнага Кіева з удзельнікамі Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі прыбыў у нашу рэспубліку. Цёпла і сардэчна сустрэлі дарагіх гасцей гамлячане. Яны ад усёй душы віталі паўпрадаў літаратуры і мастацтва брацкай Украіны, павіншавалі іх з прыбыццём на беларускую зямлю. На старадаўняму народнаму звычайна дзяўчаты ў нацыянальных насьцюмах паднеслі сябрам хлеб-соль, букеты яркіх вясняных кветак.

Мы ўздзіслі, што непасрэдна сустрэчы з украінскімі майстрамі літаратуры і мастацтва прынясуць нам шмат радасці і натхнення, сказаў на мітынг намеснік старшыні Гомельскага аблвыканкома У. С. Сняпук. З адкрытым сэрцам сустракаем мы прадстаўнікоў самабытнай, багатай талентамі культуры сястры Украіны.

Першы намеснік міністра культуры БССР А. І. Ульянович, вітаючы гасцей, адзначыў, што працоўныя нашай рэспублікі ведаюць і любяць непаўторнае, глыбока народнае украінскае мастацтва. На беларускай зямлі, працягваючы, вы ўбачыце, як з бескарыслівай дапамогай усіх саюзных рэспублік узняліся з руін і папалішчаў нашы гарады і вёскі, як расквітнела Савецкая Беларусь, яе экано-

міка і культура, як наш народ ажыццяўляе гістарычныя рашэнні XXV з'езда КПСС.

Сардэчныя словы любові і павагі перадалі ўкраінскім сябрам слесар-зборшчык Гомельскага завода вымяральных прыбораў, Герой Сацыялістычнай Працы П. Т. Дземчанка, актрыса Гомельскага абласнога драматычнага тэатра, заслужаная артыстка БССР Н. А. Карнеева.

Усхвалявана гаварыў аб вузках вечнага брацтва Украінскага і беларускага народаў, аб непарушнай дружбе ўсіх народаў нашай сацыялістычнай Радзімы першы намеснік міністра культуры Украінскай ССР Я. Д. Віташыніскі. Ён перадаў гарацкае брацкае прывітанне працоўным Гомельшчыны і сардэчна падзякаваў ім за цёплую сустрэчу.

Пад гукі ўрачыстага марша поезд з удзельнікамі Дзён адіраўляецца далей — у сталіцу Беларусі.

...У святочным убранні будынак Мінскага чыгуначнага вакзала. На трох мовах вітаюць транспаранты доўгачаканых гасцей: «Добро пожаловать, дорогие украинские друзья!», «Ласкаво просимо, дорогі українські друзі!», «Сардэчна запрашаем, дарагія ўкраінскія сябры!». Раз'яваюцца на ветры дзяржаўныя флагі СССР, УССР і БССР. Над Прывакзальнай плошчай, дзе сабраліся тысячы мінчан — прадстаўнікоў калектываў прадпрыемстваў, арганізацый і ВНУ горада, творчых саюзаў, гучаць мелодыі песень аб Радзіме, Леніне, партыі, творы рускіх, украінскіх і беларускіх кампазітараў.

Сярод сустракаючых — кіраўнікі Кампартыі Беларусі і ўрада рэспублікі, члены аргкамітэта па правядзенню Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларускай ССР.

Роўна ў 14.30 да перона прыбывае спецыяльны поезд. Духавы аркестр выконвае Сустрэчны марш, і ўдзельнікі Дзён трапляюць у сяброўскія абдымкі сустракаючых. Усе накіроўваюцца на Прывакзальную плошчу, упрыгожаную флагамі, лозунгамі і транспарантамі, якія славаць

Камуністычную партыю Савецкага Саюза, ленінскую дружбу народаў СССР. Гасцям уручаецца пышны беларускі каравай хлеба.

Адбыўся мітынг, у якім прыняла ўдзел дэлегацыя Украінскай ССР на чале з сакратаром ЦК КП Украіны В. Я. Маланчуком.

Мітынг адкрыў старшыня Мінскага гарвыканкома М. В. Кавалёў. З прывітаннем да пасланцоў Украіны звярнулася старшыня рэспубліканскага камітэта па правядзенню Дзён, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Л. Сняжкова.

Сёння мы сардэчна сустракаем прадстаўнікоў працавітага, таленавітага і мужнага ўкраінскага народа, гаворыць яна. Дазвольце гарача вітаць дарагіх гасцей, якія прыехалі на наша агульнае вялікае свята культуры, свята дружбы і брацтва рэспублік — сяспёр. Яно з'явіцца не толькі яркай дэманстрацыяй росквіту культуры Савецкай Украіны, але і пераканаўчым трыумфам ленінскай нацыянальнай палітыкі, праўленнем маналітных сіл нашага сацыялістычнага грамадства, ідэй пралетарскага інтэрнацыяналізму, дружбы і адзінства ўсіх народаў нашай краіны.

Іменна ў брацкай дружбе савецкіх людзей, як гэта з новай сілай падкрэслена ў рашэннях XXV з'езда КПСС, закладзены тыя магутныя сілы, якія забяспечваюць імклівы ўсебаковы рост і росквіт усёй краіны і кожнай рэспублікі наасобку.

У Дні літаратуры і мастацтва ўсіх нас чакаюць хвалоючыя сустрэчы з праслаўленымі прафесіянальнымі калектывамі і майстрамі народнай творчасці, таленавітымі выканаўцамі, дзеячамі літаратуры і мастацтва. Маршруты Дзён пройдуць па ўсіх гарадах і раёнах Беларусі. Мы запэўніваем вас, дарагія таварышы, што вы будзеце самымі жаданымі

гасцямі ў калектывах прадпрыемстваў і калгасаў, у тэатрах і канцэртных залах, вас з радасцю будуць прымаць ветэраны і моладзь, усе працоўныя рэспублікі.

Н. Л. Сняжкова выказала ўздзісласць у тым, што Дні літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі стануць новай яркай старонкай у летапісе дружбы нашых народаў, у гісторыі развіцця сацыялістычнай культуры.

Перад мікрафонам першы сакратар Мінскага гаркома КПБ У. А. Ляпешкін. Ад імя працоўных горада-героя Мінска ён цёпла вітае дзеячаў украінскай літаратуры і мастацтва. Сустрэчы з вамі, гаворыць прамоўца, несумненна, выклікаюць новы прыліў творчых сіл у рабочага класа, працоўнай інтэлігенцыі, стануць новым крокам у справе далейшага ўмацавання дружбы брацкіх савецкіх народаў. Перад вамі адкрыты не толькі ўсе сцэны канцэртных залаў, палцаў і дамоў культуры беларускай сталіцы, але і сэрцы ўсіх жыхароў горада.

Старшыня праўлення Саюза кампазітараў БССР, народны артыст Савецкага Саюза Р. Р. Шырма перадаў гасцям сяброўскае прывітанне ад творчай інтэлігенцыі рэспублікі. Сяброўскія сустрэчы прадстаўнікоў брацкіх культур, сказаў ён, дапамагаюць духоўнаму росту савецкага чалавека — будаўніка камунізму, садзейнічаюць выхаванню ў ім пацучыя інтэрнацыянальнай салідарнасці і гордасці за сваю вялікую Радзіму — Краіну Саветаў. Яны з'яўляюцца яркім сведчаннем мудрасці нацыянальнай палітыкі, якая была абвешчана вялікім Леніным і паслядоўна ажыццяўляецца Камуністычнай партыяй Савецкага Саюза.

У гэтыя минуты мы ад усяго сэрца гаворым: «Добры дзень табе, залатая Украіна, нізкі паклон твайму таленавітаму, мудраму народу!».

Выступае слесар ВТА «Інтэграл», Герой Сацыялістычнай Працы В. В. Заблоціні. Мы любім Украіну за нястомную энергію яе людзей, за непаўторныя пейзажы яе прастораў, чароўныя мелодыі народных песень, за бязмежную вернасць пралетарскаму сягу, пастаянную гадоўнасць прысці на дапамогу сябрам, гаворыць ён. З увагай і захапленнем сочым мы за выдатнымі дасягненнямі брацкай рэспублікі ва ўсіх галінах эканомікі, навукі і культуры. Прамоўца жадае гасцям вялікіх творчых поспехаў, радасных і плённых сустрэч на беларускай зямлі.

Са словам у адказ выступіў старшыня рэспубліканскага аргкамітэта, намеснік Старшыні Савета Міністраў УССР П. Ц. Транько. Са шчырай радасцю і любоўю, сказаў ён, пасланцы Савецкай Украіны гавораць сёння словы: «Добры дзень, Беларусь! Добры дзень, наша сінявокая сястра!». Свяшчэнная ленінская дружба народаў, якая згуртавала ў

маналітным саюзе брацкія рэспублікі краіны, паказвае свету выдатны ўзор адзінства, узаемадапамогі, узаемнай павагі. Цяпер усе мы знаходзімся пад незабыўным уражаннем рашэнняў XXV з'езда КПСС, які паднёў радасныя вынікі гіганцкай стваральнай працы савецкіх людзей, іх велізарных дасягненняў у развіцці народнай гаспадаркі. Працоўныя Украіны, як і ўсёй краіны, аднадушна адабраюць і падтрымліваюць унутраную і знешнюю палітыку нашай партыі, мэтанакіраваную і плённую дзейнасць Цэнтральнага Камітэта КПСС, яго Палітбюро на чале з таварышам Л. І. Брэжневым па ажыццяўленню планаў камуністычнага будаўніцтва, Праграмы міру.

З велізарным натхненнем мы адзначаем маючыя сувязі паміж нашымі народамі. Новым укладам у культурнае супрацоўніцтва брацкіх рэспублік стануць Дні Украінскай літаратуры і мастацтва ў БССР. Іх удзельнікі пакажуць беларускім сябрам усё, чым багатая і шчодрая Савецкая Украіна. Сваё знаходжанне на зямлі пабрацімаў мы разглядаем як выдатную магчымасць бліжэй і глыбей пазнаёміцца з дасягненнямі працоўных Беларускай ССР у развіцці народнай гаспадаркі, з духоўнай скарбніцай іх самабытнага мастацтва.

Сардэчныя словы адрасуе прысутным сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Украіны, Герой Савецкага Саюза Ю. А. Збанацкі. Ён гаворыць аб плённым супрацоўніцтве і вялікай дружбе майстроў культуры Украіны і Беларусі, усіх савецкіх рэспублік, дружбе, якая набыла ў нашы дні магутныя крылы, стала жыватворнай крыніцай натхнення.

Мітынг закончаны. Над Прывакзальнай плошчай разнослацца мелодыі ўрачыстых маршаў.

Дням украінскай літаратуры і мастацтва ў Беларусі была прысвечана прэс-канферэнцыя дэлегацыі Украінскай ССР, якая адбылася 22 мая ў Доме кіно. Тут сабраліся работнікі газет, тэлебачання, радыё, тэлеграфных агенцтваў УССР і БССР, прадстаўнікі партыйных, савецкіх, гаспадарчых і грамадскіх арганізацый. На сустрэчу з журналістамі прыбылі члены дэлегацыі Украінскай ССР, прадстаўнікі творчых саюзаў Украіны, майстры мастацтваў, члены аргкамітэта Беларускай ССР.

Уступным словам прэс-канферэнцыю адкрыў старшыня праўлення Саюза журналістаў БССР, рэдактар газеты «Звязда» А. А. Тоўсцік.

Перад прысутнымі выступіў намеснік Старшыні Савета Міністраў УССР П. Ц. Транько.

Члены дэлегацыі адзначалі на пытанні ўдзельнікаў прэс-канферэнцыі. Затым прысутным быў паказаны фільм украінскіх дакументалістаў «Пяць песень аб камуністах», які расказвае аб ратных і працоўных подзвігах савецкага народа.

БЕЛТА.

Мінск. Мітынг на Прывакзальнай плошчы, прысвечаны сустрэчы ўдзельнікаў Дзён літаратуры і мастацтва УССР у Беларусі. Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

ЛЕНІНСКАЯ ДРУЖБА НАРОДАЎ

Урачыстае адкрыццё Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларускай ССР

Ленінская дружба народаў... Народная ў віхурах Кастрычніка, змацаваная крывёю на франтах грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, загартаваная ў мірных працоўных буднях, яна заўсёды з'яўлялася і з'яўляецца жыватворнай крыніцай сілы і натхнення для працоўных нашай шматнацыянальнай Айчыны, аб'яднаных у вялікі Саветскі Саюз. Сцэнтаваная мудрай Камуністычнай партыяй, гэта дружба народаў-братоў, гаварыць Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. І. Брэжнеў, ёсць «наш неаддзяльны здытак, адна з самых значных і самых дарагіх сэрцу кожнага саветака чалавека заваёў сацыялізму».

Дні літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Саветскай Беларусі, урачыстае адкрыццё якіх адбылося вечарам 24 мая ў Мінску, з'яўляюцца адным з праяўленняў ленінскай дружбы народаў ССРСР. Яны стануць новым укладам у развіццё многанацыянальнай па форме, сацыялістычнай па зместу саветскай мастацкай культуры.

Дзяржаўны ордэн Леніна акадэмічнай Вялікай тэатр оперы і балета БССР у святочным убранні. Фасад будынка ўпрыгожаны флагамі Саветскага Саюза, Украінскай ССР і Беларускай ССР. Над цэнтральным уваходам — эмблема Дзён і словы прывітання: «Гарачае прывітанне ўдзельнікам Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларускай ССР!».

Гучаць мелодыі рускіх, украінскіх і беларускіх кампазітараў. У глыбінні сцэны — патануючы ў кветках скульптурны партрэт заснавальніка Камуністычнай партыі і Саветскай дзяржавы, правадыра і настаўніка працоўных усяго свету У. І. Леніна.

На сустрэчу з пасланцамі брацкай Саветскай Украіны — удзельнікамі Дзён літаратуры і мастацтва ў нашай рэспубліцы — у зале сабраліся знатныя людзі Мінска і сталічнай вобласці, пісьменнікі, вучоныя, кампазітары, артысты, партыйныя і саветскія работнікі, воіны Саветскай Арміі.

У прэзідыуме ўрачыстага вечара — таварышы П. М. Машэраў, А. Н. Аксёнаў, Ц. Я. Кісялёў, А. Т. Кузьмін, М. І. Лагір, У. Ф. Міцкевіч, Я. П. Нікулкін, М. Н. Полазаў, І. Я. Палякоў, А. А. Смірнов, Ф. А. Сурганав, Н. Л. Сняжкова, І. Ф. Якушаў, члены дэлегацыі Украінскай ССР на чале з сакратаром ЦК КП Украіны В. Я. Маланчуком, прадстаўнікі партыйных, саветскіх і грамадскіх арганізацый БССР, кіраўнікі творчых саюзаў, вядомыя дзеячы літаратуры і мастацтва рэспублікі.

Урачысты вечар, прысвечаны Дням літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларускай ССР, адкрывае старшыня рэспубліканскага аргкамітэта па правядзенню Дзён Міністраў БССР Н. Л. Сняжкова. У святочнай абстаноўцы, з пачуццём шчырай радасці ад будучых хвалюючых сустрэч з цудоўным, натхнёнай творчасцю брацкага ўкраінскага народа, гаворыць яна, сабраліся мы ў гэтай зале, а мільёны працоўных нашых рэспублік — ля экрану тэлевізараў, каб прыняць удзел ва ўрачыстым адкрыцці Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі.

Н. Л. Сняжкова прадставіла прысутным членаў дэлегацыі

Украінскай Саветскай Сацыялістычнай Рэспублікі, якая прымае ўдзел у правядзенні Дзён, кіраўнікоў дэлегацыі творчых саюзаў, горада-героя Кіева.

Ад імя ўдзельнікаў урачыстага вечара, ад імя ўсіх працоўных Беларусі яна гарача і сардэчна вітала дарагіх гасцей, пажадала прадстаўнікам брацкага ўкраінскага народа, майстрам літаратуры і мастацтва натхнёнай, радаснай творчасці на карысць народа, у імя далейшага росквіту многанацыянальнай саветскай сацыялістычнай культуры.

Вялічна гучаць мелодыі дзяржаўных гімнаў Саветскага Саюза, УССР і БССР.

Слова атрымлівае сакратар ЦК КП Беларусі А. Т. Кузьмін, які гарача і сардэчна вітае дарагіх гасцей — пасланцоў брацкай Украінскай Саветскай Сацыялістычнай Рэспублікі.

Мы выказваем паўпрэдам слаўнай Саветскай Украіны і ў іх асобе ўсяму працалюбівому, мужнаму, таленавітому ўкраінскаму народу, сказаў ён, пачуцці любі і захаплення яго выдатнымі здзяйсненнямі на ўсіх участках камуністычнага будаўніцтва. Працоўныя Беларусі ад душы радуецца ўражальным поспехам рабочага класа, сялянства і інтэлігенцыі Украіны і разам з імі, з усімі саветскімі людзьмі самааддана змагаюцца за перамогу ленінскіх ідэй, памятаючы свой уклад у скарбніцу матэрыяльных і духоўных каштоўнасцей саветскага грамадства.

Год назад, у дні дэкады беларускай літаратуры і мастацтва на Украіне, працаўнікі-гарадоў і вёсак вашай цудоўнай рэспублікі прымалі ў слабе творчыя калектывы Беларусі. Памяць беражліва захоўвае цеплыню і шчырасць, гасцінасць і сардэчнасць, кветкі і ўсмешкі, якімі шчодро былі адораны беларускія пісьменнікі, мастакі, кампазітары, артысты, прадстаўнікі грамадскасці Беларусі.

Сёння тут, у гэтай зале, працягваў А. Т. Кузьмін, прагучы першы акорд Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у нашай рэспубліцы. Затым ён разалёгаў на ўсёй Беларусі — ад легендарнага Брэста да юнага Наваполацка, ад абноўленых палескіх вёсак да старажытнага Гродна. І мы ад душы ўдзячныя дарагім украінскім сябрам за тое, што яны знайшлі магчымасць дэлегаваць у нашу рэспубліку такі ўнушальны атрад выдатных майстроў культуры.

Асабліваю прыўзнятасць святу яднання і культуры ўкраінскага і беларускага народаў надае пануючая ва ўсёй нашай краіне атмосфера велізарнага палітычнага і працоўнага ўздыму, выкліканага рашэннямі XXV з'езда КПСС.

Усё больш важкі ўклад у агульнапартыйную, агульнанародную справу будаўніцтва камуністычнага грамадства, як адзначыў у Справаздачным дакладзе Цэнтральнага Камітэта КПСС з'езду таварыш Л. І. Брэжнеў, уносіць творчая інтэлігенцыя краіны. Саветскія людзі законна ганарыцца выдатнымі поспехамі і зусім справядліва звязваюць іх з дасягненнямі рэальнага сацыялізму, трыумфам ленінскай нацыянальнай палітыкі КПСС.

Мастацтва ўсіх саветскіх народаў апладатвараецца сацыялістычнымі ідэаламі. Інтэнсіўны абмен мастацкімі, духоўнымі каштоўнасцямі, добратворны ўзаемаўплыў культур народаў-братоў з усёй пераканаўчасцю пацвярджаюць прадбачанне Уладзіміра Ільіча Леніна аб тым, што сацыялізм па-гіганцку паскорыць працэс росквіту і збліжэння нацый і народнасцей. Гэты працэс стаў заканамернасцю сацыялізму, магістральным напрамкам далейшага ўдасканалення нацыянальных адносін у нашай краіне.

А. Т. Кузьмін адзначыў, што працоўныя Беларусі вельмі даражэць адносінамі сапраўднай роднасці і любі, якія склаліся паміж усімі народамі нашай краіны, украінскім і беларускім народамі. Многа агульнага ў іх лёсе.

З пачуццём глыбокага задавальнення і гордасці, працягваў ён, мы гаворым сёння аб дабраўтворным ўзаемаўплыве літаратуры і мастацтва, культуры Саветскай Украіны і Беларусі. Творы майстроў літаратуры, кіно, жывапісу, музычнага і тэатральнага мастацтва, народнай мастацкай творчасці Украіны дзякуючы шырокай разнастайнасці сувязей хутка становяцца здабыткам нашага народа, таксама як і працы лепшых прадстаўнікоў мастацкай інтэлігенцыі і самадзейнага мастацтва Беларусі — нашым, дарагія сябры, духоўным здабыткам.

Прамоўца падкрэсліў выдатную ролю, якая належыць у прагрэсе ўсіх саветскіх народаў, у яднанні брацкіх культур вялікаму рускаму народу, яго багатаму сацыяльна-эканамічнаму вопыту, рускай культуры, мове У. І. Леніна, магутнай рускай мове, якая стала ў нашай краіне мовай міжнацыянальных сувязей. На прагрэсіўных традыцыях перадавой рускай культуры выхоўваліся, творча раслі пакаленні мастакоў усіх народаў ССРСР, у тым ліку Беларусі і Украіны. Цяжка пераацаніць той уклад, які ўносіць у многанацыянальную культуру саветскага народа руская саветская мастацкая культура.

За ўсё гэта — усебаковую бескарысліваю дапамогу, па-

стаянныя клопаты аб дабрабыце народаў-братоў, за шчырыню і чуласць душы мы аддаём належнае вялікаму рускаму народу і шлём яму гарачае прывітанне разам са словамі шчырай удзячнасці і падзякі, любі і павагі.

У гэты святочны дзень мы шлём сардэчнае прывітанне і самым найлепшым пажаданні працоўным Украіны, усім саветскім народам-братам, у адзінай сямі з якімі наша рэспубліка набыла тую стваральную сілу і энергію, якая дала ёй магчымасць дабіцца небывалых вышынь у развіцці эканомікі, навукі і культуры.

Свае сусветна-гістарычныя дасягненні саветскія людзі цалкам звязваюць з мудрасцю, жыццёвасцю, дальнабачнасцю рэалістычнай, адпаведнай карэнным інтарэсам усіх саветскіх народаў палітыкі Камуністычнай партыі, яе слаўнага ленінскага Цэнтральнага Камітэта на чале з Генеральным сакратаром ЦК КПСС таварышам Леанідам Ільічам Брэжневым. Паслядоўная класавая палітыка КПСС, сапраўды тытанічная дзейнасць партыі ў імя пабудовы камунізму, захавання і ўмацавання справы міру, дзеля шчасця і дабрабыту працоўных выклікаюць у кожнага саветскага чалавека пачуцці найглыбейшай удзячнасці і падтрымкі.

Усе мы расцэньваем свята прыгожага, якое адкрываецца сёння, гаворыць у заключэнне А. Т. Кузьмін, як новую, яркую старонку ў летапісе культурнага жыцця Украіны і Беларусі, як дастойны ўклад ва ўмацаванні вялікай ленінскай дружбы народаў. Прамоўца жадае камуністам, усім працоўным Саветскай Украіны новых здзяйсненняў у барацьбе за ажыццяўленне рашэнняў XXV з'езда КПСС, за пабудову камуністычнага грамадства ў нашай краіне, а ўдзельнікам Дзён — вялікіх творчых поспехаў, вялікага шчасця, прыемных і радасных сустрэч на беларускай зямлі.

У сувязі з Днямі літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларускай ССР — падзеяй вялікага палітычнага і агульнакультурнага значэння — ад Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў БССР, ад усіх працоўных рэспублікі А. Т. Кузьмін падносіць у дар украінскаму народу памятны паде-рунак — партрэт геніяльнага настаўніка ўсіх працоўных, арганізатара Камуністычнай партыі і Саветскай дзяржавы Уладзіміра Ільіча Леніна, любіма выкананы беларускімі майстрамі — дываноўшчыкамі.

На трыбуне — кіраўнік дэлегацыі Украінскай ССР, сакратар ЦК КП Украіны В. Я. Маланчук.

У гэты майскія дні, гаворыць ён, мы сустракаемся на вялікім свяце дружбы, якое сімвалізуе згуртаванасць і адзінства народаў Краіны Саветаў. Мы прынеслі вам пачуццё брацкай любі, якім перапоўнены сэрцы хлебарабаў і шахцёраў, машынабудаўнікоў і металургаў, вучоных і майстроў культуры Саветскай Украіны. Ад усёй душы мы гаворым: міру, шчасця, добра жадаем сінявокай нашай сястры Беларусі! Найвышэйшых здзяйсненняў табе, працавіты, мужны, шчыры беларускі ў роді!

Быццам учора сустракаліся мы на берагах Дняпра і Чорнага мора, у шахцёрскім Данбасе і на зялёным Прыкарпаці ў час Дзён беларускай літаратуры і мастацтва на Украіне. І хоць мінуў ужо амаль год, працоўныя нашай рэспублікі добра памятаюць тыя хвалюючыя сустрэчы, таму што няма памяці мацнейшай, чым памяць сэрца. Таму, што ў справах і думках мы заўсёды разам, у вялікай і дружнай сямі саветскіх народаў.

Сёння ўсе нашы пачуцці і думкі звернуты да гістарычных рашэнняў XXV з'езда КПСС, да Справаздачнага даклада Цэнтральнага Камітэта, з якім выступіў Генеральны сакратар ЦК КПСС таварыш Леанід Ільіч Брэжнеў. Усім сэрцам успрыняўшы правдывызначэнні з'езда, працоўныя Украінскай ССР, як і ўсе саветскія людзі, аднадушна падтрымліваюць і адабраюць унутраную і знешнюю палітыку партыі, нястомную дзейнасць яе ленінскага Цэнтральнага Камітэта. Рашэнні з'езда партыі, планы дзесятай пяцігодкі — пяцігодкі эфектыўнасці і якасці — яны паспяхова ажыццяўляюць.

У народзе гавораць: чалавек без сямброў быццам птушка без крылаў. У нас з вамі надзейныя крылы, і гэтым мы маем права генарыцца. Апіраючыся на іх шырокі размах, саветскія людзі ўпэўнена набіраюць вышыню. Пospехі ў будаўніцтве камуністычнага грамадства азораны ленінскай дружбаю народаў. Гэта дружба — найярчэйшае праяўленне перамогага сацыялізму, адна з самых вялікіх заваёў Кастрычніка.

В. Я. Маланчук гаворыць аб вытоках дружбы саветскіх народаў, дружбы, якая асвятчана крывёй барацьбітоў за ўладу Саветаў, прайшла суровыя выпрабаванні ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Наша дружба, адзначае ён, нязмерна ўзбагацілася, заззяла новымі гранямі ў пасляваенныя гады. Дзякуючы брацкай дапамозе ўсіх народаў краіны, і перш за ўсё вялікага рускага народа, Беларусь і Украіна ўзяліся з пап'ляшча і руін. Зялёным садам расцвітае горад-герой Мінск,

Дырэнтар саўгаса імя Яніі Купалы Маладзечанскага раёна А. Гоман і хлебам-соллю сустракае гасцей. Фота Ул. КРУКА.

НАШ НЕАЦЭННЫ ЗДАБЫТАК

з кожным годам становяцца прыгажэйшымі ўсе беларускія гарады і вёскі. У гэтым наша агульная радасць. Бо дружба падзелена — падзеленае шчасце.

Як сівы Днепр, які бярэ пачатак на прасторах вялікай Расіі, жывіць сваімі водамі землі брацкіх рэспублік, так і народы нашай кроўна родніц агульнасць гістарычнага лёсу, адзінства марксісцка-ленінскай ідэалогіі, сумесная барацьба за перамогу камуністычных ідэалаў. Для савецкіх людзей усіх нацый няма пачуцця вышэй, чым пачуццё сям'і адзінай, пачуццё савецкага патрыятызму і інтэрнацыяналізму, няма нічога больш свяшчэннага, чым наша цудоўная, вялікая Радзіма. І няма абавязку больш ганаровага, чым сваёй працай і энергіяй памнажаць яе багаці, умацоўваць яе магутнасць.

Далей В. Я. Маланчук падкрэсліў, што Украінская ССР і Беларуская ССР — дзве брацкія рэспублікі, звязаныя паміж сабой непарушымі вузламі эканамічнага, навукова-тэхнічнага, духоўнага супрацоўніцтва. З Беларусі на Украіну паступаюць магутныя грузавыя аўтамабілі і трактары, сіласаборачныя камбайны і скраперы, электронныя — вылічальныя машыны і тэлевізары. У сваю чаргу Украіна пастаўляе Беларусі больш чым 100 відаў прамысловай прадукцыі. Плячо ў плячо ва ўсёнародным сацыялістычным спаробніцтве ідуць вобласці і раёны, прадпрыемствы і калгасы абедзвюх рэспублік.

У духоўную скарбніцу украінскага народа даўно ўжо ўвайшлі творы выдатных дзеячэй культуры брацкай Беларусі. Радасна ўсведамляць, што ў адзіным рытме б'юцца нашы сэрцы, у адзіным акордзе брацтва зліваюцца гукі украінскай бандуры і беларускіх цымбал, натхнёна гуцьця жыццесцярджалыня сімфонія дружбы украінскага і беларускага, усіх савецкіх народаў.

З глыбокай і сардэчнай усхваляванасцю прыехалі работнікі літаратуры і мастацтва Украіны да сяброў з творчай справаздачай. І з першых мінут знаходжання адчулі шчырую гасцінасць, найглыбейшую ўвагу, сардэчную атмосферу брацтва і дружбы. Так было на сустрэчы ўдзельнікаў Дзён у Гомелі і Мінску, так было ў мінскіх трактарабудаўнікоў, якія вырашылі падарыць калгасу «Дружба» Чарнігаўскай вобласці, што ўзначальвае член дэлегацыі УССР, Герой Сацыялістычнай Працы В. Д. Лугоўскі, юбілейны — мільёнтрохсоттысячны трактар «МТЗ-80», так было на змястоўнай, цёплай, сардэчнай гутарцы ў Цэнтральным Камітэце Кампартыі Беларусі. Думаю, што выкажу агульную думку, калі скажу, што плаўка дружбы, якую ажыццявілі сумесна беларускі і украінскі трактарабудаўнікі — сталавары Героі Сацыялістычнай Працы А. І. Бялко і Ф. С. Амельнін, з'яўляецца своеасаблівым сімвалам нашай дружбы, яе сталёнай, непакіснай трываласці.

У заключэнне В. Я. Маланчук пад апладысменты прысутных ад імя Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Украіны, Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў Украінскай ССР, усіх працоўных рэспублік і ў знак вялікай і выдатнай дружбы перадаў у дар беларускаму народу бюст Уладзіміра Ільіча Леніна.

— Мы ганарымся, што ўкраінскі і беларускі народы, які ўсе народы вялікага Савецкага Саюза, звязваюць трывалыя вузы брацкай дружбы,

якая вызначыла агульнасць нашага гістарычнага лёсу і імкненняў, — скажу ў сваім выступленні токар-аператар Мінскага дзяржаўнага падшыпнікавага завода, Герой Сацыялістычнай Працы С. І. Аўсеевіч. — У барацьбе супраць самадзяржаў, сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту, на франтах грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў народы-браты ішлі побач, плячо ў плячо. Асабліва шматграннай і шматбаковай стала супрацоўніцтва паміж нашымі рэспублікамі ў працэсе камуністычнага будаўніцтва.

Трывалыя сувязі ўстанавіліся не толькі паміж творчымі работнікамі, але і паміж калектывамі навуковых устаноў, прамысловых прадпрыемстваў, калгасаў і саўгасаў. Так, рабочыя, інжынерна-тэхнічныя работнікі і служачыя нашага падшыпнікавага завода працягваюць традыцыйнае сацыялістычнае спаробніцтва з калектывам Харкаўскага падшыпнікавага завода. Падтрымліваем мы творчыя сувязі з прадпрыемствамі Кіева, Запарожжа, Днепрапятроўска, Адэсы, Днепрадзяржынска, Кахоўкі.

Мне, рабочаму, асабліва прыемна, што разам з прадстаўнікамі творчай інтэлігенцыі сустракаем мы сёння і прадстаўнікоў слаўнага украінскага рабочага класа, калгаснага сялянства — удзельнікаў мастацкай самадзейнасці. Мы гаворым ім: сардэчна запрашаем, дарагія браты, у нашы працоўныя калектывы, канцэртныя залы, палаты культуры, рабочыя і сельскія клубы! Ад душы рады вам!

Ад імя ветэранаў мінулай вайны са словамі гарачага прывітання да прысутных звярнуўся двойчы Герой Савецкага Саюза, міністр сацыяльнага забеспячэння Украінскай ССР А. Ф. Фёдару.

— Усе савецкія людзі, — скажу ён, — высокая цэннасць велізарны ўклад, які сваёй непакіснай мужнасцю, масавым гераізмам і самаадданасцю ўнёс у разгром фашызму беларускі народ. У нашай эпопеі перамозе зліты разам маналітнае дружба і брацтва ўсіх народаў Савецкай Айчыны.

Калі мы, ветэраны, успамінаем аб цяжкіх выпрабаваннях вайны гадоў, калі пытаем у сябе, як маглі вынесці гэтыя выпрабаванні і перамагчы, то ў думках мы звяртаемся да ланіскай партыі. Гэта яна выхавала палымных патрыётаў, інтэрнацыяналістаў, біязмежна адданных сацыялістычнай Радзіме і свайму народу.

Тры доўгія гады, ва ўмовах жорсткай крывавай акупацыі гераічны беларускі народ вёў самаадданую барацьбу з захопнікамі, ператварыў сваю рэспубліку ў непакораны і караючы ворагаў край.

Плячо ў плячо з нашымі беларускімі братамі на тэрыторыі Савецкай Беларусі змагаліся з ворагамі тысячы партызан і падпольшчыкаў — сыноў і дачок Расійскай Федэрацыі, Савецкай Украіны, усіх брацкіх рэспублік Краіны Саветаў. Чарнігаўска-Валынскае злучэнне партызанскіх атрадаў, якім мне давялося камандаваць, таксама праводзіла бязвыя аперцыі на беларускай зямлі. Партызаны злучэння разграмілі брагінскі і скрыгалаўскі гарнізоны праціўніка, разам з бяспрашнымі каўлакаўцамі патопілі на Прыпяці фашысцкую флатылю. Неўцэнную дапамогу ў гэтых аперцыях нам аказалі беларускія пабрацімы.

Мы законна ганарымся і захапляемся нягасным подзвігам сыноў і дачок усёй дружнай сям'і народаў нашай краіны. Справа, за якую мы змагаліся, жыве і перамагае. У

велічных поспехах нашай Радзімы мы бачым плён непарушнай дружбы і згуртаванасці ўсіх нацый і народнасцей сацыялістычнай Айчыны.

З цёплымі словамі прывітання звярнуўся да украінскіх сяброў народны пісьменнік Беларусі, лаўрэат Ленінскай і Дзяржаўнай прэміі СССР Алесь Ганчар. Асабліва ён у тым, што праходзіць яна на жывым экране вясны, магутнай кветаноснай вясны, якая пачалася для нас разам з вялікай падзеяй эпохі — XXV з'ездам роднай ланіскай партыі. Вяснавы характар нашай вялікай творчай сустрэчы надае ёй высокую паэтычнасць і сімвалічнае гучанне.

Незвычайнасць дэкады, гэтага сонечнага свята нашых культур, заключаецца яшчэ і ў тым, што знаходзімся мы, прадстаўнікі украінскага народа, на зямлі, з якой ніколі не падзяляў нас ні адзіны пагранічны знак, ніякая сцяна адчужэння і варажасці, нішто на працягу стагоддзяў не раз'ядноўвала нас, а толькі аб'ядноўвала: і лёс, і думы, і песні, і пракладзеныя скрозь стагоддзі гістарычныя дарогі, і светлая артэрыя Дняпра, якая ўбірае ў сябе бяліну крыніцы Расіі, Беларусі і Украіны.

Усе аб'ядноўвала, усё радніла. А больш за ўсё парадніла пачуццё, якое ўжо ўзнікла пры новым жыцці — свяшчэннае пачуццё сям'і адзінай, што стала глыбіннай рысай характару савецкага чалавека, маральнай якасцю ўсіх савецкіх людзей.

Мастацкая творчасць нашых народаў, працягваюць Алесь Ганчар, бадай, мацней за ўсё выражае ўсё тое добрае і гуманнае, што зыходзіць з душы народнай, што, у стагоддзях пераклікаючыся, надае песенную сілу нашай роднасці, выяўляе духоўную гармонію нашага нічым не азмрочанага брацтва.

Сёння мы схіляемся перад памяццю тых, хто змагаўся на беларускай зямлі і не дайшоў да нашых дзён, вітаем тых, хто з папалішча адрады, адбудаваў новыя гарады і вёскі, працай стваральнай памножыў славу Савецкай Беларусі.

Шырокае развіццё ў пасляваенныя гады атрымалі і літаратурныя сувязі, якія працягваюць добрую традыцыю, закладзеную украінскімі і беларускімі пісьменнікамі яшчэ ў XIX стагоддзі. Паэтычныя і празачыныя пераклады, пастаноўкі на сценах тэатраў лепшых твораў драматургаў сустрэчы пісьменнікаў узбагачаюць нашы літаратуры. Няма сумнення, што цяперашняя наша сустрэча выкліча новы прыліў творчых сіл, паслужыць далейшаму росквіту літаратурнага абедзвюх рэспублік.

Ля мікрафона даярка калгаса «Маяк камунізму» Барысаўскага раёна Мінскай вобласці В. Я. Зароўская, Уземае знаёмства з мастацкімі дасягненнямі народаў брацкіх рэспублік, гаворыць яна, стала ўнутранай патрэбнасцю кожнага савецкага чалавека. З людскіх сэрцаў высякаюць іскры новага творчага, працоўнага энтузіязму і мастацкае слова, і пералівы фарбаў, і выразнасць каменя, і гармонія гукаў.

У маім родным калгасе, як і ва ўсім раёне, няма такога чытача, які не прыносіў бы з бібліятэкі кнігі украінскіх майстроў, няма чалавека, які не бачыў украінскіх кінафільмаў, не быў бы знаёмы з карцінамі украінскіх мастакоў, няма такога самадзейнага калектыву, у праграме якога не было б украінскіх песень і танцаў.

В. Я. Зароўская выказала ўпэўненасць, што Дні літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі будуць садзейнічаць далейшаму ўмацаванню друж-

бы народаў-братоў, іх ідэйна-палітычнаму адзінству.

Цяперашняя украінская дэкада на беларускай зямлі — асабліва, скажу пісьменнік, лаўрэат Ленінскай і Дзяржаўнай прэміі СССР Алесь Ганчар. Асабліва ён у тым, што праходзіць яна на жывым экране вясны, магутнай кветаноснай вясны, якая пачалася для нас разам з вялікай падзеяй эпохі — XXV з'ездам роднай ланіскай партыі. Вяснавы характар нашай вялікай творчай сустрэчы надае ёй высокую паэтычнасць і сімвалічнае гучанне.

Незвычайнасць дэкады, гэтага сонечнага свята нашых культур, заключаецца яшчэ і ў тым, што знаходзімся мы, прадстаўнікі украінскага народа, на зямлі, з якой ніколі не падзяляў нас ні адзіны пагранічны знак, ніякая сцяна адчужэння і варажасці, нішто на працягу стагоддзяў не раз'ядноўвала нас, а толькі аб'ядноўвала: і лёс, і думы, і песні, і пракладзеныя скрозь стагоддзі гістарычныя дарогі, і светлая артэрыя Дняпра, якая ўбірае ў сябе бяліну крыніцы Расіі, Беларусі і Украіны.

Усе аб'ядноўвала, усё радніла. А больш за ўсё парадніла пачуццё, якое ўжо ўзнікла пры новым жыцці — свяшчэннае пачуццё сям'і адзінай, што стала глыбіннай рысай характару савецкага чалавека, маральнай якасцю ўсіх савецкіх людзей.

Мастацкая творчасць нашых народаў, працягваюць Алесь Ганчар, бадай, мацней за ўсё выражае ўсё тое добрае і гуманнае, што зыходзіць з душы народнай, што, у стагоддзях пераклікаючыся, надае песенную сілу нашай роднасці, выяўляе духоўную гармонію нашага нічым не азмрочанага брацтва.

Сёння мы схіляемся перад памяццю тых, хто змагаўся на беларускай зямлі і не дайшоў да нашых дзён, вітаем тых, хто з папалішча адрады, адбудаваў новыя гарады і вёскі, працай стваральнай памножыў славу Савецкай Беларусі.

Захапляемся працай вашай мастацкай інтэлігенцыі, чыю творчасць ведаюць усе народы нашай краіны. Яна стала нашым агульным здабыткам, шчодрым укладам беларусаў у скарбніцу усёй савецкай духоўнай культуры. Жыццёвай прадай, глыбінёй асэнсавання чалавечых характараў, мацнейшай якасцю народнасці — вось чым перш за ўсё моцная беларуская літаратура. Сапраўднай народнасцю, паэтычнай свежасцю зачараўвае нас і выдатнае беларускае мастацтва.

XXV з'езд КПСС высока ацаніў працу мастацкай інтэлігенцыі. Таварыш Л. І. Брэжнеў выдатна скажуў аб ролі таленту ў нашым грамадстве, дзе паўнацэнны твор лічыцца нацыянальным здабыткам і гэта, натуральна, выклікае пачуццё натхнення, якім, мы ўпэўнены, будуць сагрэты і творчыя дні нашай дэкады.

Старшыня рэспубліканскага аргкамітэта па правадзэнню Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі Н. Л. Сняжкова гарача падзякавала членам дэлегацыі брацкай Украіны за выдатныя словы, выказаныя ў адрас беларускага народа, пранікнёнае слова аб баявых таварышах, аб нашай дружбе і брацтве, аб тым, што бясконца дорага і свята сэрцу кожнага савецкага чалавека, усім народам нашай вялікай Радзімы. Ад імя ўдзельнікаў свята адкрыцця дзён яна пажадала працавітаму, таленавітаму украінскаму народу шчасця і далейшага росквіту.

Урачысты вечар аб'яўляецца закрытым. Аркестр выконвае дзяржаўныя гімны СССР, УССР і БССР.

Затым адбыўся вялікі святочны канцэрт, у якім прынялі ўдзел вядучыя салісты, прафесіянальныя і самадзейныя калектывы брацкай рэспублікі. Прагучалі песні аб Радзіме, Леніне, партыі, аб вялікай і непарушнай дружбе савецкіх народаў, музыка рускіх, украінскіх і беларускіх кампазітараў, выконваліся танцы народаў СССР і фрагменты з класічных твораў.

БЕЛТА.

ПАМ'ЯЦЬ, АПАЛЕНАЯ ВАЙНОЙ

Гэта вёска даўно стала сімвалам усіх вёсак і сёл савецкіх, па якіх вогненным смерчам пракацілася вайна. Яна — сімвал гневу і смутку, нягаснучай памяці народнай аб яе рускай сястры Красуха, украінскай — Картэлісы, літоўскай — Пірчупі і сотнях іншых вёсак, спаленых разам з іх жыхарамі гітлераўскімі карнікамі.

Ушанаваць памяць, перадаць пікі пахлон ахвярам фашызму прыбылі на мемарыяльны комплекс «Хатынь» 25 мая ўдзельнікі Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларускай ССР.

Засталі ў ганаровай варце ля вялікай памяці, мемарыяльнага лаху-паіты, спяныя памяці, на могілках спаленых вёсак і ля Вечнага агню піянеры.

У Хатынь прыбываюць дэлегацыя УССР на чале з сакратаром ЦК КП Украіны В. Я. Маланчуком, дэлегацыя творчых саюзаў, арганізаванай, прафесійнай і самадзейных мастацкіх калектываў брацкай рэспублікі.

Госці падыходзяць да бронзавай скульптуры непакоранага чалавека, ускладаюць да яе ланікі. Ляшчца ўрачыста-жалобная званы на стэлах-кінах.

Сакратар ЦК КП Украіны В. Я. Маланчук, намеснік Старшын Савета Міністраў УССР П. Ц. Трышко, іншыя члены дэлегацыі Украінскай ССР і ўдзельнікі Дзён накіроўваюцца

да Вечнага агню, што гарыць ля падножжа трох пушыстых бяроз і непакаранай чацвёртай у памяць аб кожным чацвёртым загінуўшым жыхару Беларусі. Яны ўстанаўліваюць кошык кветак і сціляюць галовы. І быццам зліты адзіным смуткам сэрцы глуха адлуктваюць над мемарыялам метраном, па якому гуляць набатам хатынскія званы.

Украінскі хор выконвае народны рэквіем загінуўшым за свабоду савецкай Айчыны. Удзельнікі цырыманіаў кладуць кветкі да мемарыяльных знакаў комплексу.

Затым дэлегацыя накіроўваюцца да рукатворнага Кургана Славы, дзе трыццаць два гады назад сшыліся чатыры франты, якія вывалялі Беларусь. Госці ўскладаюць да яго надпожжа грэяндзі і букеты жыўых кветак у знак глыбокай павагі да бяспрыкладнага подзвігу ўсіх народаў нашай вялікай Радзімы, якія цалой жыццём сваіх сыноў і дачок здабылі перамогу над фашызмам.

Пры лаведанні мемарыяльнага комплексу «Хатынь» і Кургана Славы разам з дэлегацыяй Украінскай ССР былі кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі П. М. Маішэраў, сакратар ЦК КПБ А. Т. Кузьмін, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Л. Сняжкова.

БЕЛТА.

ЗВОНКІЯ АКОРДЫ СВАТА

Шчырай, сардэчнай сустрэчай даўні і добрых сяброў і ў той жа час высокай паэтычнай одай брацтва, маналітнаму адзінству савецкіх людзей стаў урачысты вечар адкрыцця літаратурнай часткі свята, які адбыўся 25 мая. Украінскія паэты і празаікаў, перакладчыкаў і драматургаў, беларускіх пісьменнікаў гарача віталі мінчане — аматары мастацкага слова, якія запоўнілі прасторную залу Дзяржаўнай філармоніі.

На вечар прыбыў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. М. Машэраў, тут жа прысутнічаюць сакратар ЦК Кампартыі Украіны В. Я. Маланчук, намеснік Старшыні Савета Міністраў УССР П. Ц. Транько, іншыя члены дэлегацыі Украінскай ССР, сакратар ЦК КПБ А. Т. Кузьмін, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Л. Сняжкова, прадстаўнікі партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый горада.

Палымнеючымі транспарантамі, сцягамі нашых брацкіх рэспублік мы ўпрыгожылі шляхі-дарогі, гарады і пасёлкі, вуліцы і плошчы сваёй сталіцы горада-героя Мінска, сказаў, адкрываючы вечар, старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, Герой Сацыялістычнай Працы, народны паэт Беларусі Максім Танк. Сёння з бандурамі, скрыпкамі, цымбаламі, у веснавых кветках і вянках, у вясёлых стужках, ва ўсёй непаўторнай прыгожасці і багацці народных украінскіх убораў кроцьчыца па Беларускай зямлі вялікае свята нашай брацкай дружбы.

Мы маем шчасце і гонар вітаць хлебам-соллю, песнямі і шчырай радасцю пасланцоў слаўнага песеннага і гераічнага украінскага народа, якія прыехалі да нас на незабыўныя Дні літаратуры і мастацтва Украінскай ССР. Прыехалі, каб падзяліцца з намі сваімі дасягненнямі блязмежна багатай і самабытнай духоўнай культуры і ў той жа час лепш пазнаёміцца з жыццём нашага народа, што, бяспрэчна, будзе яшчэ больш садзейнічаць умацаванню нашых брацкіх сувязей, узаемаўзбагачэнню і росту нашых культур.

Дні літаратуры і мастацтва Украінскай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі — значнальная падзея ў жыцці нашых брацкіх народаў. Яны пра-

ходзяць у абстаноўцы велізарнага працоўнага, творчага ўздыху савецкага народа, натхнёнага рашэннямі XXV з'езду КПСС, і з'яўляюцца яшчэ адным пераканаўчым сведчаннем мудрасці ленінскай нацыянальнай палітыкі нашай партыі, у выніку якой, як адзначаў таварыш Л. І. Брэжнеў, «склалася і расквітнела адзіная па духу і па сваёму прызначэнню зместу савецкая сацыялістычная культура».

У скарбніцы гэтай культуры, працягваю М. Танк, віднае месца займае многанацыянальная савецкая літаратура. І бяспрэчна, што побач з вялікай рускай літаратурай, якая з'яўляецца правафланговай у шэрагах нашых брацкіх літаратур, стаіць літаратура украінская, такая ж блізкая і родная нам па сваіх дэмакратычных і рэвалюцыйных традыцыях, рамантычнай акрыленасці, рэалістычнаму характару, народнаму гучанню, ідэйнаму напрамку.

Для нас заўсёды была і застаецца блізкай творчасць такіх вядомых майстроў слова і брацьбітоў за шчасце і лепшую будучыню свайго народа, як Іван Катлярэўскі, Тарас Шаўчэнка, Марка Ваўчок, Панас Мірны, Іван Франко, Леся Украінка, Міхаіл Кавцюбінскі, Васіль Стафанік, якія аказалі значны ўплыў на творчасць заснавальнікаў Беларускай літаратуры Багушэвіча, Купалы, Коласа, Багдановіча, Бядулі, Цёткі і іх прадаўжальнікаў.

Супольнасць лёсу украінскага і беларускага народаў, як і ўсіх народаў нашай Савецкай Радзімы, агульная гераічная барацьба за перамогу рэвалюцыі і супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў, барацьба за ажыццяўленне велічных прадвызначэнняў нашай партыі парадзілі тое глыбокае інтэрнацыянальнае пачуццё сям'і адзінай, якім саргэта і прасякнута творчасць Тычыны і Купалы, Рылскага і Коласа, творчасць усіх савецкіх пісьменнікаў.

Мы з вялікай любоўю сочым за працоўнымі подзвігамі брацкага украінскага народа, за яго дасягненнямі ў развіцці эканомікі, прамысловасці, сельскай гаспадаркі, навукі і культуры. Нас да глыбіні душы радуе і ўспехі нашых шчырых сяброў — пісьменнікаў Украіны, якія стварылі шмат выдатных твораў, што заваявалі заслужаную любоў і прызнанне ў нашай краіне і за яе межамі.

Цяжка пералцаніць той велізарны ўклад, які ўнеслі ў раз-

віцце ўсёй нашай многанацыянальнай савецкай і сусветнай літаратуры Тычына, Рылскі, Сасюра, Даўжэнка, Карняйчук, Малышка, Бажан, Варанько, Ганчар, Стэльмах, Збанацкі, Барыс Алейнік, Паўлычка, Казачэнка, Заграбельны і многія, многія іншыя, якія адлюстравалі ў сваіх творах багату зместам савецкую рэчаіснасць, гарачую любоў да свайго Радзімы і партыі, усёперамагаючую сілу нашай брацкай дружбы.

Нямала украінскіх пісьменнікаў зрабілі і на ніве перакладаў на родную мову твораў як класічнай, так і сучаснай беларускай літаратуры, за што прыміце, дарагія сябры, словы нашай самай шчырай падзякі. І мы, беларускія пісьменнікі, запэўніваем вас, што зробім усё, каб гэты жыццёвы працэс абмену духоўнымі каштоўнасцямі быў няспынным і плённым. Аб гэтым гавораць шматлікія пераклады твораў украінскіх паэтаў і пісьменнікаў, што з'явіліся напярэдадні Дзён украінскай літаратуры і мастацтва, сярод якіх асабліва хацелася б адзначыць выданне двухтомнай анталогіі украінскай савецкай паэзіі, якая, як і двухтомная анталогія беларускай савецкай паэзіі на украінскай мове, з'яўляецца значнай падзеяй у нашым культурным жыцці.

Мы ўпэўнены, сказаў у заключэнне М. Танк, што нашы сяброўскія сустрэчы, гутаркі, сумесныя паездкі па дарогах рэспублікі, знаёмствы з рабочымі, калгаснікамі, інтэлігенцыяй, моладдзю дапамогуць усім нам у стварэнні новых мелодый і песень, новых высокамастацкіх твораў аб нашай слаўнай Радзіме, аб гераічным савецкім народзе, аб роднай партыі, якая вядзе нас да новых і новых перамог.

Падзякаваўшы за гасціннасць і сардэчнасць, з якімі ўсюды на Беларускай зямлі сустракаюць пасланцоў украінскага народа, сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Украіны, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі УССР імя Т. Р. Шаўчэнка Аляксандр Лявэда падкрэсліў, што многанацыянальная савецкая літаратура заўсёды выражала і выражае самыя запавятыя народныя думы і імкненні.

Дні і дэкады літаратуры і мастацтва брацкіх народаў нашай многанацыянальнай Айчыны, сказаў ён, сталі выдатнай традыцыяй, неад'ёмнай часткай савецкага ладу жыцця. Святы культуры з'яўляюцца яскравым сведчаннем сапраўднай народнасці сацыялістычнай літаратуры і мастацтва, палымнеючым сцягам якіх была, ёсць і будзе непарушная ленінская дружба і брацтва народаў вялікай Краіны Савятаў.

Натхнёныя высокай ацэнкай творчых дасягненняў савецкай літаратуры і мастацтва, якая прагучала ў дакладзе Генеральнага сакратара ЦК КПСС таварыша Л. І. Брэжнева на XXV з'ездзе КПСС, пісьменнікі Украіны і Беларусі, як і літаратары ўсёй краіны, імкнуцца ўсямерна павышаць ідэйна-мастацкі ўзровень сваіх твораў, паставіўшы ў аснову асноў стварэнне кніг аб нашым гераічным часе, стваральнай працы сучасніка — патрыёта, інтэрнацыяналіста, актыўнага будаўніка камуністычнага грамадства.

Наш непаўторны, вечна жывы час, працягваю А. Лявэда, калі стала больш паўнакроўным, зайграла новымі фарбамі ўсё грамадскае жыццё, чакое толькі высокага, толькі глыбокага і толькі важнага слова.

Праўду новага жыцця да сэрца ўсіх народаў выпала шчасце несці нам, літаратарам. І мы сваёй творчасцю павінны штодзённа ўсталяваць яе, раскрываць веліч справы і здзяйснен-

няў сучасніка, узбагачаць дастойнымі нашага часу творамі скарбніцу многанацыянальнай савецкай культуры.

А. Лявэда падрабязна расказаў аб удзеле майстроў слова Украіны ў камуністычным выхаванні працоўных, аб тым, якое ганаровае месца ў творчасці украінскіх літаратараў займае тэма Беларусі, тэма дружбы народаў-пабрацімаў. Для цэлай плеяды пісьменнікаў рэспублікі патрэбнасцю сэрца, паўсядзённымі клопатамі стала работа над перакладамі на родную мову твораў беларускіх паэтаў, празаікаў, драматургаў.

У розных выдавецтвах Украіны кнігі беларускіх аўтараў выдаваліся за гады Савецкай улады амаль 160 разоў. Агульны тыраж гэтых выданняў перавышае шэсць мільёнаў экзэмпляраў. На паліцах украінскіх аматараў паэзіі стаяць два томкі анталогіі Беларускай савецкай паэзіі, зборнікі вершаў Я. Купалы і Я. Коласа, М. Танка і П. Броўкі, П. Панчанкі і П. Глебкі, Р. Барадуліна і Г. Бураўкіна. Перакладзены на ўкраінскую мову раманы І. Мележа, І. Шамякіна, І. Чыгрынава, Я. Брыля, апавесці В. Быкава, Б. Сачанкі і іншых празаікаў. На сценах многіх тэатраў Украіны з вялікім поспехам ідуць п'есы Я. Купалы, К. Крапівы, А. Макаёнка, А. Махначэ, А. Петрашкевіча, М. Матукоўскага і іншых драматургаў.

Ад імя літаратараў Украіны А. Лявэда пад апладысменты прысутным уручыў беларускай пісьменніцкай арганізацыі любоўна выкананы таленавітымі майстрамі мастацкай партэты класікаў украінскай літаратуры — Т. Шаўчэнка, І. Франка і Л. Украінкі.

Усхвалявана прагучала на вечары выступленне народнага паэта Беларусі, Героя Сацыялістычнай Працы Пятруса Броўкі. Усе мы добра ведаем тых, адзначыў ён, хто стаяў ля вытокаў украінскай літаратуры. Мы вучыліся на творах Шаўчэнка і гэтак жа, як і на творах Пушкіна.

Нашы сардэчныя сустрэчы надаюць нам зарад энергіі, натхнення, якое мы поўнасцю аддаём народу. Сёння на беларускай зямлі няма такога чалавека, які не быў бы рад вашаму прыезду, не жадаў бы вам вялікага шчасця і натхнёнай працы. «Вас чакаюць нашы сэрцы, што за гэта даражэй!», — вершамі закончыў П. Броўка сваё выступленне.

Маладая паэтка з Кіева Святлана Іваненка гаварыла аб пачуццях, якія выклікала ў яе наведанне Хатыні: «У жалобную цішыню мемарыялу, у горкі перазвон званой раптам уварваўся гучны дзіцячы голас. Ён прагучаў для мяне, як голас жыцця, перамагаючага смерць, як голас будучыні, якой не могуць перашкодзіць вытанчаныя ў зверстах фашысцкія чалавеканенавіснікі». Яе выступленне, яе паэтычнае слова — аб маладым пакаленні брацьбітоў, якія на мемарыялах памяці прынялі эстафету старэйшых, дастойна працягваюць справу бацькоў і маці.

Пераклады вершаў свайго франтавога сябра, лаўрэата Ленінскай прэміі М. Стэльмаха прачытаў народны паэт Беларусі Пімен Панчанка. Пранікнёныя радкі аб дружбе, аб родным краі, аб любві да нашай Айчыны і яе выдатных людзей падыраўлі ў гэты вечар аматарам паэзіі Максім Лужанін і Аляксандр Юшчанка, Тамара Калеміец і Галіна Каржанеўская, Генадзь Бураўкін і Віктар Корж.

Перад мікрафонам — вядомы украінскі паэт, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР Барыс Алейнік. Можна шмат гаварыць аб пачуццях нашай шчырай

любві і ўдзячнасці беларускаму народу, сказаў ён. Але, бадай, лепш самай прыгожай прозы скажуць аб гэтым вершаваныя радкі:

Трем березам расти,
а четвертой огнем трепетать.
Ничего не прощать — твоё
право заветное свято.
Будут весны любимым
зеленым письмом писать,
но они никогда не дойдут
до четвертого адресата.
Стал седым я, как лось.
Стал я белым, как атомный
гриб.
Мои очи дождями исходят
над страшной золою.
Мою жгучую память простить
лишь Хатыни смогли б,
но они же сгорели, дымами
висят над землею.
Я не смею касаться
исполненных мукою ран,
но когда мой закат отпылет
последним станкатом,
Разрешите, Беларусь, перейти
мне печальный курган,
У берез твоих ввором стать
на ромашковом скате.
...Хотя б в стороне.

У дні работы з'езда пісьменнікаў Украіны сярод соцен тэлеграм, якія прыйшлі ў яго адрас, была адна, якая ўсхвалявала ўсіх, сказаў паэт Расціслаў Братунь. Яе прыслалі вучні сярэдняй школы вёскі Тамашоўка Брэсцкага раёна, краю, які выхавалі слаўнага сокала Пятра Клімука. Вучні паведамілі, што ў іх школе створан літаратурны клуб імя палымнага брацьбіта за народнае шчасце, украінскага пісьменніка-рэвалюцыянера Аляксандра Гаўрылюка. Ён быў сакратаром Дамачоўскага падпольнага райкома партыі ў Заходняй Беларусі, прайшоў праз засценкі Картуз-Бярозы і аддаў сваё жыццё за наша светлае сёння.

А гэтымі днямі мы даведаліся, што ў адной са школ Любомльскага раёна на Валычы пачаў дзейнічаць літаратурны клуб імя Я. Купалы. У гэтых двух фактах ёсць глыбокі сімвалічны сэнс — сапраўдная, трывалая дружба нашых народаў.

Р. Братунь чытае верш аб двух цудоўных блакітных азёрах — украінскім і беларускім, у якіх адно імя Свіцязь, аб народах-братах, звязаных адзіным лёсам у вялікай дружнай сям'і савецкіх народаў.

Прыемныя сюрпрызы паднёс гасцям — украінскім паэтам Т. Калеміец і Р. Братуню Ніп Гілевіч. Ён падарыў ім і ўсім удзельнікам вечара пераклады іх вершаў.

Франтавы лёс парадніў з нашай рэспублікай вядомага украінскага крытыка і перакладчыка, дырэктара выдавецтва «Дніпро» Аляксандра Бандура. Ён ваяваў у Беларусі, прайшоў з баімі ад усходніх да заходніх яе граніц, вызваляў Слонім, Ліду, Гродна.

Мне ніколі не забыць азораны шчасцем твары жанчын, калі яны са склепаў і зямлянак са збанаі крынічнай вады выбыгалі нам насустрэч, сказаў у сваім выступленні А. Бандура. Не забыць кволых дзіцячых ручак, якія працягвалі нам, салдатам, букецікі палявых кветак.

Я і сотні маіх жывых аднапалчан будзем захоўваць у памяці вобраз нашага камісара — беларуса капітана Астроўскага, які не аднойчы паказваў нам прыклад мужнасці і высакароднасці.

Не забудзем мы і яго вернага сябра, нашага земляка маёра Вядайку. Ён загінуў, вызваляючы Ліду, і яго імем удзячнай жыхары назвалі вуліцу свайго горада.

Аб даўніх плённых сувязях драматургаў дзвюх рэспублікаў, аб узаемаўзбагачэнні ўсіх нацыянальных літаратур расказаў на вечары папулярны украінскі драматург Мікалай Зарудны.

Вечар дружбы завяршыўся вялікім канцэртам майстроў мастацтваў Украіны.

Я. ГАРЭЛІК,
кар. БЕЛТА.

Сустрэча на Мінскім ванзале. І. Мележ, Р. Братунь, М. Танк. Фота Уд. КРУКА.

К. Філатаў. Красная плошча.

новае жыццё. Гэта пераканаўча даказваюць сваімі творамі жывапісы народны мастак СССР М. Божый, народны мастак УССР А. Лапухоў, графік, народны мастак СССР, Герой Сацыялістычнай Працы В. Касіян, майстар габелена, малады мастак С. Джус, чья работа «Рыцарам рэвалюцыі» адкрывае экспазіцыю.

Значныя дасягненні ўкраінскіх мастакоў у распрацоўцы тэмы бяспрыкладнага гераізму савецкіх людзей у барацьбе з гітлерызмам, у раскрыцці велічы духу і непахіснай веры чалавека, які стаў на абарону Айчыны, у будучую перамогу, у перамогу высокіх ідэалаў. Сярод многіх работ гэтага раздзела глыбокай шчырасцю, строгай праўдай факта падкупляюць палотны вэтэрана вайны, лаўрэата Дзяржаўных прэмій СССР, народнага мастака УССР В. Пузыркова «Салдаты» і «Зямлянка», народнага мастака УССР В. Шаталіна «Перамога» і іншых.

Аб свяшчэннай памяці сэрца, якое беражэ імёны і подзвігі тысяч смела пайшоўных у агонь вайны лепшых сыноў і дачок народа, гаворыць карціна заслужанага дзеяча мастацтваў УССР Т. Галембіўскай «Неўміручасць». Цікавая галерэя скульптурных партрэтаў ге-

В. Барадай. Партрэт Т. Яблонскай.

лавека працы, карціны народнага мастака УССР Т. Яблонскай, серыя літаграфій В. Навікоўскага «Раніца КамАЗа», скульптуры народных мастакоў УССР А. Кавалёва і В. Барадай, іншых прызнаных і маладых майстроў.

У экспазіцыі выстаўкі ўкраінскай кнігі прадстаўлена прадукцыя ўсіх 26 выдавецтваў рэспублікі. На стэндах — працы класікаў марксізму-ленінізму, зборнікі прамоў і артыкулаў таварыша Л. І. Брэжнева, выданні, прысвечаныя XXV з'езду КПСС, кнігі на актуальных праблемах развіцця сацыялістычнага грамадства, навуковыя манаграфіі, творы мастацкай літаратуры.

Асобны стэнд займаюць кнігі беларускіх пісьменнікаў — Я. Купалы, Я. Коласа, П. Глебкі, П. Броўкі, М. Тацка, І. Мележа, В. Быкава, І. Шамякіна і многіх іншых, якія выйшлі ў розныя гады на ўкраінскай мове.

Палац мастацтва не змог умясціць усіх, хто прышоў 25 мая на вернісаж, — сотні людзей стаялі ля ўваходу, чакаючы сваёй чаргі.

На ўрачыстым адкрыцці прыбыла афіцыйная дэлегацыя Украінскай ССР на чале з сакратаром ЦК Кампартыі Украіны В. Я. Маланчуком.

Тут жа прысутнічаюць сакратар ЦК КПБ А. Т. Кузьмін, іншыя афіцыйныя асобы, прадстаўнікі партыйных, савецкіх і грамадскіх арганізацый, вядомыя беларускія майстры пэндзля і рэза.

На адкрыцці выстаўкі выступілі старшыня праўлення Саюза мастакоў БССР В. С. Пратасея, член-карэспандэнт Акадэміі мастацтваў СССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР народны мастак БССР М. А. Сявіцкі, член праўлення Саюза пісьменнікаў Украіны М. Я. Зарудны, старшыня праўлення Саюза мастакоў Украінскай ССР, народны мастак УССР В. З. Барадай.

БЕЛТА.

ПАЛІТРА МУЖНАСЦІ І ПРАЦЫ

ПАЭТЫЧНЫ, крылаты вобраз Украіны — рэспублікі слаўных рэвалюцыйных і баявых традыцый, краю працавітых, таленавітых, прыгожых людзей — паўстае перад зачараваным позіркам наведвальнікаў выстаўкі выяўленчага, народнага дэкаратыўнага мастацтва і кнігі Украінскай ССР, якая адкры-

лася 25 мая ў залах Мінскага Палаца мастацтва.

У экспазіцыі сабраны лепшыя работы ўкраінскіх мастакоў за апошнія гады, якія даюць магчымасць гаварыць аб багатым творчым пошукаў, аб разнастайнасці творчых манер, аб глыбокім раскрыцці ў творах жывапісу, скульптуры, графікі актуальных праблем нашага часу.

Выстаўка пераканаўча гаворыць аб велізарнай увазе ўкраінскіх майстроў розных пакаленняў да галоўных, магістральных тэм — сучаснасці — тэмы рэвалюцыі і народнага подзвігу, ленінскай тэмы, тэмы працы. Вобраз У. І. Леніна, да якога звяртаюцца многія мастакі, арганічна звязан з падзеямі Кастрычніка, з лёсам народа, які будзе на ленінскіх запаветах

рояў мінулай вайны — Маршалаў Савецкага Саюза І. С. Колева, К. К. Ракасоўскага, Л. І. Брэжнева, двойчы Героя Савецкага Саюза, партызанскага важака А. Ф. Фёдарэва і іншых.

Багаты творчы імкненні ўкраінскіх майстроў найбольш поўна раскрываюцца ў распрацоўцы сучаснай тэмы, у адлюстраванні велічных спраў рабочых і будаўнікоў, хлебаборцаў і вучоных, сапраўдных герояў нашага часу. Карціны, скульптурныя партрэты і кампазіцыі, графічныя серыі раскажваюць аб чалавечы працы, аб гераічных буднях важнейшых будоўляў пяцігодкі. Мастакі выступаюць у такіх работах, як першаадкрывальнікі новых герояў, новага жыццёвага матэрыялу. Не могуць не прыцягнуць увагі жывапісныя палотны народнага мастака УССР Г. Чарняўскага «Будуецца дзевятая Крыварожская» — аб узвядзенні самай прадукцыйнай у свеце домны. Грунавы партрэт бригады сталявараў Героя Сацыялістычнай Працы Ф. С. Амеліна — удзельнік цяперашніх Дзён украінскай літаратуры і мастацтва, напісаны харкаўскім жывапісцам В. Кузняцовым, сонечная, поўная глыбокай любові да ча-

М. Грыцюн, Ю. Сінкевіч. Ка-рабел.

В. Хітрыкаў. Творчасць.

Алекса ЮШЧАНКА

АБЕЛІСК У СТЭПЕ

Васілю БЫКАВУ

Стагнаў Кіраваградскі стэп.
Аслепла ноч, і стэп аслеп,
І аглушыла цішыня,
Зліліся дол і вышыня,—
У цемру ўпаў... Бывай, святло!
...Байцу семнаццаць год было...

Густыя прыгадаў гаі...
(Шумелі недзе кураі),
Крыніц ушацкіх глыбіню...
Уднела... Сонца трэба дню...

Прастылі зацэнні сляды...
І просіць ён: — Налі вады!
Налі, ці нацадзі вады,—
У смагі просіць, малады...

...Ды голас ціхне, растае.
Бецеся вы, сябры мае.
А я ляжу. А я пайзу.
Вунь там лазу, расы слязу,
Здаецца, бачу... Крок адзін...
Ні ўстаць, ні стаць мне...

Зноў палыня,
Дуддзё сухое ў забыцці...
Не дабрысці, не дапаўці
Да рэк, дзе рос, да ранніх рос...
Ён не памёр, ды і не ўваскрос:
Свядомасць гасне, тухне зрок,
Знікаюць, як ад промня змрок,
Яго юначыя гады.
Адкуль жа возьме ён вады,

Кіраваградскі стэп глухі?
У небыццё вядуць шляхі...

Нябёсы ўсмяглі, як званы...
Здаецца, коней табуны
Прамчаліся найскапыта...
І зноў гаркота, глухата.

І нехта, як са жніўных ніў,
Акрыў хмурынкай, напайў,
І жар пякельны астудзіў.
Не прывід гэта быў, не здзіў, —
А проста падпаўзла дзяўчо,
Прапала змроку кузлаччо!
Юнак русявы не пагас,
Недатыкальны меў запас
Цярпення... Так цярпеў, трывай
Між стэпавых гаркавых траў,
Што ўчула дзеўчынка адна —
Крынічкай стала да відна.

Байца са змроку да святла
Спагадаў сэрца падняла,
Бо прага да жыцця здавён
Змагае смагу, боль, і скон.
А абеліск? Што ж, абеліск
Узнёс імя падзорны ўзбліск
Над ненажэрнасцю пажара
У стэпавым жывым абшары.
Не часта могуць абеліскі
Увагай замяніць калыскі,
Люляць, нібы дзіця, быццё,
Вярнуць хаця б адно жыццё.

Не зайсягды й крыніц жытло
Байцу ўваскрэснуць памагло.

...Засмучаны, над вечным спіскам
Стаіць баец над абеліскам...

Перакладу Р. БАРАДУЛІН.

1976

НА ЭКРАНЫ рэспублікі выходзіць другі фільм з трылогіі «Дума пра Каўпака» — «Буран».

Сідар Арцёмавіч Каўпак. Просты савецкі чалавек. Сын украінскага народа. Да вайны займаў сціплую пасаду старшыні гарвыканкома. А калі на нашу зямлю папаўзла «воўчая зграя», стаў слаўным партызанскім ваяком.

«Буран» развівае і паглыбляе падзеі першага фільма «Набат». Ужо сама назва гаворыць аб набеге, як закліку да працоўных стаць на абарону Радзімы, і мы бачым на экране, што патхнёныя палымымі словам партыі, а ў яе радах знаходзіўся і С. А. Каўпак, савецкія людзі проціпаставілі сваю непакісную моц і волю гітлераўскім захопнікам.

У першай серыі паказана, як Сідар Арцёмавіч і яго паплечнікі на круціцах згуртаваў партызанскія атрады і як гэтыя атрады пасля ператварэння ў буйныя злучэнні, каб потым пачаць штурм варожых гарнізонаў,

пятай чапаеўскай дывізіі, гартаваўся ў палымі грамадзянскай вайны, прайшоў праз нялёгкае этапы станаўлення Савецкай улады, паклаў важкія цагляныя ў падмурак новага сацыялістычнага грамадства, вымагае, мабыць, больш, чым тры серыі, каб раскажаць пра лёс гэтага самабытнага чалавека.

Рэжысёр — пастаноўшчык фільма Цімох Ляўчук падзяліўся сваімі думкамі:

— Мы вырашылі зняць тры самастойныя кінастужкі пад агульнай назвай «Дума пра Каўпака». Гэта кінаапера аб партызанскім руху на Украіне. Зусім ясна, што нават і ў трох частках нельга ахапіць усю гісторыю гераічнага подзвігу народных месціцаў. Таму творчая група імкнулася раскрыць перад глядачом тры асноўныя этапы гісторыі гэтага руху.

Стварэнне вобраза Каўпака — вялікая ўдача артыста К. Сцепанкова. Толькі высокае, дасканалое майстэрства, талант, гарачая апантанасць дазволілі яму раскрыць на экране маштаб асобы Сідара Арцёмавіча, рэальнага героя, вядомага мільёнам лю-

На здымку: К. Сцепанкоў у ролі С. Каўпака (злева) і В. Белыхвосцік у ролі намісара С. Руднева.

ДЯСНЫЯ СЦЕЖКІ ПЕРАМОТІ

выконваць складаныя баявыя аперацыі.

Менавіта пра гэты перыяд дзейнасці каўпакоўцаў і расказвае другі фільм. Кадр за кадрам паказваюць жорсткія баі на Сумшчыне, вогненнае фарсіраванне Дняпра і Прыпяці, гераічныя рэйды па Курскай, Арлоўскай абласцях... На Правабярэжную Украіну... І яшчэ быў рэйд на зямлі беларускай — у Гомельскую і Пінскую вобласці.

Усё гэта ў вялікай ступені спрыяла нашай перамозе на фронце і, вядома, пад Сталінградам. Аўтары фільма шмат увагі ўдзяляюць раскрыццю партызанскай стратэгіі, палкаводчага таленту Каўпака і тых, хто ішоў з ім побач. Разам з тым яны паказваюць свайго героя як чалавека, руплівага гаспадара, сябра, таварыша, сем'яніна. Перад кінематаграфістамі стаяла надзвычай складаная задача. Бо жыццёвы шлях Каўпака вельмі насычаны рознымі падзеямі. Тое, што ён быў байцом легендарнай дваццаці-

дзей у нашай краіне і за яе межамі па кнігах, успамінах баявых сяброў.

Сам К. Сцепанкоў пра сваю работу ў гэтым фільме сказаў так:

— Прыгадваецца, як я хваляваўся, пачынаючы работу над вобразам народнага героя Сідара Арцёмавіча Каўпака. Перад мною стаяла нялёгкая задача. У першай частцы трылогіі Каўпак — гэта звычайны, сумленны чалавек з гушчых народных мас. Добры, справядлівы, які часам можа сказаць і крутое слоўца. Карацей кажучы, гэта сапраўдны народны характар, з уласцівым яму гумарам, жыццёвай мудрасцю. Калі трэба, ён мог вырашаць пытанні вялікай дзяржаўнай значнасці. Пачаўшы з малага — іх спачатку было дванаццаць чалавек — Каўпак стварыў атрад, з якога потым вырасла

вялікае партызанскае злучэнне.

Далей К. Сцепанкоў падкрэсліў, што С. А. Каўпак быў выдатным стратэгам, валодаў здольнасцю глядзець далёка наперад. Згуртаваў партызан у грозную адзіную сілу. У гэтай сіле ён бачыў і сэрцам адчуваў Савецкую ўладу, якая жыла і дзейнічала ў тыле ворага.

Выканаўца галоўнай ролі прыгадвае сустрэчу на Жытоміршчыне. Вось як гэта адбывалася. Пасля таго, як у перапоўненай зале быў паказаны фільм «Набат», глядачы гарача апладзіравалі, доўга не пакідалі кінатэатр. А кульмінацыяй гэтай падзеі стала з'яўленне на сцэне сівога чалавека. Аказалася, ён — з ліку каўпакоўцаў, прайшоў ад Пуціўля да Карпат, з пісьменнікам Вярышгарой ваяваў у Польшчы. Былы партызан не хаваў на-

ват ад прысутных сваіх мужчынскіх слёз... Ён сказаў, што фільм «Набат» нагадаў яму партызанскае юнацтва, што ён убачыў жывога, сапраўднага Каўпака, і сардэчна падзякаваў за гэта кінематаграфістам.

Што можна сказаць пра самога артыста К. Сцепанкова? Ён створана звыш трыццаці роляў. Галоўным чынам эпізадычных. Затое значных, прыкметных, своеасаблівых, тэмпераментных. Яго экраннае жыццё пачалося ў фільме А. Алава і В. Наумава «Павел Карчагін» (1957 г.) з невялікай ролі Акіма, і трэба ж было так здарыцца, што праз пяць гадоў галоўны артыст яшчэ раз здымецца ў шматсерыйнай тэлевізійнай стужцы «Як гартавалася сталь», толькі ў больш адказнай ролі — матроса Жухрая.

Прыемна, што ў ролі намісара Руднева зняўся артыст тэатра імя Янкі Купалы Вялянцін Белыхвосцік. Гэта яшчэ адно сведчанне культурнага супрацоўніцтва паміж двума братнімі народамі нашай краіны — беларускім і украінскім.

Наогул суворе талентаў у фільме «Буран» самае багатае. Адзін толькі іх пералік заняў бы шмат месца. Хацелася б, аднак, назваць выканаўцаў больш адказных роляў — (Ю. Саранцаў) Вярышгары, (Я. Трыпольскі) Сталіна, (В. Лазараў) Варашылава, (В. Кулік) Панамарніка і многіх іншых.

Самы адказны, самы пачэсны абавязак, зразумела, лёг на плечы артыста К. Сцепанкова. Яго Каўпак — жывое ўвасабленне лепшых маральных якасцей савецкага чалавека, грамадзяніна, патрыёта.

На такі роздум наводзяць стужкі, прысвечаныя С. А. Каўпаку. Заслуга аўтараў — сцэнарыстаў І. Балгарына, В. Смірнова, рэжысёра Ц. Ляўчука, апэратара Э. Пазучыка, мастака Ул. Агранова, кампазітара В. Губарэнка, акцёраў, наогул усяго творчага калектыву ў тым, што яны прыклалі максімум намаганняў да таго, каб, выкарыстоўваючы багацце кінематаграфічных сродкаў, увадобіць на экране адну з ярчайшых старонак усенароднай барацьбы супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў, якая разгарнулася ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Віктар ПОЛЯК.

Танцавальныя наленты Жытомірскага Дома культуры выконвае танец «Паўзунк».

Фота В. КАЧАРГІНА.

МАРШРУТЫ ДРУЖЫ

У Львове адкрыта персанальная мастацкая выстаўка твораў мінскай мастакоў, лаўрэатаў прэміі Ленінскага камсамолу Беларусі Наталлі і Георгія Паплаўскіх. Наведвальнікі яе пазнаёміліся з кніжнай графікай, акварэлямі, эфортамі Н. Паплаўскай, убачылі станковыя лісты Г. Паплаўскага з цыклаў «Памяць», «Космас», «Белы кантынент», «Хатынь» і інш. Усяго ў экспазіцыі гэтай «сямейнай» выстаўкі каля 70 работ.

З творчасцю беларускіх мастакоў пазнаёміліся шматлікія тэлегледачы.

Выстаўка, якая праводзіцца ў плане сяброўскага абмену паміж творчымі саюзамі братніх рэспублік, працягнецца месяц і пакладзе пачатак далейшаму абмену персанальнымі выстаўкамі паміж мастакамі Беларусі і Украіны.

НА ДРУКАВАНА

Ў «НАСТАЎНІЦКАЙ ГАЗЕЦЕ»

У нумары за 22 мая змешчана шмат матэрыялаў, прысвечаных Дням літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі. Пад загалоўкам «Дзвіз—братства» друкуецца інтэрв'ю з міністрам культуры БССР Ю. М. Міхневічам. На літаратурнай старонцы «Крынічка» змешчаны творы украінскіх пісьменнікаў. Гэта вершы М. Рыльскага, Б. Алейніка, М. Яроменкі, В. Шаройкі, Б. Трафімчука, Г. Бойкі, апавяданне А. Даўжанкі. На беларускую мову іх пераклалі М. Базарэвіч, Н. Парунаў і В. Шымук.

На адной са старонак газеты змешчана разгорнуты матэрыял «30 мінут будзёнасці і здароўя», у якім расказваецца аб вопыце сярэдняй школы № 11 г. Брэста па арганізацыі фізкультурна-аздаравленчай работы з вучнямі. Пад рубрыкай «Настаўнік — камсамол — вучань» друкуецца артыкул слухача Вышэйшай партыйнай школы пры ЦК

КПСС М. Зяньковіча «Ты са мной, маё поле...» Настаўніца сярэдняй школы № 2 г. Крычава Л. Ашуркова выступае з артыкулам «Сёння ў яе выхадны». На першай старонцы ў нумары газеты за 26 мая пад загалоўкамі «Святая ленінская дружба народаў», «Вечная любоў і ўдзячнасць», «Украіна — сястра мая» друкуецца матэрыял аб Днях літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі.

Пад рубрыкай «Наш лад жыцця» змешчана публіцыстычны артыкул В. Батурына «Вытоні аптымізму». Медыцыст Рэспубліканскага метадычнага кабінета Міністэрства асветы БССР выступае з артыкулам «Вучыцца ў рабочага класа». «У практыку — комплексны падыход» — так называецца артыкул дырэктара Мінскага гарадскога інстытута ўдасканалення настаўнікаў Л. Ланішына.

На апошняй старонцы змешчаны аб'явы «Дзе вучыцца далей».

Расціслаў БРАТУНЬ

НЕБА З АДЗІНАЮ ЗОРКАЮ

Неба з адзінаю зоркаю
Вісне над галавою.
Неба з адзінаю зоркаю
Вечна ідзе са мною.

Неба з адзінаю зоркаю.
Дзе б ты ні быў—яно.
Неба з адзінаю зоркаю—
Нібы крыніца дню...

Неба з адзінаю зоркаю—
Выклік законам свету.
Неба з адзінаю зоркаю
Свеціць марам паэта.

Неба з адзінаю зоркаю—
Як неадступны цень.

Неба з адзінаю зоркаю—
Айчыны сонечны дзень.

Неба з адзінаю зоркаю.
Безліч грывотных хмар.
Неба з адзінаю зоркаю—
Жыцця найдарожыі дар.

Неба з адзінаю зоркаю—
Усюды мне свеціць яна.
Неба з адзінаю зоркаю!
Такая у свеце адна!

Пераклаў Ул. НЕМІЗАНСКИ.

Мікола ВІНГРАНОЎСКИ

ПЕРШАЯ КАЛЫХАНКА

Сні да дня, мой першы каласок,
Сні, мая плячотная трывога.
Зорка ціха скоціцца ў твой сон
З неба, ад сузор'яў залатога.

Сні да дня, галінка мая,
У душы маёй так светла, ціха.
За акном, пад жальбу ручая,

Поруч з дабратаю ходзіць ліха.
Сніць у небе ясная зара,
Цені спяць, і зайцы, і каліна.
Хай табе пад мірны ўсплёск
Дняпра
Месячная сніцца Украіна.

Хай над ёй і ў сне не праплыве
Хмара дыму, атамнага пылу...
Люлі, мой чудоўны чалавек,
Сон скаціўся зоркай з небасхілу.

Віталь КАРОЦІЧ

КАНЕЦ ЗМЕНИ

Яны выходзяць гуртам
Пасля змены,
Заціпляюць на ветры пінжакі.
Сплывае стома
Паступова, лена,
Як воблака
Над берагам ракі.
Мы забываем у палоне мар
Аб тым,

Як праца стомаю нам плаціць,
Як чалавек
Ад стомы
Ледзь не плача,
Закрывае ад дзяцей рукамі твар.
Не раз над марай
Я ў слязах сядзеў
І абмываў яе
Салёным потам.
Благаславі ж ты дні мае,
Работа,—
Табой напоўнен будзе

кожны дзень!

Благаславі жыццё нялёгкае,
Надзея маіх крутыя берагі,
Акрыленыя мары—
Пералёты
На сінія, прыгожыя лугі...
Праб'ецца і натхненне—
Як праменная
Крыніца плённых дзён,
гадзін, мінут.

Я ўсёй душой
Люблю рабочы люд,
Калі ідзе ён мойкі
Пасля змены.

Пераклаў М. МАЛЯЖКА.

АМАЛЬ чвэрць стагоддзя народны мастак Украіны, член-карэспандэнт Акадэміі мастацтваў СССР Аляксандр Лапухоў выступае на рэспубліканскіх і ўсесаюзных выстаўках з капіталнымі творамі — тэматычнымі карцінамі. Але сабранны разам на персанальнай выстаўцы, якая днямі адкрылася ў Кіеве, гэтыя карціны ўспрымаюцца як бы па-новаму, даюць шырокую аснову для раздум'яў пра творчасць аднаго з вядучых мастакоў Украіны.

Галоўным у ёй — дзве тэмы, што пераплятаюцца і дапаўняюцца адна другую: сацыялістычная рэвалюцыя, яе правадыр У. І. Ленін і гераічны подзвіг савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Есць у мастака і жанравыя карціны пра працаўнікоў калгаснай вёскі («Ля праўлення», «Калгасная восень»), якія прыцягваюць жыццёвае вобразаў і сітуацый; ёсць гістарычнае палатно «Б красавіка 1847 года», прысвечанае Т. Р. Шаўчэнку.

Услед за карцінай «У Петраград! (У. І. Ленін)» (1953 г.), у якой прадстае асветлены поглядам рэвалюцыі вобраз яе вялікага правадыра, Аляксандр Лапухоў напісаў «Арышт Часовага ўрада» — твор аб нараджэнні новага свету і разбурэнні старога. Вобраз Уладзіміра Ільіча — цяпер ужо ў непадзельным адданні з рэвалюцыйнымі масамі — у цэнтры карціны «Няхай жыве сацыялістычная рэвалюцыя». Гэтую ж невычэрпную, бязмежна шматгранную тэму — Ленін і народ — трактуюць завершанае праз дваццаць гадоў палатно «Прэзідыум Саветаў». І лірычная карціна «Ільіч», дзе Ленін з вока на вока з прыродай, нібы слухае яе музыку, таксама пра народ, пра родную зямлю, дэсу якіх аддадзены думкі правадыра. Натуральна і арганічна ўвайшла ў гэты цыкл работа мастака «Кіеўскія камунары», прысвечаная слаўнаму подзвігу арсенальнаў. Аўтар нездарма так назваў свой твор: пераклічка з подзвігам парызскіх камунараў, сусветна-гістарычны аспект, у якім паказаны тыя, хто першымі ўзялі над Украінай сцяг пралетарскай рэвалюцыі, узмашцілі эпічнае гучанне палатна, трактуюмага ў духу аптымістычнай трагедыі.

У цыкле твораў пра Вялікую Айчынную вайну эпічны размах пераплятаецца з пранікнёным лірызмам, народжаным асаблівым дачыненнем аўтара да па-

дзей, якія ён адлюстроўвае. «Я належу да пакалення мастакоў, якое называюць ваенным, — гаворыць Лапухоў. — У васемнаццаць гадоў я арануў салдацкі шынель, каб стаць аўтаматчыкам і кулямётчыкам, быў камсоргам роты. Дайшоў з баямі да Прагі, сустраў тут светлы дзень нашай Перамогі. Усё, што адлюстра-

жывапісу Ф. Крычаўскім, А. Шаўкунецкам, К. Трахіменкам, успрынялі іх вучні і паслядоўнікі В. Касцюкі, С. Грыгор'еў, В. Пузыркоў, яе развіваюць далей мастакі-педагогі, у тым ліку і А. Лапухоў.

У стылі станковай краціны Лапухоў адчувае сабе свабодна і ўпэўнена. Яму падуладны спосабы, пры дапамозе якіх яна

і жывапіснага вырашэння станковага твора і майстэрскі ўжывае іх.

Больш таго, схільнасць да станковага жывапісу, па майму глыбокаму перакананню, з'яўляецца адной з характэрных рыс творчай індывідуальнасці Аляксандра Лапухова, яна — у прыродзе яго таленту. Таму не дзіўна, што распаўсюджаная

унутранай манументальнасці станковых твораў. Тут ён ідзе за выдатнымі савецкімі мастакамі старэйшага пакалення. Разгорнутая сюжэтнасць уласціва не толькі тэматычным карцінам Лапухова. Ён ахвотна ўводзіць развітыя сюжэтныя матывы і ў партрэты. Так, у «Партрэце скульптара Аксана Супрун» летні садзік з цяжкімі ад пладоў галінкамі маладых яблыnek, а ў «Партрэце доктара медыцынскіх навук П. Плітаса» кантраст паміж цёмнымі сценамі кабінета ўрача-акуліста і чыстым серабром зімовага пейзажу за вакном — не фон, а істотны, актыўна дзеючы сюжэтны элемент, якія маюць вялікае значэнне ў вобразным ладзе, у паэтыцы твораў.

Выстаўка, пра якую ішла гутарка, раскрывае глыбокую партыйную перакананасць Аляксандра Лапухова, што праяўляецца ў яго вернасці вялікім,

САЛДАТ ЗАЎЖДЫ САЛДАТ

ваў у сваіх палотнах, я перажыў: мне нічога не давалася выдумляць. Я не выдумаў ні герояў маёй карціны «Вайна», ні салдат, што ў аконе скіліліся над трафейным патэфонам («Лунная саната»), ні савецкіх воінаў, што дзеліцца з палоннымі тытунём («У Берліне»), ні таго маладзенькага параненага байца, які зачаравана, нібы ўпершыню, слухае песню веснавой птушкі, забыўшыся, што наўгадзіны назад ішла крывавае бітва («Спяваюць жаваранкі»)...

І ў карціне «Перамога» — частка біяграфіі аўтара, хача ў гістарычны майскі дзень 1945 года ён і не быў ля Брандэнбургскіх варот у Берліне. Адчувае і перажывае мастаком на вайне надало вобразам яго герояў жыццёвую праўдападобнасць.

У карціне «Моцныя духам» мы бачым, праз якія пакуты прайшлі савецкія людзі ў фашысцкіх лагерах смерці. Нават у лірычнай «Луннай санате» выразна гучаць суровыя драматычныя ноты. Але самыя трагічныя старонкі вайны Лапухоў зноў жа трактуюць у плане аптымістычнай трагедыі, яшчэ раз пацвярджаючы яснасць свайго гістарычнага мыслення.

Абодва цыклы карцін Аляксандра Лапухова звязаны скразной ідэяй спадчыны рэвалюцыйных, патрыятычных традыцый савецкага народа.

У 1953 годзе Лапухоў замацаваў сваё права на званне мастака-жывапісца карцінай «У Петраград!», якая сведчыла не толькі пра яго творчы смеласць і сталасць, гатоўнасць вырашаць складаныя задачы, а і аб грунтоўнасці, фундаментальнасці школы, атрыманай ім у Кіеўскім мастацкім інстытуце, у майстэрні професара А. Шаўкуненкі. Школы, у традыцыях якой прывіваць выхаванцам здольнасць да работы ў многіх жанрах, але перш за ўсё — у галіне тэматычнай карціны. Гэтую традыцыю, пачатую карыфеямі Украінаў савецкага

будуецца. Ён, як сапраўдны рэжысёр, распрацоўвае складаны, у актыўным развіцці, апаўдальны сюжэт. У яго творах зафіксаванае на палатне, нібыта спыненае на імгненне дзеянне, заўсёды пададзена

ў 60-х і ў пачатку 70-х гадоў у савецкім жывапісе тэндэнцыя ўводзіць у станковую карціну фармальныя кампазіцыйна-пластычныя і жывапісныя прыёмы манументальных роспісаў амаль не закранула Лапухова. Карці-

А. Лапухоў. Перамога.

ў прасторавым развіцці, і глядач ясна разумее, што менш та папярэднічала адлюстраванаму і што адбудзецца ў далейшым. Лапухоў глыбока раскрывае людскія характары ў сутычцы, у складаных, пераважна драматычных сітуацыях, дакладна падбірае красамоўныя дэталі, якія дапаўняюць сацыяльна-псіхалагічную характарыстыку вобразаў і разам з тым перадаюць атмасферу эпохі. Ён добра знаёмы з законам кампазіцыйна-пластычнага

на «Рэкіем», з яе падкрэсленай статыкай, сіметрычнай, амаль геральдычнай кампазіцыяй, свядома «сцінутым» за кошт рэзкага перспектывнага скарачэння фігур прасторным і залацістым фонам, навяяным старажытнымі сценамі, засталася адзінокім эпізодам у творчэсці майстра.

Лапухоў арганічна бліжэй ініцыя тэндэнцыя: глыбокім вобразным раскрыццём грамадска-важных тэм, іх узвышаным гучаннем дабівацца эпічнасці,

грамадска значымым тэмам, у яго прыхільнасці да тэматычнай карціны, у прыніповасці і бескампраміснасці, з якімі ён паслядоўна адстойвае карэктны прыніны сацыялістычнага рэалізму.

Аляксандр Лапухоў — на парэднім краі ідэалагічнага фронту, на адным з цэнтральных яго участкаў. Што ж, салдат — заўжды салдат!

Леанід УЛАДЗІЧ, кандыдат мастацтвазнаўства.

НАС СУСТРАКАЮЦЬ ШЧЫРА І САРДЭЧНА

Т. Н. ЯБЛОНСКАЯ,

народны мастак СССР,
лаўрэат Дзяржаўных прэмій СССР

— Я ўпершыню на зямлі гераічнай Беларусі, — сказала Таццяна Нілаўна, — але каранні мае тут здаўна. Мой бацька ў маладосці жыў і працаваў у Віцебску, і ад яго нам, яго дзецім, перайшла глыбокая павага і любоў да Беларусі, любоў да яе народа, да народнага мастацтва. Да гэтага часу памятаю беларускія народныя песні, якія спяваў бацька... Праўда, гэта памяць эмацыянальная: я не памятаю слоў тых песень, але ў сэрцы і ў душы захаваўся іх настрой, іх лад, захаваўся адчуванне таго, што гэта песні пра цяжкую ў мінулым народную долю, песні пра цяжкую працу, але і пра тую радасць, якую дае чалавечу праца. Такой, памятаю, была песня пра беларускі лён, што зваўся ў той песні сінявоім...

Сама я нарадзілася ў Смаленску, побач з Беларуссю... Але сталася так, што ў мае дзіцячыя гады бацькі пераехалі на Украіну, і ўкраінская зямля ўзрадзіла мяне, зрабіла сваёй дачой. — Яна стала для мяне ласкавай, руплівай маці, мал Украіна!

Нашы рэспублікі — родныя сёстры. У нас шмат агульнага ў мінулым, але яшчэ больш — у сучасным, у сённяшнім нашым дні. І ў сённяшнім вылученым мастацтве. Беларусі мае мастацтва мае самыя непасрэдныя сувязі з Украінай; можна назваць па меншай меры дваццаць беларускіх мастакоў, якія закончылі мастацкі ВНУ Украіны. Напрыклад, Г. Ващанка, А. Кішчанка, Т. Паражняк, творчасць якіх складае выразную старонку беларускага мастацтва...

Мы ведаем не толькі тых, хто вучыўся ў нас, на Украіне. Я добра знаём з такімі беларускімі мастакамі, як М. Савіцкі, М. Данцыг, Г. Паплаўскі, В. Грамыка... Гэта прадстаўнікі адметна беларускай школы. Трэба сказаць, што беларускіх мастакоў ведаюць на Украіне не толькі калегі. Іх ведаюць глядачы. Асабліва блізкае знаёмства адбылося ў Дні беларускай культуры на Украіне ў мінулым годзе. Гэта было не проста знаёмства з вылученым мастацтвам братняй Беларусі, гэта было адкрыццё новага, надзвычай арыгінальнага. Мы убачылі мастакоў — наватараў, сапраўдных талентаў.

Найбольш магутна, найбольш яскрава гучыць у беларускім мастацтве гераічная тэма, і менавіта з гэтай сваёй гераічнай тэмай беларускае мастацтва ўвайшло сёння ў скрабніцу мастацтва ўсёй краіны. Гэтым, і, зразумела, не толькі гэтым, беларускае вылучае мастацтва ўзбагачае і асабіста мяне. Ян мастака. Як чалавек.

Карэспандэнт шотландскага «Літаратура і мастацтва» сустрэліся з некаторымі ўдзельнікамі Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларускай ССР і напісалі іх расказаць пра свае творчыя здабыткі, падзяліцца ўражаннямі ад знаходжання ў братняй Беларусі.

А. П. АУДЗІЕЎСКІ,

мастацкі кіраўнік Дзяржаўнага Заслужанага акадэмічнага Украінскага народнага хору імя Р. Вярхоўна, народны артыст УССР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі імя Т. Р. Шаўчэнка

— Дата нараджэння нашага калектыву — 11 верасня 1943 года. Месца, дзе адбывалася гэтая падзея, — нядаўна вызвалены ад фашысцкіх акупантаў Харкаў. Яшчэ ідзе вайна, яшчэ не блізка да пераможнага мая сорок пятага, але тым большае значэнне набывае гэты клопат партыі, урада аб развіцці народнага мастацтва.

Першым мастацкім кіраўніком хору стаў кампазітар, грамадскі дзеяч, у будучым народны артыст рэспублікі, прафесар Рыгор Гур'евіч Вярхоўка. Гэта ён сабраў з вызваленых сёл таленавітых хлопцаў і дзяўчат, запаліў іх любоўю да мастацтва, да народнай песні.

Больш за дваццаць гадоў узначальваў Рыгор Гур'евіч калектыв, зрабіў яго вядомым не толькі ў рэспубліцы, але і па ўсёй краіне, за мяжой. І зусім натуральна, што пасля смерці Р. Вярхоўкі, як сімвал высокага прызнання, яго імя было прысвоена хору.

Наш калектыв складаецца з трох творчых груп — харавой, танцавальнай і інструментальнай — усяго ў нас болей за сто артыстаў.

Калі ж гаворыць аб рэпертуары, дык адзначу — у ім налічваецца некалькі сот песенных твораў украінскіх, рускіх, беларускіх, іншых народаў краіны, свету. Мы імкнемся захаваць у першароднай чысціні народную песню. Для гэтага шмат ездзім па сёлах Украіны, дзе запісваем народныя песенныя шэдэўры. Сярод іх можна адзначыць хаця б такія, як «Марына» — старадаўні карагод, або вясельную песню «Ой, паглядзі, маці», якія з поспехам выконвае калектыв.

Мы трымаем песняны сувязі з многімі кампазітарамі нашай рэспублікі, якія спецыяльна пішуць для нашага хору. Гэта Георгій і Платон Майбароды, Аркадзь і Віталій, Філіпенкі, Ігар Шамо і іншыя.

Што датычыць нашай танцавальнай групы (яе ўзначальвае балетмайстар, заслужаны артыст Казахскай ССР Барыс

Чаркасаў), дык у яе рэпертуары — ад невялікіх танцавальных сюіт да харэаграфічных сюзі. Вялікім поспехам карыстаюцца такія работы, як «На гуляніі», «Запарожцы», «Галубка» і, вядома, славыты украінскі «Гапак».

Мы шмат ездзім. Калі б у думках правесці па карце лініі нашых творчых маршрутаў, дык яны б працягнуліся з Кіева ва ўсе каткі зямлі. Мы выступалі літаральна ва ўсіх саюзных рэспубліках.

З украінскай песняй, украінскім танцам мы пазнаемлі жыхароў многіх краін свету. У Чэхаславакіі, дзе прымалі ўдзел у Днях Украінскай ССР у ЧССР, нам быў прысуджаны залаты медаль. З поспехам выступаў хор у Манрэалі ў час правядзення там Сусветнай выстаўкі «Экспо-67».

Летаць мы гастралівалі ў Партугаліі і Іспаніі, у ліпені гэтага года едем у Лацінскую Амерыку, дзе будзем выступаць у трынаццаці краінах.

Мы вельмі ганарымся, што наша творчасць атрымала высокую ацэнку Сусветнага Савета міру, які ўзнагародзіў калектыв сярэбраным медалём за садзейнічанне ва ўмацаванні міру і дружбы паміж народамі.

Цяпер мы знаходзімся на легендарнай беларускай зямлі, сустракаемся з яе гасцінным, працавітым народам. Нас прымаюць хораша, са шчырым сэрцам, прымаюць як родных братоў. Гэта назаўсёды застаецца ў нашых сэрцах. Шчырае вам дзякуй!

Р. В. КУЛЯБА,

мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор Дзяржаўнага ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга Заслужанага напэлы бандурыстаў Украіны, заслужаны дзеяч мастацтваў УССР

— «Узяў бы я бандуру, дык зайграў, што знаў...». Многія, мабыць, чулі гэтую папулярную народную песню. Бандура. Наш нацыянальны інструмент, які бярэ пачатак ад старадаўняй кобзы... У незапамятныя часы хадзілі па Украіне кабзары, спявалі аб горкай народнай долі, аб барацьбе з чужынцамі, аб нешчаслівым каханні...

Праляцелі над краінай стагоддзі, іншыя песні спявае на-

род. Але захоўвае ён традыцыі, захаваў і бандуру. Праўда, цяпер яна як музычны інструмент, удасканаленая, набыла куды большы дыяпазон танальнага ладу, што дае магчымасць выконваць самыя складаныя творы класічнага рэпертуару. Назаву толькі некалькі твораў. Гэта і «Ноч у Венецыі» С. Танеева, «Песня Ляўка» з оперы М. Рымскага-Корсакава «Маяская ноч», «Песня Яромкі» з оперы А. Сярова «Варожая сіла», «Якая ноч» Ф. Шуберта. «Засвіталі казачынікі» М. Лысенкі і г. д.

Калі ж наогул гаворыць аб нашым рэпертуары, дык адзначу, што гэта ў асноўным украінская народная песня, песні іншых народаў СССР, савецкая песня. З вялікім уздымам капэла выконвае «Нёман» Нестара Сакалоўскага і «Лясную песню» Уладзіміра Алоўнікава. Нам вельмі радасна, што беларускія слухачы прымаюць гэтыя творы ў нашым выкананні вельмі цёпла і сардэчна.

Наогул, калі я ўжо загаварыў пра сустрэчы тут, на беларускай зямлі, дык не магу не адзначыць, што даўно не перажывалі мы такога радаснага хвалявання, такога творчага ўздыму. Мы добра ведаем аб ратным подзвігу беларускага народа, які мужна змагаўся супраць фашысцкай навалы ў гады Вялікай Айчыннай вайны, ведаем пра пакуты, якія выпалі на яго долю ў той грозны час. Хатынь, Брэсцкая крэпасць-герой — гэтыя назвы ўсяляюць у кожнага савецкага чалавек, дзе б ён ні жыў, начуці павагі да вашага народа, гошчару за яго.

Мы былі ў Гомелі, у Мінску, на Гродзеншчыне. На кожным кроку бачны велічныя пераўтварэнні — плён працы таленавітага народа.

Мы з радасцю дорым вам сваё мастацтва, дарагія браты.

Ну, а цяпер яшчэ трохі пра наш калектыв. У ім 70 чалавек. Сярод іх німала выдатных музыкантаў, якіх добра ведае наша рэспубліка. Гэта заслужаныя артысты УССР Генадзь Смірноў, Віктар Падгорны, Андрэй Шкурат, Мікалай Самафалаў, Пятро Доўбня, Паўло Сакіра і іншыя.

З нашай капэлай часта саліруюць такія выдатныя выканаўцы, як народныя артысты СССР Дзмітро Гнацюк і Дзіяна Петрыненка, народны артыст УССР Мікалай Кандрацюк, заслужаны артыст Украіны Мікалай Украінскі і іншыя.

Капэла наша — адзін са старажытных калектываў рэспублікі. І разам з тым, мы лічым сябе

маладымі, імкнемся несеці людзям харошую песню, дастаўляць ім эстэтычную асалоду.

У. Р. САБАЎТА,

мастацкі кіраўнік і балетмайстар народнага ансамбля танца «Буравеснік» Палаца культуры Харкаўскага трактарнага заводу імя С. Арджанікідзе

— Харкаў — адзін з самых буйных прамысловых і культурных цэнтраў краіны — славіцца народнымі талентамі, асабліва маладымі. Менавіта з такіх талентаў і складаецца наш танцавальны ансамбль, якому сёлета споўніцца восем гадоў.

У 1970 годзе наш «Буравеснік» быў удастоены звання лаўрэата рэспубліканскага фестывалю, прысвечанага 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна, і ўзнагароджаны залатым медалём. Другім залатым медалём пераможцаў мы былі ўзнагароджаны на рэспубліканскім фестывалі ў гонар 50-годдзя ўтварэння СССР. А на Усеаюзным фестывалі савецкай моладзі нам быў прысуджаны Вялікі залаты медаль.

Вы спытаеце, хто танцуе ў ансамблі? Іх больш за шэсцьдзесят — юнакоў і дзяўчат, улюбёных у высокую мастацтва харэаграфіі. Вось вестэрны ансамбля: Віктар Чарадзічэнка — інжынер, Міхаіл Жукевіч — токар, Віктар Марэнік — слесар, Анатолій Мазной — ён саліст ансамбля — электраслесар, Алена Грудзініна — тэхнолаг, Уладзімір Паграбешчанка — краўшчык і іншыя.

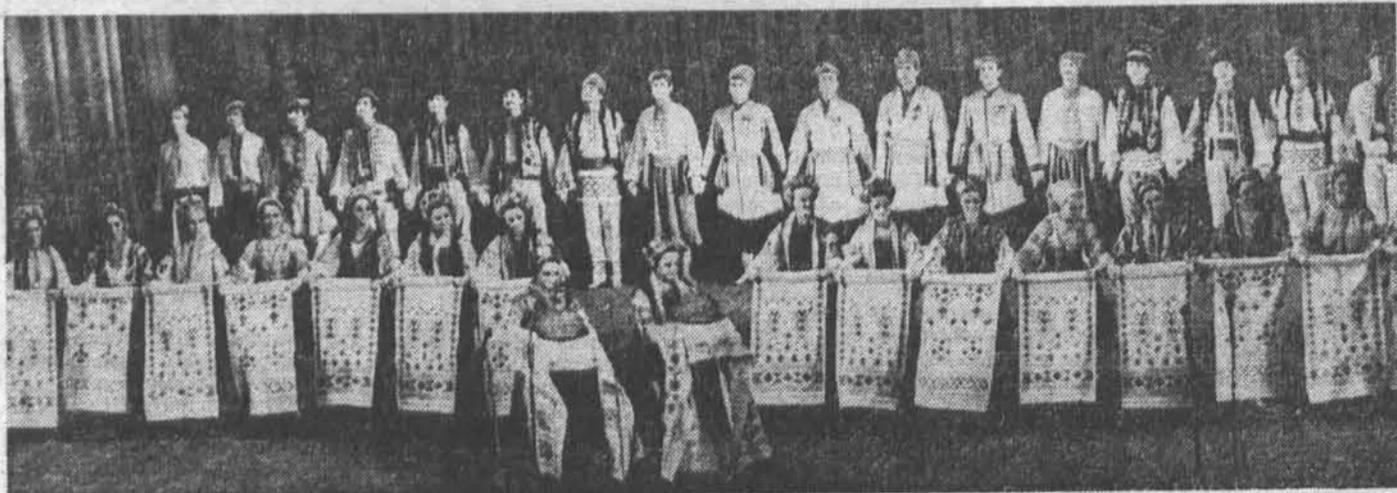
Для нас кожны танцавальны пумар — фактычна невялікі харэаграфічны спектакль. У нашым рэпертуары пятнаццаць танцаў. Сярод іх такія кампазіцыі як «Кадрыль», украінскі карагод «Вышывальшчыцы», «Карпацкі гоман», агністая беларуская «Бульба», энергічны украінскі «Гапак», напэўны лірычны талец «Рускія прасторы» і іншыя.

Канцэртмайстры ансамбля Уладзімір Раброў і Іосіф Ганулін, кампазітар Эдуард Ляшэнка самі пішуць музыку, робяць апрацоўкі народных мелодый. Раней выступленні ансамбля ішлі пад акампанемент баянаў, цяпер для гэтай мэты створаны спецыяльны аркестр з васьмінацінай музыкантаў.

Мы ўпершыню прыехалі ў Беларусь. Цяжка перадаць радасць, захапленне вашай гераічнай зямлёй, вашым мастацтвам, чыстым і жыццяцвярджальным.

Мінчае і госці сталіцы з захапленнем глядзелі выступленне Дзяржаўнага Заслужанага акадэмічнага ансамбля танца Украінскай ССР.

Фота М. АМЕЛЬЧАННІ.

25 мая ў рэспубліцы адкрыўся фестываль мастацкіх, храніцельна-дакументальных і навукова-папулярных фільмаў кінастудый Украіны. Сярод твораў, якія дэманструюцца ў кінатэатрах рэспублікі, — поўнаметражны дакументальны фільм «Пяць песень аб камуністах». Наш карэспандэнт сустрэўся з кінарэжысёрам, заслужаным дзеячам мастацтваў УССР Анатолемам Аляксеевічам СЛЕСАРЭНКАМ і папрасіў падзяліцца вопытам стварэння гэтай хвалючай стужкі.

— Я ПРАЦУЮ ў розных жанрах, з'яўляюся аўтарам 50 мастацкіх і дакументальных фільмаў. Але ўсё ж перавагу аддаю дакументальнаму кіно і не толькі таму, што яно неасрэдна адлюстроўвае жыццё. — Бадай, гэта і было самым цяжкім адабраць для фільма пяць самых вартых з самых вартых. Вось яны, мае героі. Аляксандр Васільевіч Гіталаў, брыгадзір трактарнай брыгады, член Прэзідыума Вярхоўнага Савета

Сяргей, Марыя падняла байцоў у атаку. Сёння Герой Савецкага Саюза Марыя Байда працуе ў Севастопальскім гарадскім ЗАГСе, благаслаўляе на ішчасце маладжонаў...

— На цітрах фільма пазначана, што вы з'яўляецеся аўтарам сцэнарыя, музыкі і тэкста песьні.

— Мой настаўнік І. А. Саўчанка гаварыў калісьці, што ў кіно цяжка працаваць першыя 20 гадоў, а затым... яшчэ цяжэй. Тады я думаў, што гэта жарт прафесара. А цяпер адчуў на сабе вялікі сэнс яго слоў. Пошук не мае мяжы. Калі прыходзіць творчая спеласць, сэрца адчувае танчэй, вочы бачаць шырэй, а розум пранікае глыбей. Усё часцей даводзіцца задумвацца, як знайсці дасканалую форму для выражэння зместу, гармонію ўсіх кампанентаў твора. Каб паўней ажыццявіць сваю задуму даводзіцца самому вырашаць і літаратурную, і музычную, і рэжысёрскую працу.

— Калі не сакрэт, раскажыце пра свае планы.

— Не, не сакрэт. Маю канкрэтны план на ўсю дзесяцігоднюю перыяду. Асноўная работа — мастацкі фільм «Ёсць такая партыя!». Фільм прысвечаны 60-годдзю Вялікага Кастрычніка. І яшчэ два мастацкія фільмы — «Апошняя сустрэча» і «Генерал Ватуцін», а таксама шэраг дакументальных стужак.

ПАЭЗІЯ ДАКУМЕНТАЛІСТЫКІ

цё. Дакументальнаму кіно ўласціва высокая паэзія, якая здольна асвятляць глыбінні чалавечай душы, адлюстроўваць хуткаплынны час ва ўсёй яго непаўторнасці.

У сваім новым фільме я імкнуўся праз індывідуальныя лёсы канкрэтных людзей паказаць абагульнены вобраз камуніста — самага перадавога чалавека нашага часу. Чалавека з вялікай літары. У жыцці я сустрэкаў многа людзей, лёсы якіх могуць стаць сюжэтам мастацкіх твораў.

— І ўсё ж вы выбралі пяць яркіх біяграфій.

СССР. Сталывар Віктар Васільевіч Нікіценка. Яго бацька згарэў у танку, вызваляючы латвійскі горад Салдус. Сын танкіста прыйшоў да агню, каб прадаўжаць жыццё свайго бацькі. Сельскі хлопец са Смаленшчыны Уладзімір Лаўрыненка стаў вядомым асам, Двойчы Героем Савецкага Саюза. Вядомы ўрач-геніколаг Леанід Васільевіч Цімашэнка... Славуэта абаронца Севастопаля Марыя Байда... У дзень яе Вялікай, 22 чэрвеня 1941 года, пачалася вайна. Разам з каханым абаранялі родны горад. Калі на яе вачах загінуў

Якая сувязь з беларускай зямлёй, з беларускім народам была ў вас да гэтага часу? Якія думкі і пачуцці выклікала новая сустрэча з Беларуссю? Якія сувязі і кантакты ў вас з беларускімі літаратарамі? — На гэтыя пытанні нашых карэспандэнтаў адказваюць госці — украінскія пісьменнікі.

Аляксандр ЛЯВАДА,

сакратар праўлення СП Украіны, кіраўнік пісьменніцкай дэлегацыі:

«БЕЛАРУСЬ ВЕЛЬМІ ЛЮБЮ»

Я ўдзельнік Усесаюзнага форуму літаратараў у гонар 30-годдзя Вялікай Перамогі, што праходзіць у горадзе-героі Мінску. Тады пабываў у слаўным Брэсце, наведаў Хатынь і Курган Славы і іншыя выдатныя мясціны. Не так даўно меў гонар быць прадстаўніком украінскіх літаратараў на святкаванні 80-годдзя нашага выдатнага пісьменніка, драматурга Кандрата Кандратавіча Крапівы, якога я вельмі люблю і наважваю. Асабліва мне імпануе яго новая рэч — фантастычная камедыя «Брама неўмрочасці» — сваёй філасофскай глыбінёй, сучаснасцю праблематыкі.

Блізкія мне, як драматургу, Андрэй Макаёнак, Іван Шамякін, іншыя беларускія браты па творчасці.

У гэты прыезд я яшчэ больш адчуў веліч подзвігу беларускага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Мы зноў паніслём у сваіх сэрцах часцінку святага польмя Хатыні і Брэста... Мы захаплены працоўнымі справамі вашымі. Захаплены вялікімі творчымі дасягненнямі магутнай і чароўнай беларускай літаратуры і ад усёй душы жадаем сваім пабрацімам, беларускім пісьменнікам, новых творчых удач на карысць нашай

агульнай справе, у імя духоўнага росквіту ўсяго нашага савецкага грамадства, узвышэння чалавека працы. Беларусь я вельмі люблю. Ужо на працягу пятнаццаці гадоў свой летні адпачынак праводжу на Прыпяці, у розных мясцінах — ад Нароўлі да Петрыкава. За гэты час пазнаёміўся, пасябраваў з многімі цудоўнымі людзьмі — калгаснікамі, рыбакамі, воінамі... Многія з іх сталі прабрамамі герояў майёй новай драмы «Дзень добры, Прыпяці!», якая зараз ідзе на сцэне тэатра імя Франка. Яна цалкам прысвечана сучаснасці, сённяшнім сацыяльным і маральным праблемам, нашаму сённяшняму жыццю, якое заснавана на братняй дружбе і цесным супрацоўніцтве савецкіх народаў.

Святлана ЯВЕНКА.

«ПЕРАКЛАДАЮ З ЗАДАВАЛЬНЕНЕМ»

Вашу рэспубліку я наведала ўпершыню. Радуе гасцінасць, дружалюбнасць, тая сардэчнасць, з якой сустрэкаюць нас браты-беларусы. Праўда, можна сказаць, што Беларусь я і дагэтуль крыху ведала. У такім «завочным» знаёмстве мне дапамаглі вашы цудоўныя пісьменнікі, і ў першую чаргу народны паэт Беларусі Пятрусь Броўка, вершы якога я перакладаю з задавальненнем.

Цудоўныя творы і дарэвалюцыйныя пісьменнікі. Так гаварыць дае мне ўсе падставы знаёмства з творчасцю выдатнай паэтэсы Цёткі, стагоддзе з дня нараджэння якой сёлета будзе адзначацца і ў нас, на Украіне. Да гэтага юбілею выдавецтва «Дніпро» падрыхтавала аднагомік выбраваных твораў слаўнай дачкі беларускага народа.

Пераклаў іх Раман Лубкіўскі. Я ж маю дачыненне да выхаду кнігі як рэдактар яе, бо працую ў выдавецтве.

Беларусь нельга не любіць, нельга не схіляць галаву перад яе гераічным народам, што разам з іншымі народамі-братамі мужна змагаўся з ворагам у гады Вялікай Айчыннай вайны.

Асабліва мяне ўразіла наведванне Хатыні. Тут, як нідзе, нельга асабліва адчуваць нашу адказнасць, адказнасць маладшага пакалення, перад тымі, хто не скарыўся ворагу.

Уражанняў шмат. Гэта і ад сустрэч з чытачамі, ад асабістага знаёмства з беларускімі паэтамі. Безумоўна, вярнуўшыся на Украіну, я напішу вершы, у якіх будуць і радкі пра сінявокую сястру Беларусь.

Дні літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі. На здымку: услаўданне вянка да помніка-абеліска на плошчы Перамогі. Фота Ч. МЕЗІНА, (БЕЛТА).

ВЯЛІКІ ЭКРАН СЯБРОЎ

25 мая ў самым вялікім кінатэатры беларускай сталіцы «Кастрычнік» адбылося ўрачыстае адкрыццё фестывалю украінскіх фільмаў. Гледаны шэраг віталь дэлегацыю кінематаграфістаў Украіны. Шмат добрых слоў аб творчасці украінскіх майстроў кіно, аб традыцыйным супрацоўніцтве і сяброўскіх сувязях з імі беларускіх калег сказаў старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па кінематаграфіі У. В. Мацвееў. Цыпераншій сустрэчы, адзначыў ён, узасмяна ўзбагацяць нас уражаннямі, творчымі задумамі, умацоўваюць нашу дружбу.

Затым выступіў старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў УССР па кінематаграфіі В. Р. Бальшак, які падзякаваў прысутным за сардэчны прыем і пазнаёміў іх з праграмай кінафестывалю.

На адкрыцці выступілі таксама першы сакратар Саюза

кінематаграфістаў УССР, народны артыст ССРС Ц. В. Ляўчук, — рэжысёр-пастаноўшчык «Думы пра Каўпака», заслужаны дзеяч мастацтваў Украіны А. А. Слесарэнка — аўтар храніцельнай стужкі «Пяць песень аб камуністах», заслужаная артыстка УССР Ірына Шаўчук.

На адкрыцці фестывалю гледачы ўбачылі прэм'еру фільма «Буран». Была таксама паказана карціна «Пяць песень аб камуністах» — паэтычны расказ аб савецкіх людзях, барацьбітах і будаўніках новага жыцця.

На пырымоні адкрыцця кінафестывалю прысутнічалі загадчык аддзела культуры ЦК Кампартыі Украіны М. Р. Ішчанка, народны артыст ССРС, кампазітар А. І. Кос-Анатольскі, іншыя члены дэлегацыі УССР, загадчык аддзела культуры ЦК КПБ А. Л. Петраш-кевіч.

БЕЛТА.

ПА «СЛЯДАХ ВЫСТУПЛЕННЯ»
«ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА»

«ХТО ВІНАВАТЫ?»

Так называўся артыкул, апублікаваны ў штотыднёвіку 9 красавіка г. г. Загадчык аддзела прапаганды і агітацыі Гродзенскага абкома КПБ У. Філіпчык паведаміў рэдакцыі, што пытанні арганізацыі культурна-асветнай работы ў Лідскім раёне, якія ўзнімае артыкул, с'ючасовыя і актуальныя.

На сур'ёзныя недахопы ў будаўніцтве новых аб'ектаў культуры, арганізацыі рамонту і ўтрымання клубу і прыклубных тэрыторый, адсутнасці неабходнага інвентару і абсталявання звернута ўвага Лідскага райкома КПБ і выканнама раённага Савета дэпутатаў працоўных у пастанове бюро абкома партыі.

Сакратар Лідскага РК КПБ С. Грывачэўскі паведаміў рэдакцыі, што артыкул «Хто вінава-

ты?» абмяркоўваўся на пасяджэнні бюро райкома партыі. Крытыка, выкладзеная ў ім, прызнана правільнай. За аб'явіўшы адносіны да гатэраў работнікаў культуры, няўвагу да стварэння ім нармальнаў умоў для работы папярэджаны старшыня калгаса «Сцяг Саветаў» М. Манікала. Бюро райкома абавязала кіраўнікоў калгасаў «Зара», імя Чкалава, «Сцяг Саветаў» (Б. Лабэцкага, А. Калпінскага і М. Манікала) завяршыць рамонты сельскіх клубуў да 1 ліпеня 1976 года.

Адзначана слабае кіраўніцтва работай культурасветустаной з боку аддзела культуры райвыканнама.

Бюро РК КПБ намерцела меры па далейшаму ўмацаванню матэрыяльнай базы устаноў культуры і паллпшэнню іх дзейнас-

ці па камуністычнаму выхаванню працоўных раёна.

Рэдакцыя атрымала адказ і ад упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканнама. На няль, ён задаволіць рэдакцыю не змог. Хоць спачатку начальнік упраўлення А. Лыскоў і прызнае, што многія факты, выкладзеныя ў артыкуле, мелі месца і крытыка ў ёй прызнана правільнай, увесь адказ па сутнасці зводзіцца да пераліку інвентару, музычных інструментаў, якія набыты культурыстановамі Лідскага раёна, адрамантаваных клубуў і дамоў культуры, нватэр, якія выдзелены работнікам культуры і г. д.

Але ж у артыкуле і на сцвярджалася, што ў раёне зусім нічога не рабілася ў справе будаўніцтва і рамонту клубных памяшканняў, набыцця інвентару і г. д. Увага звярталася на тое, што зроблена ў гэтым плане мала, што многім культурасветработнікам не створаны належныя ўмовы для работы.

Хацелася б, каб кіраўнікі абласнога упраўлення паведамілі аб тым, якія ўсё ж такі канкрэтныя захады прымаюцца да выпраўлення недахопаў, указанных у артыкуле.

ПАСЫЛКУ Марыя Васільеўна атрымала ўжо аж пасля свята на галоўным паштамце. Здаўлена ўзяла ў рукі доўгую і вузенькую скрыначку з адзнакай: «Міжнародная». Усхвалявана ўчывалася ў напісаны незнаёмым почыркам нейкі абстрактны адрас: СССР, Кіеў, Марыі Раманенка. Ні вуліцы, ні нумара будынка невядомы адрасат не ўказваў, але яна, яшчэ і не дачытаўшы да канца, адчула сэрца: гэта з Францыі. Так, васьмі «Франсэ», і «Марыя», Поль! Поль Ламазуа. Прыціснула да грудзей пасылку і некалькі хвілін стаяла пасярэдзіне залы, здаўляючы сваім расчудлена-збынтэжыным выглядам ўсіх, хто быў поблізу. Павольна выйшла на вуліцу, пасля пераходам — да кансерваторыі і ў нейкай радаснай знямоце села на лаўку. Навокал гаманіў горад, у блакітным небе снавалі шустрыя ластаўкі, палымнелі ўсімі барвамі толькі што палітыя клумбы, гуў ад патоку машын Крашчацік, а яна нібы нічога і не бачыла, нічога не чула, а толькі ціха ўсміхалася, пагляджваючы на каленях вузенькую лёгкую скрыначку. Поль... Поль адклікнуўся.

Праз столькі гадоў. А можа, і ён яе распукаваў, таксама, як і яна яго. І ўсё ж такі знайшоў. Ён жа ведаў, што Марыя да вайны жыла ў Кіеве. Так, жыла, мела намер і пасля вайны сядзець адразу вярнуцца. А ўсё ж не выйшла. Спачатку вучылася ў Запарожжы, дзе жылі родзічы, потым настаўнічала на Херсоншчыне. У Кіеве пераехала ўжо ў канцы шасцідзесятых гадоў, калі абараніла кандыдацкую дысертацыю і яе запрасілі на працу ў Інстытут. Але ж і яна шукала Поля. Разы са тры пісала яму ў Сэн-Брые. Гэта быў яго родны горад, тут ён меўся працаваць на чыгуначнай станцыі ці яшчэ дзе-небудзь. Але звестак ад Поля не было. Можа, як і яна, жыў недзе ў іншым горадзе, магчыма, і ў самым Парыжы. І вось цяпер гэтая пасылка. Так хочацца адкрыць — паглядзець, што там. Аднак не вельмі зручна гэта рабіць у скверы. Можна на працы — сама перапынак на абед заканчваецца... Таксама нібы не вельмі зручна. Выйдзе, нібы яна выхваляецца перад таварышамі... Ды і не ведае, што ў гэтай пасылцы. Не, трэба пацярпець: загорне скрыначку ў газету і ўжо дома адкрые.

Пасля абеду зайшла ў інстытуцкую бібліятэку. Хадзіла паміж высокімі стэлажамі, зусім механічна брала з паліцы тую ці іншую кніжку, нейкую хвіліну гартала яе проста так, нічога не шукаючы і нічога не знаходзячы, толькі ўсміхалася ад сваіх думак і ківала галавою ад здзіўлення і неспадзяванай радасці.

Ой, Поль, Поль!... Усё ж такі адклікнуўся. Божа, як карціць адкрыць гэтую лёгенькую пасылочку, якую яна паланіла ў шэфляду службовага стала. Але не адкрые, утайме гэтую здзіўляючую дапытлівую спакусу. Пацярпець да вечара. У іхняй бібліятэцы, як, мабыць, і ў кожнай вялікай, — мала святла і паветра, затое ціха і крыху ўрачыста. Галоўнае ж — зараз тут амаль нікога няма. Марыя прынесла крэсла, села ў кутку, куды амаль не падала святло, узяла, абы даць працу чучь-чучь дрыжачым ру-

кам, нейкі томік. Вось так, цяпер можна цалкам аддацца ўспамінам...

Дык дзе яны сустрэліся? У Мэці? Не, ужо на тым баку Мааса, у Барлэ-Дзюку. У Мэці яна ўцякла з эшалона і трое сутак прабіралася на чыгужы, як ёй здавалася, на захад. На самай жа справе яна ішла на паўднёвы захад, покуль не ўбачыла раку. Невялікую, магчыма, і такую, як Рось ці Вільшанка, таму і абрадалася: яна пералпыне яе лёгка недзе на світанку і, такім чынам, пазбегне небяспечнай павасці на які-небудзь мост, які, напэўна ж, добра ахоўваецца і днём, і ноччу. Ужо калі была на тым беразе

толькі трэба і далей працягваць хітрасць, асцярожнасць і прабірацца ўсё далей на захад, углыб гэтай краіны, такой жа заняволенай, як і яе родная старонка.

У час доўгай дарогі былі яшчэ ўцёкі, акрамя Марыіных. Хлопцы спрабавалі выслізуць з эшалона яшчэ адразу за Жытомірам. Злавлілі і білі іх амаль што да смерці. Дзяўчаты з суседняга вагона праламалі падлогу ў Польшчы. Зноў не ўдалося. Уцякачак таксама білі, а дзірку забілі новымі дошкамі. У Германіі ўжо не ўцякалі, бо разумелі, што нават каму і

перлі эшалоны з Францыі, у адным з якіх ехаў і ён, Поль, таксама злоўлены эсэсаўцамі, як і Марыя, асуджаны на такую ж нявольніцкую долю.

Здаецца, у Мэці і здарылася тое. Паліцелі англійскія самалёты на станцыю, дзе стаяў эшалон нявольніц з Украіны, і куды толькі што прыбыў эшалон з Францыі...

Вось чаму і яна, Марыя, апынулася на волі. Сама, адна, гэта праўда, з маленькім, сваім дамашнім клуначкам, у якім цяпер засталіся толькі некалькі матчыных сухароў і шчапотка солі. Быў яшчэ і ручнік, вышыты ёю ж, Марыяю, чырвоным і чорным, але яна яшчэ ў першы дзень, калі апынулася на волі, здагадалася яго заканаць у кустах, бо, затрымаўшы яе, паліцаі ці эсэсаўцы адразу ж здагадаліся б, што яна ўцякачка з украінскага эшалона.

Яна разумела, што гадзіны яе волі няўмольна мінаюць, набліжаюцца да канца, і наступіць той канец тады, калі зліце апошні сухар і будзе вымушана зайсці ў якую-небудзь вёсачку, пастукацца да людзей — магчыма, добрых, чужых, якія маюць такіх жа самых дзяцей, магчыма, і злых, якія адразу ж выдадуць фашыстам ці і самі прывалакуць да бліжэйшага паліцэйскага паста. Таму яна запамінала адно — уцякаць толькі на захад, туды, дзе Францыя ці Бельгія. Тым больш, што яна пачула, калі спыніўся іхні эшалон уночы, кінуце некаму з ахоўнікаў васьмі тым старым салдатам: «Франкрайх». Гэта ўжо была іскрышка надзеі...

Картэж лімузінаў, чорных урадавых машын, павольна рухаўся ад маста, каб перасячы Пятроўскую алею і выехаць на плошчу Славы. Паабпал дарогі — тут, у горадзе, як і скрозь аэрапорт, стаялі людзі. Шаліцелі ад ветру маленькія трохкаляровыя французскія сцяжкі, пурпуровыя, нібы вясновыя макі, — нашы астры ў руках дзяўчат здаваліся бясконцымі алеямі. Белья астры нагадвалі Марыі бялюткі, лёгкі і пушысты першы снег. І яна трымала ў руцэ букецкі астр, які не вельмі моцна, але роўна пахлі і іх палёсткі былі тугімі-тугімі.

Яна шчыра была здзіўлена ад таго, што з людскіх твараў не сыходзілі на працягу ўсяго гэтага часу, пакуль рухаўся картэж, усмешкі — прыязныя, ясныя, шчырыя і радасныя, якія нібы рабілі яшчэ цяплейшым гэты і так даволі цёплы кастрычніцкі дзень. Бясконцыя вітанні ўвесь час нарасталі, калі прыбліжаліся машыны. Людзі махалі сцяжкамі, рукавічкамі, некаторыя ступалі крок-другі на праездную частку дарогі і злёгка кідалі белыя кветкі на бліскучае крыло лімузіна. І Марыя ступіла крок, паланіла свой букецкі на падножку першага аўтамабіля, махнула рукою і ўсміхнулася яму — высокаму лысаватаму чалавеку, які стаяў у машыне, без капелюша, адною рукою трымаючыся за спілку прырэжняга сядзення, а другою адказваючы на прывітанні.

— Прэзідэнт, — сказаў нехта побач з Марыяй.

— Першы сакратар ЦК! — сказаў другі, таксама поблізу.

Прэзідэнт з удзячнасцю кінуў галавою Марыі, уважліва паглядзеў на яе, пасля навярнуўся да некага са сваіх суправаджаючых, нешта яму сказаў. Марыі здалася, што гавораць пра яе, ад чаго, нават пачырванела, крыху збынтэжылася. І зноў сустрэлася вачыма з высокім — у іх бліснула больш чым афіцыйная, як гаворыцца, усмешка афіцыйнай асобы. А суправаджаючы, у форме французскага генерала, адказаў прэзідэнту:

— Тур Эйфель...

— Уі, мон жэнэраль...

Толькі цяпер Марыя аразумела, пра што гаворыцца. Высокія госці звярнулі ўвагу на яе касынку. Яна яшчэ больш пачырванела ад неспадзяванасці, хаця касынку і спецыяльна

Барыс ГАНЧАРЭНКА

АПАВЯДАННЕ

І, дрыжучы ад холаду, адзявала сваю сінюю сукеначку, неспадзявана, злева, угледзела вялікі плёс, які ў ранішнім тумане здаўся ёй не то вялікім возерам, не то і самым морам. Здаецца, адтуль даносіўся і гул матора (ці не паражд альбо капэр пльыве?). Вось цяпер ахаліў найбольшы страх. Страх ад таго, што невядома куды яна трапіла, што яе днём абавязкова схопяць і што трое сутак небяспечна, смертельна рыску і няспраўнага адчування голаду, усё ж такі былі суткамі амаль што волі і шчасця. Пераадольваючы кіламетры чужых дарог і сцэнак, сплючы дзесьці на зямлі каля капы ці ў зарослым быльнігом рове, глытаючы сліну ад голаду, яна нават усміхалася. Гэта была зласлівая ўсмішка, помслівы ўнутраны смех. Ёй аж распіралася грудзі ад таго, што яна, семнаццацігадовая дзяўчына, ашукала эсэсаўцаў з іх аўчаркамі і цяжкімі аўтаматамі, што ў чужых краях васьмі гадамі гадзіні замятае свае сляды. Яна разумела, што яе моцны злавіць у любы момант, ведала таксама, што тады яе чакае. Тым не менш таксама добра ведала, што можа і ўратавацца.

пашчасціць, то зловіць у першай жа вёсцы ці адразу ж на станцыі. Гэта ж самае, мабыць, разумела і ахова, бо на прыпынках ужо адчынялі і дзверы, дазвалялі па адным некалькі хвілін пастаяць на зямлі, размяць ногі. «То ест Дойчлянд. Грос Дойчлянд, дзе ві будзет работаць, красіва украіншэ мэдхэн», — сказаў раніцою аднойчы салдат, які ахоўваў іх вагон. Ён быў не эсэсавец, гэты стараваты і, як відаць, не злы чалавек. Іншы раз і спрабаваў усміхацца: мабыць, не столькі ад сімпатыі да іх, маладзенькіх нявольніц, колькі ад таго, што яму пашчасціла зноў пабачыць свой фатэрыянд, а не швэйдцаца па крывава-важных дарогах, спаленых вёсках Руслянда, рыхтуючыся да немінучай гібелі. «Гут, харош работа, гут лебэн — жыць», — сказаў салдат, пільна, аднак, аглядаючы і абмацаваючы кожны закутак вагона, спрабуючы, ці моцныя краты на аенцы. «Ві ест нікс пленні нікс крыгсгефонгенэ, ві — остарбайтэрыяні. Нур бежат фэрботэн. Бежат — то ест капут, тод. Смэрт. Понімал, фэрштэйні?» — Салдат, для пэўнасці, нават ушчыкнуў за шчаку адну з дзяўчат і зарагатаў, выскочваючы на шэры перон вакзала.

Надзеі на паратунак не было ніякай. Хіба што налет авіяцыі — нашай, амерыканскай, ці англійскай — мог стаць гэтым чынам. Але ў майскім небе было ціха і на гэтай станцыі, дагледжанай і зялёнай, здавалася, нішто не паказвае, што не толькі авіяналету, але і звычайнага грому не будзе.

Яны не ведалі, куды іх вязуць, хаця эшалон тым часам перасек усю Германію. Нічога не казалі ім і ахоўнікі, і той стары салдат, які іншы раз дазваляў сабе паразважаць. Іх жа, сагнаных з усёй Кіеўшчыны, злоўленых паліцаямі і жандармамі, пад адчайны плач мацяроў і дзетвары, пхалі ў эшалон, каб завесці на шахты Эльзаса ці сталеплавільныя заводы Рура. Гэта — здаравейшых, фізічна мацвейшых, а слабейшых і меншых — да гросбаўэраў, вясковых кулакоў. І ўжо не стала ў іх ні імён, ні прозвішчаў, ужо сцерлася ўсё гэта, а на тое месца з'явіліся васьмі гэтыя халодныя словы: свае — «завярбованыя», чужое — «остарбайтэр».

Туды ж, пад нямецкую граніцу,

Кузьма ЖУРБА

ДАБРАТА

Сказна й пайторна
Дзеля ўжытку доўгага:
Дабрата у корані
Усяго цудоўнага.
То яна і любові
Палымнее гарача,
У коціку вярбовым,
У вясновай зорачцы.
У песні, што ад прадзеда,
У запавеце матчыным.
Закінае прайдаю,
Вернасцю назначана.
У коласе — зярнінаю,
Барвамі — у ружах,
На сталае — хлябінаю,

Кветкамі — у дуіах,
Вырастае й шыршыца,
Поціск рук вялічае,
Радасцю ды шчырасцю
Шлях твой адзначае.
Кобры будуць кобрамі,
Як бы там не склалася.
Будзьце ж, людзі, добрымі
Змалку і да старасці.
Журымся й веселімся
Ад усяго сэрца.
Дабрата пасеецца,
Дабрата й пажнецца.

Пераклаў А. ПЫСІН.

З ДАНИНАЮ УДЗЯКІ

Алесь Жолдаку

Рыфмы старыя —
на пераплаў,
Покуль не шмат начаканіў.
Бяры білеты
на пароплаў,
І пры па Дняпры —
у Канеў!
Зыркае бакен
турыцкім значком.
Роўнядзь «Ракета» трушчыць.
Каб параўналі яе
з каснічком
Просіць вясёлка хітрушча.
Хвалі кіпяць
у крутым сагане.
Кручы —
зялёнае ўлонне.
Чайка знянацкая сігане
Метафараю няўлоўнай.
Моцны
вады і бетону саюз,
Працаю гартаваны.
Раптам цяжкі
апускаецца шлюз,
Быццам фіранка ў ваннай.

І, як стаеннік
злым капытом,
Мклівісты паракход наш
Б'е ў нецярпліваасці
ўпартым вінтом.
Палубе дужа дрыготна ж.
Дзе тая рэдкая птушка,
Дняпро?
Нешта ты ўз'юшана
трос нас.
Экскурс дасць потым
экскурсбюро.
Мчыць нас «Ракета»
ў космас!
Дняпро,
ты дзівосны і ў гэты раз,
Ашчодрыў
вясновай ранечай.
Спыніся, Час,
нас вітае Тарас
З захмар'я
гары Чарнечай...

ПАКЛОН АД ЗОР

Пагляд,
Абнашчыся сіначай.
Цвіці барвінкам,
Смелы след!
Папавіч на гары Чарнечай

Спявае з хорам
«Запавет».

Прыцішыся, свет,
Сусвет, паслухай
Суладны спеў,
Уладны гней,
Кабзарскі гней.
Яго паслугай
Світанне днела,
Змрок багней.

Праходзілі, як сны,
Прарокі.
Ды жый наказ,
Што даў Тарас.
Стагнаў і роў
Дняпро шырокі,
Спатолюў смагу
Зорных трас.

Непадуладны
Волі нечай,
Народ не церпіць
Кайданоў.
Паклон ад зор
Гары Чарнечай,
Зямны паклон
Зямлі сыноў.

Што іх выводзіла ў прасторы,
І зорны подзвіг —
Ён зямны.
Хай годна
З зорамі гавораць
На мове матчынай
Сыны!

Ілюстрацыя да твора Лесі Украіні
«Світальныя агні».

Мастак В. КУТКІН.

завязала для сустрэчы ці з нагоды
вось такой сустрэчы. Аднак жа зусім
не думаючы, што гэтым зверне ўвагу
гасцей. Завязала дзеля жывой памяці
пра Поля, увогуле пра ўсіх француз-
заў, якіх яна ведала і бачыла.

— Тур Эйфель! — прамовіў з ус-
мешкаю прэзідэнт, з прыязнасцю гле-
дзячы на Марыю, і ласкава памахаў
ёй рукою.

— А ля бо эр! — адказала яна і
наўтарыла на ўкраінскай мове:

— У добры час! Ласкава просім.

...Плэс здаўся такім вялікім, нібы
гэта было мора, і яна спалохалася:
няўжо і сапраўды за гэтыя дні дайшла
аж да мора? Але ж гэтага не магло
быць. Гэта альбо міраж, альбо нейкае
ж вялікае возера, якое злілося з ра-
нішнім туманам, раскінулася аж да
небасхілу, нагадваючы мора. Пазней
яна даведалася, што гэта быў толькі
адзін з каналаў, які злучае Маас з
Мозэлем ці іншаю рэчкаю.

Прытаіўшыся ў кустах, яна, нібы
мышка, хрумстала маленькі сухарык
і ўвесь час насцярожана прыслухоўва-
лася да шумаў на вадзе. У далечыні
заціх гул кацера і гэта азначала, што
ле ніхто не заўважыў і не трэба ў
бліжэйшы час баяцца небяспені.
Узідзе сонца і яна сагрэецца і доб-
ра агледзіць вербалозы, кусты, будзе
лільна сачыць і за вадою, і за бера-
гам, пералежыць у пяску да ночы,
потым зноў пойдзе наперад — насус-
трач волі альбо смерці ці новаму па-
лону. Маленькі сухар не прытупіў
голад, наадварот — зноў страшэнна
захацелася есці. Але яна не можа да-
зволіць сабе з'есці ўсё. Адзін, най-
большы, пакіне на вечар, на дарогу.
Яна на некалькі хвілін задрамавала.
Разбудзіў яе нейчы стогн. Усхапілася,
насцярожылася.

Так, недзе зусім блізка, у лязняку,
стагнаў чалавек. Ціха, стрымліваючы-
ся, аднак, не ў сілах сцягнець боль.
Можа гэта вехта яе выманьвае стог-
нам? Навошта, калі можна і так сх-
ціць — у яе ж няма ніякай зброі.
Просіць дапамогі? Але ж не кліча,
проста ціха стогне ды ўсё. Некалькі
хвілін Марыя прыслухоўвалася да
стогну. Можа, яшчэ пачуюцца галасы?
Не, адзін гэты стогн — жаласлівы, ці-

хі. Тады яна наважылася наблізіцца
да таго месца — папаўзла на голас.

...У кустах ляжаў німа хлопец —
без сарочкі, толькі ў мокрых штанах.
А сарочкаю была абкручана яго пага,
і плямы крыві на пяску ўжо былі доб-
ра відаць, бо ўзышло сонца.

— Ты хто? — спалохана запытала,
баючыся падпаўзіці бліжэй.

Хлопец ад страху ўстрапянуўся, па-
глядзеў і сеў, таксама спалохана ўта-
ропіўся на Марыю. Ubачыўшы, што
дзяўчо, нават ледзь-ледзь усміхнуўся
і загаварыў — павольна, каб яна зра-
зумела. Усё ж такі зразумела: фран-
цуз Напэўна, такі ж самы ўцякач, як
і яна. Таксама пераплыў рэчку ноччу,
на світанку. А вось што з нагою? Ра-
ніла недзе, ці тут? Здаецца, і стрэлаў
не чула наблізу.

Пагу, як высветлілася, разбіў аб
камень пад вадою. Яна распухла, па-
сінела, хаця кроў ужо не ішла. Ма-
рыя асцярожна абмацала рапу, пера-
вязала нечым са свайго рызца, якое
было ў вузляку, пашкадавала, што ра-
ней выднула свой ручнік. Сарочку
крадком спаласнула ў вадзе і павесі-
ла на кустах — няхай сохне. З хлоп-
цам амаль не гаварыла. Але ён разу-
меў яе, як і яна яго.

Яна ўсё ж такі дачакалася, калі
закончыўся рабочы дзень. І адкрыла
пасылку. І ўбачыла ў ёй падарункі —
хусцінку і славуцья французскія ду-
хі. Але спярша ўзяла ліст, з хваля-
ваннем разгарнула аркушык «Ма-
шэр Мары...» Ой, Поль... Усё ж такі
знайшоўся, адклікнуўся. Праз столькі
гадоў. Распацперла хусцінку — шаў-
ковую, якую цяпер ужо нікога не здзі-
віш. Іх выпускаюць і ў нас, і за ру-
бжом, «штампуюць» друкуюць ты-
сячамі і мільёнамі: амаль аднолька-
вая ўсюды кайма-беражок, прыблізна
аднолькавыя і фарбы — чорныя, кар-
рычневыя, зялёныя і толькі малюнк-
кравіды — свае, нацыянальныя. Тут
на ўсю шырынню — відомая парыз-
ская веха з надпісам «Tour Eiffel»
і ўжо далей, на полі — ішлі будынк
французскай сталіцы. Звычайная ху-
сцінка стала раптам для Марыі такім
дарагім і сімвалічным падарункам,
што, нават, набеглі на вочы слёзы. Ой,
Поль, Поль...

...Яны тады цэлую ноч ішлі крад-
ком, пакуль не натрапілі на аддале-
ную, сярод гаю, ферму. З наступлен-
нем цемнаты з'елі апошнія Марыіны
сухары і рушылі далей. Поль з доў-

гаю палкаю, прыпадаючы на пагу,
ішоў павольна, з кожным крокам кры-
віўся ад болю. Часта спыняўся. Тады
яна моўчкі падстаўляла сваё худзень-
кае плячо, і ён абаніраўся на яго, ней-
кі час ішоў шпачэй. Куды ішлі, Ма-
рыя яго не пытала. Было ясна, што
ён дакладна сам не ведае, куды па-
дацца. Але ўжо тое, што ён быў фран-
цузам, сваім, усяляла нейкую надзею,
што добрыя людзі пакажуць свай-
му суайчынніку надзейную даро-
гу, мажліва, прывядуць і да парты-
зан. З ім было лепш: пры выпадковай
сустрэчы з паліцыяй ці немцамі мо-
гуць назвацца братам і сястрою, му-
жам і жонкаю, альбо знаёмымі, адна-
вяскоўцамі. Поль церпяліва гаварыў
ёй пра гэта, нібы намагаўся заспако-
іць, хаця яна, уласна кажучы, не
вельмі і хвалювалася, наадварот су-
стрэўшыся з ім, адчувала сябе больш
ўпэўнена. Яго заспакаенні хутчэй іш-
лі ад таго, што хлопец перажывае
вельмі таму, што нібы праз сваю па-
гу стаў абузаю для дзяўчыны і вельмі
баяўся, каб яны не трапілі ў рукі во-
рагаў — тады гэта было б толькі яго
віноў. Калі юнак, перамагаючы боль,
усміхаўся вінаватаю ўсмешкаю, нібы
просячы прабачэння за свой цяпераш-
ні стан, яна таксама ўсміхалася яму:
падбадзёрвала словам і паглядам...

...Картэж даўно праехаў, паволі ра-
зыходзіліся людзі, а яна ўсё стаяла на
тым жа месцы, паглыбілася ў думкі,
якія набягалі кароткімі ўспамінамі
минулых дзён. Як ён напісаў, мілы,
незабыўны Поль? «Плю са шанж,
плю сэ ля мэм шоз...» Чым больш гэта
мяняецца, тым больш гэта застаецца
тым жа... Даўні французскі афа-
рызм, які яна пераклала пры першым
чытанні па-свойму: чыста знешнія
змены не мяняюць сутнасці. Увесь
яго ліст, уласна кажучы, якраз на гэ-
тым і трымаўся. Поль з уласціваю
яму шчырасцю запэўніваў, што ні дзе-
сяткі гадоў, ні граніцы і адлегласці,
што праляглі паміж імі, не ў сілах
прыглушыць яго пачуцця да Марыі, да
іншых сяброў-партызан — рускіх і
французаў, што такой жа думкі і тыя
(хаця іх ужо застаецца ўсё меней з га-
дамі), каго магла б помніць яна; Марыі,
па Супраціўленню. А хусцінку-касын-
ку з гэтым малюнкам, пісаў ён, пасы-
лае таму, што, калі Марыі помніць,
яны не раз гаварылі пра цудоўны Па-
рызж, пра тое, што пасля перамогі над

бошамі яны абавязкова паедуць туды,
адразу ж паднімуцца на Тур Эйфель
і гадзінамі будуць стаяць на яе пля-
цоўках, аглядаючы казачны горад.
А яшчэ ён ведае, што Марыі заканапа-
некалі, калі ўцякала, свой ручнік.
Так, нічога не забыўся Поль Нічога.
Не давалася ёй убачыць Парызж, вось
тую «Тур Эйфель», а вось цяпер яе
малюнак, дакладная копія ў фарбах,
будзе ў яе перад вачыма хоць і кожны
дзень.

— Мерсі, мадам...

Гэта, здаецца, усміхаючыся спазаў
у адказ на яе прывітанне высокі
госць. А пачуўся нібы голас Поля.
У думках узніклі словы іншага афа-
рызму, які яна калісьці прачытала:
«Лэ-э-амі дэ но-э-амі сон но-э-амі».
Сябры нашых сяброў — нашы сябры.
Яна была больш чым упэўнена, што
ні гэты высокі госць, без шляпы,
смуглявы чалавек з вялікімі залысі-
намі, па гадах іхні равеснік, ні той
вясёлы генерал з яго акружэння не
былі сябрамі простага французца По-
ля Ламазуа, яны, магчыма, (нават,
дакладна!), ніколі і не чулі пра гэта-
га радавога партызана. Але ж яны
былі суайчыннікамі яе таварыша па
барацьбе з фашызмам Поля і многіх
іншых. Усё ж нейкім чынам словы
пра лэ-э-амі стасаваліся і да іх...

...Цяпер яна ведае, што Поль жыве
недалёка ад Парызжа Пайшоў-паліцеў
ужо ад яе туды ліст. Ужо не абавецца
іхняя сувязь. Яна запрасіла Поля
да сябе ў госці, напісаўшы пры гэтым,
як пішуць у дыпламатычных докумен-
тах, — «у зручны для месце Ламазуа
час», але, аднак, не пазней будучай
вясны ці лета. А там некалі і сама
паедзе, каб усё ж такі ўбачыць, на-
рэшце, Тур Эйфель, падняцца разам
на вежу, каб агледзець увесь Парызж.
Пасля яны паедуць у тым мясціны,
дзе калісьці ўцяклі з эшалона і пра-
біраліся да партызанаў, дзе не раз
патыкаліся на смерцальную небяспе-
ку. Напэўна, ёсць яшчэ ямавала там
іхніх агульных знаёмых — тады юных
ці маладых, цяпер — звычайна, у гадах
альбо старых. Як усхваляваў яе Поль
сваёю пасылкай, простым і мілым
такім падарункам. Хусцінку яна будзе
завязваць у пайвялікіх святых, будзе
берагчы да канца свайго жыцця. А калі
зусім састарыцца, даручыць бера-
гчы памяць пра Поля партызан,
нашу дружбу, пра Парызж і Тур Эй-
фель сваім дзецям. О, Тур Эйфель...

Пераклад з украінскай
М. БАЗАРЭВІЧ.

МАТОР МІЛЬЁННЫ ВЫСЕК ГУКІ ...

Нараджэнне завода

З Віцебска, і з Гомеля, і з Крычова, ішлі вагоны. Хлопцаў і дзяўчат. Страчалі кравяды — непрывычныя — Лес. Толькі побач з лесам купка хат. І курнае кавелілася вогнішча. І некалькіх палатак у бары. І май чамусьці стрэў паўночнай

вохкасцю, ды толькі нос не вешалі сябры. І летаніс пачаўся не з рыторыкі. Звычайных слоў: «Вы бачыце, тут бор. І холад будзе, хай работа спорыцца. Есць чалавек, свайму ён лёсу бог. Трафейны трактар ёсць. І нам нялёгкае. Шчы прыйдзецца нямаля дзеянне рабіць». ...Сякеры вечарамі глуха кохкалі, і вываратні марылі: ім быць падлогаю ў хатах, раскашоўвацца ў тых цахах, дзе будучы кавалі. Завод цясніў яліны. І пасоўвацца рабочыя баракі пачалі. Радзіны першым трактарам мы правілі, Расянкамі ім трубы абвілі. І баразён загадкавае прадзіва выязвалася ціха на зямлі. І людзі ў свой працоўны подзвіг верылі, і ў сілу камуністаў-важкоў. І хоць жылі ў бараках і з лучынаю, і шыгалем таліні грубі ўдзень, ды ведалі, што з роднаю Айчынаю жыццё да новых высіяў прывядзём. І пішацца нанова радаслоўная, і круціцца жыццёвы калаўрот. І камуністы кажучы нешматслоўныя, што слаўны летанісец — сам народ.

Прызнанне

Васіля Новікава

Алені ў холад студзеньскім напытцам. Зялёны ягель кльчылі ледзь-ледзь, і верылі ў вясну, што хутка вытчацца. Ім будзе спіны плямістыя грэць. І ўлятэе снег, бярозкі выбегуць. На чорныя прагалкі напраткі. Я бачу ў сне, як па сцяжынках

вымакных караблікамі скачуць хлапчукі. Вярэдзяць іх загадкавыя лужыны... Дарослыя, не ўводзьце іх у зман! Хай вераць, што туманамі асмужаны Караблік нападзе ў акіян. І я таксама чуў прыбою волпескі, жыццё вяртала ў новы кругоход. Радзіма мне дала марскую вопратку

Супрацоўнікі штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва», яго няштатныя аўтары — паэты і мастакі — часта бываюць у цахах Мінскага ордэна Леніна і ордэна Кастрычніцкай Рэвалюцыі трактарнага завода. Творчыя сувязі прыносяць станоўчыя вынікі. Газета ўжо неаднаразова змяшчала на сваіх старонках вершы, нарысы, аповяданні, урыўкі з аповесцей, малюнкi, у якіх адлюстраваліся працоўныя здзяйсненні трактарабудаўнікоў.

Нядаўна маладая паэтэса Людміла Забалоцкая пабывала на заводзе. Убачанае захапіла і ўсхвалявала яе. Так нарадзіўся вершаваны рэпартаж, які сёння змяшчае штотыднёвік.

Пайшоў служыць я на Паўночны флот... І хай цяпер завод знаёмы трактарны Чакае кожнай раніцай мяне. Жыве ў маім няўрымслівым характары Былое, што нязвыкласцю кране. Брыгада камсамольска-маладзёжная, Ты на паверцы партыі стаіш. Жыццё, жыццё, вялікае, трывожнае, Ты песняй камсамольскаю звніш. Гукаеш урачыстаю марзяйкаю, Раскладваеш цяпельца між снягоў; У новай пяцігодцы буду ранкамі Я крочыць за эпохай наўздагон. Метал — і нівы гулам запаўняюцца, Метал — і ў кузні робяць кавалі. Метал — і сілы войнаў прыпыняюцца, Метал — каб людзі ў міры пражылі. Чало вячае роздум. Век упоравень З рабочым крочыць. Не баіцца век, Што ўсё ж вышэй і за вяршыні горныя Зямны, звычайны, просты чалавек. Цугляе час цяжкі, ад шчасця рупіцца, І хлебам не адзіным ён жыве — І покуль шар зямны нястомна круціцца, Дык разам з ім працуе чалавек. Задіела. Даланей згрубелай пашчу я Маленькую яліначку-дачку. Ніколі дабрата мая не знашчыцца, Яна для ўсіх. Яна не на замку.

Прызнанне

Івана Рыгоравіча Тузіна

Астудзіць лістапад кляны, алешыны, І сціхне казытліва пад крысам. Я крок свой незнарок цяпер прыспешваю,

Мне мроіцца сцяжынкi пясчак. І дваццаць пяць гадоў імгненнем бачу я,—

Здаўна прыйшоў на трактарны завод Калі б спыталі: «Лёс свой перайначыш ты!» І чвэрць стагоддзя скінеш ў крыгаход. Сплыве з рачной вадой тваё мінулае, Зноў станеш ты, як колісь малады. І пройдзеш па Забор'ю, ціхай вуліцай, Пакінеш там гаючыя сляды.

І лён пасееш сіні, нібы мроіва Нябесаў над уезджанай зямлёй. У зброснелым азерцы рыбы роцяцца... Адай зямлі любоў сваю, цяпло». Я скептыка спыню, спытаю скептыка: А што ты сам народу падаруеш? Ці толькі ты прывык у душах кешкацца Чужых! А сэрцы — водбліскі зары Кастрычніка. Айчыны нашай, Леніна, І партыі здзяйсненняў залатых. А нашы справы ў будучыні нацэлены, Ды гэтага ўсяго не зведаў ты. Я хлеб вырошчваю, лён далонай шчыраю

Я гладзіў, як дзіця па галаве. Пуцёўка на завод была не выраем, — Цяж молатаў ў душы маёй жыве. Зямлі сваёй, мой скептык, я не выраксся, Я — камуніст. Я — партыі салдат. Упрочкі не ішоў ад працы мірнае, — Пуцёўку даў мне сам ваенкамат. Я ў Польшчы быў, у сонечнай Балгарыі. Наведаў брацкі ранішні В'етнам, Напалмам і балючымі пажарамі Айчынную Ханой напаміну нам. Там не хапае тэхнікі магутнае, І нашых беларускіх «МТЗ». Я бачыў, як дзяўчына шматпакутная, Упрогшыся, вазок цяжкі вязе. І горка мне было. Дзяўчо маленькае... Скажаў сабе: «Прыеду ў СССР, І буду для В'етнама першым лекарам, Павер, дзяўчо в'етнамскае, павер, — Мы возьмемся за патроенаю сілаю, Каб вырабіць больш моцных трактароў Каб на сабе ніколі не вазіла ты Бамбук, мяхі і горычы таўро... Праспектам Партызанскім горда крочыцца,

Яліны ля завода, як званы, — Нячутны гімны яны пляюць рабочаму, Рабочымі любуюцца яны. Чарэшнына пупышкэмi таўсматымі Мне кажа, што бяжыць няўмольны час. Іду — з сваімі будыямі і святамі, О людзі міру, я заўжды да вас!

Прызнанне

Аляксандра Пашкевіча

Зязюльчыны светнік, расцярабы жніўныя, Няўдодіцу сабою атуліў. І дзень прарос ускалмачанымі ліўнямі, І звонкую вясёлку запаліў. І з лёхаў медунічных вышлі конікі І з купалоў зялёнай лазіны Пачуўся галасок заранкі тоненькі, Запахлі цёпла, горка палыны. За радугай, нібыта за жар-птушкаю Бег я па мокрым лузе напраткі. А рэха і нясло мяне, і гушкала, І звонка ўслед крычалі хлапчукі: «Алесі! Спаймаў за хвост красую-радугу!» Каб нам яшчэ святлей на свеце жыццi

Спірала неба краскі неўпрыкмет. Стаміўся я. А ў сэрцы столькі радасці, Што стаў яшчэ мілейшы белы свет. І ведаў, калі вырасту вялікім я, Дык стану назаўжды будаўніком. Сібір уладна, горача паклікала, І я паехаў познім вечарком. Рамантыка дарог юнацтва светлага Дарыла мне паўночную зару. Хусцінкаю ў сне махала ветляя Задумліва наша Беларусь... Перада мною сем дарог азначана, Акрэслена ўявілася адна: На трактарны, у Мінск, дзе колы-

мячыкі Выскокваюць з агню — і трактар сняць. Цяж молатаў — нямаля радуг змесціцца — У печах, дзе хвалюецца метал. Зямлі маёй ад трактароў нявесціцца, І зерне залацістае каўтаць. Цяж молатаў — цяж вытрымкі і мужнасці,

Цяж молатаў — цяж волатаў-людзей. Агонь зялёна-сіні, рукі дужыя І абрэмек спраўджаных надзей. І хоць не ў стылі ён антычнай готыкі, І хоць метал бушуе і раве, — Я ўбачыў — неба сваім мяккім дотыкам Страху па цёплай гладзіць галаве. Вышзе зван жалеза, ранне горнецца Да прахадной. Ніхто не папране, — Калі скажу, што і ў ночку зорную Пярэсіцца сто радуг ля мяне!

Мільённы трактар нарадзіўся... Гордыя Прымалі мы яго... І нездарма Уздымаюцца, нібы вяршыні горныя, Вясна і восень. Лета і зіма. І цудам рук рабочых любаваліся Урач, настаўнік, токар, хлеббароб. І клятвы каля трактара прымаліся, І срэбрам аж адвечваўся нагор. Мільённы вырай—на палі калгасныя, Мільённы — праца шчырасці людской. І долягяды высвяцілі зсяны... Куніцкая парушыла спакой, — Матор мільённы высек гукі гулькія, Напоўніў двор завода, небакрай. Ён злонікім сваім голасам і вуханнем Вакол сябе рабочы клас збіраў. І цёплы быў, нібы нядаўна з кратэра, Рабочыя казалі: «Не маўчы!» І па бліскучым новым радыятары Паляпвалі, як сябра, па плячы. Ён вырас з бліскавіц, з грамоў і польмя І будзе толькі з хлебам на вяку. ...Калі зямля ў кастрычніку аголіцца, — Не будзе на прыколе, на замку. І горда ўвойдзе ў пяцігодку новую... Яму — прастор. Яму ўшыркі размах. Куніцкая вачмі святлее, бровамі — Мільённы трактар здорава прымацьці. Ствараліны час... Час пяцігодкі якасці. Эпохай нашай трэба даражыць. Хай сцягі над зямлёй успыхнуць макамі, Каб нам яшчэ святлей на свеце жыццi

Беларускае тэлебачанне працягвае паказ перадач, прысвечаных Дням літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі. Пазнаёмся з імі.

31 мая, у панядзелак, у 16.30 па першай праграме запрашаем на канцэрт іеўскага камернага аркестра. Па гэтай жа праграме, пасля заканчэння трансляцыі з Чэмпіяната СССР па снэках у вяду, глядзіце Хроніку Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі.

Па другой праграме ў 19.30 адбудзецца канцэрт Дзяржаўнага Заслужанага ансамбля танца УССР.

1 чэрвеня, у аўторак, у канцы першай праграмы (23.05) — Хроніка Дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі.

У сераду, 2 чэрвеня, у 15.20 па першай праграме запрашаем дзяцей на праграму Украінскага тэлебачання «Аловак-мастак». У 18.30 глядзіце тэлевізійны рэпартаж «Мы дружабо нашай навікi з'яднаны». У 19.00 адбудзецца ўрачыстае закрыццё

дзён літаратуры і мастацтва Украінскай ССР у Беларусі. Прапануем вам паглядзець на наступным тыдні іншыя перадачы па літаратуры і мастацтву.

У панядзелак, 31 мая, па першай праграме ў 19.45 — прэм'еру фільма-спектакля Маскоўскага драматычнага тэатра імя К. С. Станіслаўскага «Прадавец дандіну». Аўтар Р. Нэш. Пастаноўшчык народны артыст РСФСР Л. Варнахоўскі.

У аўторак, 1 чэрвеня, у 21.45 па першай праграме запрашаем на канцэрт народнай артысткі СССР М. Віешу.

Па другой праграме ў 17.10 пацкаўся перадачай «Нашы гасці». Мелас-квартэт (ФРГ). У праграме — творы Моцарта і Бетховена.

У 19.00 паглядзіце заключны канцэрт рэспубліканскага фестывалю дзіцячай творчасці «Арлянічкі вучацца лятаць».

У сераду, 2 чэрвеня, па першай праграме глядзіце прэм'еру тэлевізійнага шматсерыйнага мастацкага фільма «Вечны кліч». Першая серыя называецца «Старэйшы брат». Аўтары сцэнарыя: А. Іваноў, К. Ісаеў. Рэжысёр: В. Краснапольскі, В. Ускоў.

Па другой праграме ў 21.30 фільм-канцэртнай «Частую рабіннай». Творчае аб'яднанне «Экран».

У чацвер, 3 чэрвеня, па першай праграме ў 19.50 глядзіце 2-ю серыю тэлевізійнага шматсерыйнага мастацкага фільма «Вечны кліч» «Ноч перад святаннем».

Па другой праграме ў 19.00 адбудзецца «Музычныя вечары для юнацтва». У праграме творы М. Рымскага-Корсакава і Р. Гліэра. Выконвае сфальціны аркестр Цэнтральнага тэлебачання і Усесаюзнага радыё.

Салістка Т. Стэрлінг. Дырыжор — заслужаны артыст РСФСР М. Эрмлер. Уступнае слова музыказнаўцы Ж. Дазорцавай.

4 чэрвеня, у пятніцу, у 19.40 па першай праграме глядзіце 3-ю серыю тэлевізійнага шматсерыйнага мастацкага фільма «Вечны кліч» «У чым твая вера?».

У 21.30 запрашаем на канцэрт артыстаў аперэты.

У суботу, 5 чэрвеня, па першай праграме ў 15.25 адбудзецца прэм'ера тэлевізійнага мастацкага фільма «Чырвоны пень Плімутроў». Аўтар сцэнарыя В. Тонарава. Рэжысёр М. Белікаў.

У 19.25 спявае Радміла Карвінкіч.

У 19.55 глядзіце праграму тэлевізійных кароткаметражных мастацкіх фільмаў. Грузія: «Суботні вечар», «Тэрмометр», «Тры рублі».

У 21.30 запрашаем на канцэрт майстроў мастацтваў Саюза перадачы «Сябраў 200-годдзя Вялікага тэатра Саюза ССР. Перадача з Крамлёўскага Палаца з'ездаў».

У нідзелю, 6 чэрвеня, па першай праграме ў 11.00 упершыню на тэлеэкране спектакль Цэнтральнага дзіцячага тэатра «Раманяна». Аўтар — Н. Гусева.

У 16.45 глядзіце 1-ю серыю мастацкага фільма «Руслан і Людміла». Аўтар сцэнарыя А. Птушкіна пры ўдзеле С. Валодзіна. Рэжысёр А. Птушкіна. У ролі: В. Камінец, Н. Пятрова, В. Фёдароў, А. Абрэкосаў і іншыя.

У 18.20 — другая серыя гэтага фільма.

У 21.30 пацкаўся перадачай «Слова пра музыку». Перадачу будзе весці кампазітар Н. Г. Свірыдаў.

МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ БССР МАГІЛЁўСКАЕ МУЗЫЧНАЕ ВУЧЫЛІШЧА ІМЯ М. А. РЫМСКАГА-КОРСАКАВА

АБ'ЎЛЯЕ ПРЫЁМ НАВУЧЭНЦАУ НА 1976-77 НАВУЧАЛЬНЫ ГОД.

Прыём праводзіцца на дзённае навучанне па наступных спецыяльнасцях: фартэпіяна; струнныя інструменты (скрыпка, альт, віяланчэль, кантрабас); духавыя і ударныя інструменты (флейта, габоі, кларнет, фагот, труба, валторна, тромбон, туба, ударныя інструменты); народныя інструменты (баян, акардэон, цымбалы, домра, балалайка, гітара); сольнае спяванне; харавое дырыжыраванне; тэорыя музыкі.

Вучылішча рыхтуе: выкладчыкаў дзіцячых музычных школ, канцэртмайстраў, артыстаў аркестраў і ансамбляў, кіраўнікоў самадзейных аркестраў, дырыжораў хору, настаўнікаў музыкі і спеваў у агульнаадукацыйных школах.

Тэрмін навучаня — 4 гады. Асобы, якія паступаюць у вучылішча, здаюць уступныя экзамены па наступных дысцыплінах: 1. Спецыяльнасць: а) выкананне праграмы; б) праверка ведаў музычна-тэарэтычных прадметаў (сальфеджыю — пісьмова, музграфата).

На базе 8 класаў: 2. Руская мова (дыктант). 3. Руская мова і літаратура (вусна).

На базе 10 класаў: 4. Руская мова і літаратура (вусна). 5. Гісторыя СССР (вусна).

Прыём залу на дзённае аддзяленне з 1 чэрвеня па 5 ліпеня. Уступныя экзамены з 6 па 20 ліпеня (па выкліку). Заявы аб прыёме падаюцца на імя дырэктара вучылішча па адзінай форме.

Да заявы прыкладаюцца: дакумент аб васьмігадовай адукацыі (у арыгінале); медыцынская даведка па форме № 286, выдадзеная школьным урачом ці лячэбна-прафілактычнай установай па месцу жыхарства; выліска з працоўнай кніжкі; завераная начальнікам аддзела кадраў ці кіраўніком прадпрыемства, установы, арганізацыі, прадастаўляецца асобамі, якія маюць стаж практычнай работы не менш як два гады; накіраванне па адзінай форме прадастаўляецца кіраўніком прадпрыемства, установы, арганізацыі, саўгасамі, устаноўамі і арганізацыямі; чатыры фотакарткі (здымкі без галаўнога ўбору, памерам 3,4 см).

Па прыбыцці ў навучальную ўстанову, асобы, якія паступаюць, працягваюць асабіста па сведчанне аб нараджэнні ці пашпарт, ваенны білет (ваенна-абавязаныя запасы) ці прыліснае пасведчанне (асобы прызыўнога ўзросту), аб чым робіцца адпаведны запіс у асабовай справе паступаючага.

Інтэрнату музычнае вучылішча не мае.

Іншагароднім выплываюцца кватэрныя.

Стыпендыя назначаецца на агульных асновах. Пачатак заняткаў з 1 верасня (па выкліку).

Прыём залу па адрасу: БССР, г. Магілёў, 212030, вул. Леніна, 53. Прыёмная кімнатка. Тэлефоны 5-82-03, 5-55-58.

Дырэкцыя.

Мікола ЯНЧАНКА

АДНАПАЛЧАНЕ

Верасень. Цяпер дзядулю Паўла, суседа нашага, у нядзелю ні ў хаце, ні ў садзе не застанеш. А захочаш сустрэцца з ім, ідзі на станцыю. Бо яшчэ з раніцы апрапае стары гімнасцёрку з трыма медалямі, назімае адборных яблыкаў і спяшаецца на вакзал. Прадасць пасажырам. І, здаецца мне, не толькі дзеля выручкі. А хутчэй за ўсё, людзей паглядзець і свой тавар паказаць. Тавар жа ў дзядулі і сапраўды цудоўны! Варта прыйсці яму на перон — і ўсё наваколле напаяняецца духмяным, непаўторным пахам антонавак. А возьмеш яблык у рукі — наскрозь свеціцца, ля вуха патрасеш — як семечкі шамацяць, чуеш.

Сёння і я з ім на вакзал трапіў. Выйшаў на вуліцу, а ён лаўнюткае вядро нясе. Цяжкая старому. Вось я і прапанаваў да вакзала паднесці. Якраз у час паспелі: пасажырскі поезд на станцыю прыбыў. Дзядулю тут жа пасажыры акружылі. Але не паспеў ён гандаль пачаць, як на шыю яму кінуўся, мяркуючы па мове, украінец з ордэнам Чырвонай Зоркі на грудзях.

— Сталаче! Дружэ мій! Ось де зустрэціся довелася! Та Охрім я! З Чэрнігова. Мы ж з тобою від Волги до самої Эльбы дйшли...

Цяпер на шыю ўкраінцу дзядуля Павел кінуўся:

— Ахрымачка! Дружэ род-

ненькі! Ледзь пазнаў. Што ні кажы, а трыццаць адзін год з тае незабыўнае вясны прайшоў... Што гэта, поезд адпраляецца?.. Бяры! З вядром бяры!... Якія грошы! Якія грошы!..

Ахрым паспеў ускочыць і нават крыкнуць:

— Чэрнігов, вуліца Радянска, дом пяты!

— Што, аднапалчаніна сустрэлі? — спытаў я. — Толькі чаму ён вас Сцяпанам назваў?

— Абазнаўся ён, — адказаў дзядуля Павел. — Абазнаўся...

— Чаго ж вы не казалі яму?

— Не хацеў. Не хацеў, яму чак, пазбаўляць яго радасці сустрэчы з аднапалчанінам. Гэта ж такая радасць! Такая радасць!

З пустымі рукамі вяртаўся з вакзала дзядуля Павел. А па выразу твару — з небывалай вырчайкай.

Паўло ГЛАЗАВЫ

ЧЭСНЫ ВЯРБЛЮД

Далёка недзе, пасярод пустыні Быў магазін. А ў гэтым

магазіне Вярблюд вадой і сенам гандляваў.

Ён чэсным быў. І кожны дзень нязменна

Сам у сябе купляў ваду і нават сена.

Пра што напісана ў вершы гэтым,

Я прачытаў загадчыку буфета. А ён сказаў: — Я ганіць верш

не буду,

Але чытай ты лепш яго вярблуду.

Пераклаў М. МІРАНОВІЧ.

МІМАХОДЗЬ

Падчас і таму, хто купаецца ў праменнях славы, патрэбна выратавальнае кола.

Каб дасягнуць вышынні, трэба спазнаць глыбіню.

Ніколі не пераскокніў самога сабе, але не даваў рабіць гэтага і іншым.

Літаратурная тэма не люлька: яе нельга абсмактаць.

Вучоная ступень не заўжды адпавядае ступені вучонасці.

Алег СЕІН.

На вершы іншых пісалі музыку, а на яго — пароды.

Было б справадліва, калі б баязлівы паміралі з перапуду.

Адрозненне паміж паэзіяй і прозаю? Паэзія — гэта калі мы

кажам «жывое срэбра», а проза — калі «ртуць»...

Дзмітро АРСЕНІЧ.

Пятро РАБРО

ПРЫТЧА

Чуў неяк я: у дальняй старане, [У Індыі ці што] ёсць гэтакае

свята: Аднойчы вечарам цудоўным

на вясне Людзей на плошчу сходзіцца

багата. Калі цябе да славы цягне ўкрай,

Калі адчуў, што побач ёсць кабета,

Залазь на слуп і опус свай чытай —

Уважна людзі слухаюць паэта. Як па душы — паціваець

аддаюць, Б'юць у далоні гулка без

упыну, А не — то хоць паэта і не б'юць,

Але прымаюць ад слупа драбіны.

Цяпер даў меліся, сакрат у чым! Тут — кліч ні кліч — ніхто

не дапаможа: Калі даў зевака — на слупе тым

Аж да святання кукарэкаць можаш.

Ці ёсць мараль у прытчы! Ёсць якраз.

[Яе на заканчэнне я пакінуў]: Скажаў з трыбуны штось —

і тут жа злазь, Не забывай ніколі пра драбіны.

Пераклаў М. ЧАРНЫЎСКІ.

Юрый ІВАКІН

ЦІКАВАЕ ЛІТАРАТУРАЗНАЎСТВА

Ці ведаеце вы, што: ...старажытнарымскія пісьменнікі не любілі крытыкаў.

...Жорж Санд і Марка Ваўчок яшчэ ў XIX стагоддзі насілі максі-спадніцы.

...пісаць для дарослых патрэбна гэтаксама добра як і для дзяцей, толькі крыху горш.

...Шэкспір не ведаў, што ён класік, а Гамер, што ён нарадзіўся і памёр да нашай эры.

...той самы Гамер у адрозненне ад некаторых малавядомых пісьменнікаў сучаснасці быў зусім непісьменным.

...вялікі Гётэ як і ў маладосці, так і ў сталых гады нехвотна пазычаў грошы калегам па яхру.

...Байран быў прыгожым мужчына.

...некаторыя раздзелы «Яўгенія Анегіна» Пушкін пісаў, абуўшыся ў хатнія пантофлі.

...і Тычына быў маладым паэтам.

...крытыка — кніга скаргаў літаратуры.

...Франко з адполькавым майстэрствам і ахвотай карыстаўся

ў сваёй паэзіі як галоснымі, так і змычнымі. Вучоная надлічылі, што літара «а» сустракаецца ў яго вершах 43.321 раз, літара «б» — 21.475.

...паводле матэрыялаў сацыялагаў, праэнт курцоў сярод паэтаў значна вышэйшы, чым сярод хатніх гаспадынь.

...наэт-пачатковец Харайчук пашыў халат дакладна па ўзору пушкінскага, што намаляваны на вядомым партрэце, зробленым Транцініным.

...некаторыя пісьменнікі скардзяцца, што класікі ў іх адбіваюць чытачоў.

Пераклаў І. ТАРАСЕВІЧ.

Першы натуршчык.

Першы абстракцыяніст.

На першы мастацкі савет. Малюнк І. АЛЕКСАНДРОВІЧА.

МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ БЕЛАРУСКАЙ ССР

БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ КАНСЕРВАТОРЫЯ імя А. В. ЛУНАЧАРСКАГА

аб'яўляе прыём на 1976 год у аспірантуру з адрывам ад вытворчасці па спецыяльнасці музыказнаўства (тэорыя музыкі).

У аспірантуру прымаюцца асобы абодвага полу не старэй чым 35 гадоў, якія маюць закончаную вышэйшую адукацыю і правялі зольнасці да навукова-даследчай работы.

Спецыялісты, якія паступаюць у аспірантуру, павінны мець вопыт практычнай работы па профілю абранай спецыяльнасці не менш як два гады пасля заканчэння вышэйшай навукальнай установы.

Маладыя спецыялісты дапускаюцца да ўдзелу ў конкурсных экзаменах у аспірантуру непасрэдна пасля заканчэння ВНУ па рэкамендацыях саветаў вышэйшых навукальных устаноў.

Залва аб прыёме ў аспірантуру падаецца на імя рэктара кансерваторыі з прыкладаннем:

— асабістага лістка па ўліку кадраў з фотакартнай памерам 3,4 см;

— характарыстыкі з апошняга месца работы;

— копіі дыплама;

— копіі працоўнай кніжкі;

— спіса апублікаваных навуковых работ.

Асобы, якія не маюць апублікаваных навуковых работ, прадстаўляюць навуковыя даклады (рэфераты) па абранай спецыяльнасці:

— выліскі з пратакола пасяджання савета для асоб, рэкамендаваных у аспірантуру саветамі ВНУ непасрэдна пасля заканчэння вышэйшай навукальнай установы;

— пасведчанне па форме № 6 аб задачы кандыдацкіх экзаменаў, прадугледжаных па дадзенай спецыяльнасці, для асоб, якія поўнасцю або часткова здалі кандыдацкія экзамены.

Пашпарт і дыплом аб заканчэнні

вышэйшай навукальнай установы прад'яўляюцца асабіста.

Паступаючыя ў аспірантуру здаюць конкурсныя экзамены па спецыяльнасці, гісторыі КПСС і адной з замежных моў (англійскай, французскай, нямецкай, іспанскай, італьянскай) у аб'ёме праграмы для вышэйшых навукальных устаноў.

Экзамен па спецыяльнасці складаецца з раздзелаў:

— рэферат па тэме дысертацыі;

— тэорыя музыкі: гармонія (пісьмова), поліфанія (пісьмова), аркестраўка (пісьмова), аналіз музычнага твора буйной формы; гісторыя музыкі (руская, савецкая, народаў СССР, замежная);

— калектывам.

Асобам, дапушчаным да задачы ўступных экзаменаў, прадстаўляецца дадатковы водпуск у 30 календарных дзён з захаваннем заробатнай платы па месцу работы для падрыхтоўкі і задачы экзаменаў.

Асобы, якія прымаюцца ў аспірантуру з часткова здадзеным кандыдацкім мінімумам, карыстаюцца дадатковым аплачваемым водпускам для задачы застаўшыхся ўступных экзаменаў з разліку 10 дзён на кожны экзамен.

Дакументам, які засведчвае права на водпуск, з'яўляецца павадаўленне за подпісам рэктара кансерваторыі аб допуску да суб'седавання і задачы ўступных экзаменаў.

Прыём дакументаў з 24 мая па 24 ліпеня па адрасу: 220030, г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 30.

Уступныя экзамены з 25 чэрвеня па 3 ліпеня.

МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ БЕЛАРУСКАЙ ССР

БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ КАНСЕРВАТОРЫЯ імя А. В. ЛУНАЧАРСКАГА

аб'яўляе прыём на 1976 год у асістэнтуру-стажыроўку з адрывам і без адрыву ад вытворчасці па спецыяльнасцях:

фартэпіяна, струнныя інструменты (альт, кантрабас), камерны ансамбль, спеваы, оперна-сімфанічнае дырыжыраванне духавым аркестрам.

У асістэнтуру-стажыроўку прымаюцца асобы абодвага полу не старэй чым 35 гадоў на навучанне з адрывам ад вытворчасці і не старэй чым 45 гадоў на навучанне без адрыву ад вытворчасці, якія маюць закончаную вышэйшую адукацыю па абранай спецыяльнасці, што правялі яр'я зольнасці і валодаюць неабходнымі дадзенымі для педагагічнай работы ў вышэйшай навукальнай установе.

Маладыя спецыялісты дапускаюцца да конкурсных экзаменаў непасрэдна пасля заканчэння ВНУ толькі па вадле рашэння саветаў вышэйшых навукальных устаноў.

Залва аб прыёме ў асістэнтуру-стажыроўку падаецца на імя рэктара кансерваторыі з указаннем абранай паступаючым спецыяльнасці і формы навучання (з адрывам або без адрыву ад вытворчасці) з прыкладаннем:

— асабістага лістка па ўліку кадраў з фотакартнай памерам 3,4 см;

— характарыстыкі з апошняга месца работы або навукальнай установы, якая рэкамендуе ў асістэнтуру-стажыроўку;

— выліскі з пратакола савета ВНУ (для асоб, рэкамендаваных да паступлення ў асістэнтуру-стажыроўку пасля заканчэння вышэйшай навукальнай установы);

— копіі дыплама;

— копіі працоўнай кніжкі.

Паступаючыя ў асістэнтуру-стажыроўку здаюць конкурсныя экзамены па спецыяльнасці, гісторыі КПСС і адной з замежных моў (англійскай, французскай, нямецкай, іспанскай, італьянскай) у аб'ёме пра-

грамы для вышэйшых навукальных устаноў.

Экзамен для паступаючых па фартэпіяна, струнных інструментах, камернаму ансамблю і спевах складаецца з раздзелаў:

— выкананне праграмы, калектывам;

— для паступаючых па оперна-сімфанічнаму дырыжыраванню — дырыжыраванне твора буйной формы, выканваемым на фартэпіяна;

— дырыжыраванне аркестрам;

— тэорыя музыкі: гармонія (пісьмова), поліфанія (пісьмова), аркестраўка (пісьмова);

— чытанне партытур;

— аналіз музычных твораў буйной формы па партытуры;

— калектывам;

— для паступаючых па дырыжыраванню духавым аркестрам

— дырыжыраванне твора буйной формы, выканваемым на фартэпіяна;

— дырыжыраванне аркестрам;

— аналіз музычнага твора буйной формы па партытуры;

— калектывам.

Асобам, дапушчаным да задачы ўступных экзаменаў, прадстаўляецца дадатковы водпуск у 30 календарных дзён з захаваннем заробатнай платы па месцу работы для падрыхтоўкі і задачы экзаменаў.

Дакументам, які засведчвае права на водпуск, з'яўляецца павадаўленне за подпісам рэктара кансерваторыі аб допуску да суб'седавання і задачы ўступных экзаменаў.

Прыём дакументаў з 24 мая па 24 чэрвеня па адрасу: 220030, г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 30. Уступныя экзамены з 24 чэрвеня па 3 ліпеня.

СУСТРЭЧЫ, ПОШУКІ, АДКРЫЦЦІ.

ТАМ, НА ГРАНЦЫ...

ЯРКАЕ ЖЫЦЦЕ ПАЭТА

ВУЧОНЫ — ПАПУЛЯРЫЗАТАР

БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ

«ШЧЫРА І МУЖНА, З АДВАГАЙ ЮНАЧАЙ...»

Нядоўга, але яркае жыццё пражыў вядомы ўкраінскі паэт Яраслаў Шпорты. Не па нігах ведаў ён і «сцяжынку» сястры Украіны — Беларусь. У гады Вялікай Айчыннай вайны са зброяй у руках змагаўся ён за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы, удзельнічаў у вызваленні Магілёва ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Вершы паэта гучалі на прывадах, друкаваліся на старонках франтавых газет. А ў пасляваенны час выйшла некалькі зборнікаў, сярод якіх «Светлы дзень», «Запарожцы», «Ты ў сэрцы мам» і іншыя.

Вядомы Я. Шпорты і як перакладчык з беларускай, тадзінскай і чувашскай моў. І вось — новая сустрэча ўкраінскага сібра з беларускай зямлёй. «Явар» — так называецца кніга яго выбранага лірыка, якая неўзабаве папоўніць «Бібліятэку «Паззія народаў ССРСР», што выходзіць у выдавецтве «Містэцкая літаратура». Пераклад творы свайго ўкраінскага сібра Кастуся Кірэенка.

Ён гаворыць пра Я. Шпорты: «...Імя яго моцна далучыць да імён такіх нашых беларускіх паэтаў, як Мікола Сурначоў, Леанід Гаўрылаў, Аляксей Коршак, ды некаторых іншых, чыё творчае, і грамадзянскае жыццё засталася для нас кароткай і блізкачай успышкай, якая неаднойчы хвалілася нас сваёй самабытнасцю і яркасцю і давала права з заможным адначыньнем, колькі і якіх талентаў забрала ад нас вайна».

У вершах Я. Шпорты біяграфія панавання, шчыры роздум над жыццём, замільванне родным краем і прага творчасці. Асабліва хораша гэта патаемнае жаданне выказана ў вершы «Явар»:

Явар мой, стану над кручай
высокай,
Там, дзе бланіт над табой
здымаецца,
Дай мне, мой явару,
дай таго соку,
Што ў Тарасавым сэрцы
кіпіць...
С. ВІРЗОУСКІ.

АПОВЕСЦІ ПРА ВЯСКОВЫХ НАСТАЎНІКАЎ

«Сельскія настаўнікі» і «Школьны хлеб» — гэтыя добрыя вядомыя аповесці ўкраінскага празаіка Яўгена Гуцалы выйшлі на беларускай мове асобнай кнігай у аўтарытаўным перакладзе Льва Салаўя і Барыса Сачані. Творы прысвячаюцца вясковым педагогам, якія працуюць у пасляваенны

час у сіле Мядзвенец. Адзіна з іх носіць падзаглавак «Аповесці п'янага года».

У цэнтры увагі пісьменніка праблема выхавання падрастаючага пакалення. Я. Гуцала ствараў яркія, запамінальныя лобразы настаўнікаў Алены Лявоўны і Нікана Іванавіча Шварубаў.

Мінск, 19 чэрвеня 1949 г. Сустрэча на аэрадроме дэлегацыі пісьменнікаў Украіны на II з'ездзе беларускіх пісьменнікаў. Злева направа: П. Броўка, А. Малышка, П. Панч, П. Варанько, А. Кулішоў.

РАЗВІТАННЕ З ЗАСТАВАЮ

Гэты дакументальны фільм пра вялікую і важную падзею ў жыцці не толькі заставы імя Героя Савецкага Саюза лейтэнанта В. М. Усавы. Гэта расказ аб перадачы заставы падпалкоўнікам А. І. Закурдаевым яго сыну, старшаму лейтэнанту А. Закурдаеву, які працаваў тут зампалітам.

Фільм «Граніца і людзі» (рэжысёр А. Ястрабаў, аператары Л. Браўгман, В. Хайкін) выходзіць за рамкі паказу радавой, звычайнай падзеі. Ён усёй сваёй фактурай выказвае вялікую і светлую думку — справа бацькоў у надзейных руках.

Карціна пачынаецца звычайным эпизодам у жыцці заставы — яе начальнік, падпалкоўнік А. І. Закурдаев аддае свой баявы загад на ахову і абарону дзяржаўнай граніцы ССРСР. І заканчваецца, па сутнасці, такім жа эпизодам. Розніца ў тым, што ў канцы карціны заставы камандуе ўжо старшы лейтэнант А. А. Закурдаев.

Цікава і захапляюча расказваюць стваральнікі стужкі пра падпалкоўніка А. І. Закурдаева. Былы франтавін, нямала кіламетраў прайшоў па пагранічных сценах. Калі б іх сілашці ў адну, то атрымалася б адлегласць, роўная працягласці ўсіх граніц Савецкага Саюза. Раздумваючы ўслых аб пражытым і перажытым, Закурдаев як бы ўваскрэшае свой баявы шлях ад салдата да падпалкоўніка. Былі ўдачы, былі і засмучэнні, але адна якасць заўсёды вылучала яго сярод іншых — ён ніколі не быў абыякавым. Ні да людзей, ні да граніцы. Нездарма ж у фільме Аляксандр Іванавіч з нейкім асаблівым гонарам гаворыць:

— Усё маё жыццё прайшло на граніцы...

Вельмі добра сказаў на мітынг пагранічнікаў з выпадку проваду на заслужаны адпачынак падпалкоўніка А. І. Закурдаева намеснік начальніка палітаддзела Заходняй пагранічнай акругі палкоўнік Г. Т. Мілаванцаў:

— Калі б конны куццік, конны ўзгорак на граніцы ўмелі гаварыць, яны б расказалі, як падпалкоўнік Закурдаев аддаваў усё сваё сэрца, увесць свой вопыт і ўменне справе аховы дзяржаўнай граніцы...

І сёння многія былія пагра-

нічнікі пішуць яму на заставу, ад душы дзякуюць за добрую школу выхавання, якую яны прайшлі пад яго кіраўніцтвам. Ён любіў сваю работу і ведаў яе. Яму не раз прапаноўвалі вышэйшыя пасады, але ён заставаўся верным сынам граніцы. Менавіта таму яго сыны Аляксандр і Уладзімір таксама панядалі ахоўваць свяшчэнныя рубяжы краіны.

Скончыўся рытуал развітання з заставаю. І Закурдаев-старэйшы выйшаў з дому, каб пабыць аднаму, падумаць аб пражытым. І вось ён крочыць паміж бяроз. Аб чым шумяць гэтыя сівелы чалавек? Так, ён і з бірозамі развітваецца, таму што расціў іх разам з пагранічнікамі, якія служылі ў розныя гады на заставе. Паглядзіць на адну

курдэеву 26 гадоў. У такім узросце пачынаў і бацька, можа, нават крыху маладзейшым. Як клітва, гучаць словы Закурдаева-малодшага:

— Я выканаю, бацька, твой наказ...

Гэта ён гаворыў пасля таго, як Закурдаев-старэйшы ўручыў яму ключы ад сейфа заставы.

Ключы ад сейфа... Але ці толькі Гэта ж і ключы ад салдацкіх сэрцаў, і ключы ад усіх сакрэтаў пагранічнай службы.

Трывожны і урачыстыя мінуты развітання з заставаю Закурдаева-старэйшага. Бадай, самым напружаным момантам фільма можна лічыць эпизод, калі перад глядачом з'яўляецца жонка начальніка заставы Тамара Васільеўна Закурдаева. Яна расказвае, як ёй сумна пакідаць заставу, да якой яна прывыкла.

Бацька і сын. Кадр з кінафільма «Граніца і людзі».

— І абавязкова ўспомніць салдата або сержанта... Іх шмат было... Але ці можна развітацца з граніцай? Ён сам сабе адказвае:

— Пакуль б'ецца маё сэрца, буду лічыць сябе пагранічнікам...

Значыцца, прыніпеў чалавек да граніцы. Значыцца, любіць яе ўсёй душой...

Маладому начальніку заставы старшаму лейтэнанту А. А. За-

Тут праліцець лепшыя гады яго жыцця. Прышла сюды дзячынню, а вось стала бабуляй. Яна выцірае хусцінкаю слёзы. Вядома ж, ёй цяжка і горна развітацца з тым, што ўжо даўно ўвайшло ў жыццё, як звычайная з'ява, — трывогі, чаранні, клопаты пра мужа і дзяцей...

І гэта — таксама слова пра граніцу Радзімы, пра яе непакідаць.

Міхаіл ПЛОТНИКАУ.

НАШ КАЛЕНДАР

ПІЯНЕР БЕЛАРУСІСТЫКІ

Нядаўна споўнілася сто год з дня нараджэння Іларыяна Сямёнавіча Сяніцкага (1876—1956) — вядомага ўкраінскага славіназнаўцы і мастацтвазнаўцы, фенатра філасофскіх навук, даследчыка і папулярызатара беларускай культуры.

Яго з поўным правам можна назваць піянерам беларусістыкі на Украіне. Яго працы не толькі раскрывалі заканамернасці развіцця нашай мовы і літаратуры, але і садзейнічалі пашырэнню гэтых звестак ва ўсім славянскім свеце.

Першай буйной беларусазнаўчай працай І. Сяніцкага з'явілася даследаванне «Адраджэнне беларускага пісьменства» (1908), у якім вучоны расказаў пра беларускую літаратуру пачатку XX ст.

У ім поўнасцю перадрэкаваны верш Цёткі «Суседзям у яворы». Завяршаецца яно публікацыяй двух адкрыта рэвалюцыйных вершаў Я. Купалы — «Там» і «Што ты спіш!», якія І. Сяніцкі атрымаў ад самога аўтара падчас адной з іх сустрэч у Пецярбурзе, і ўпершыню апублікаваў гэтыя творы.

Кніжка І. Сяніцкага адразу была канфіскавана ў царскай Расіі.

У 1913 г. вучоны піша артыкул «Асновы адраджэння беларускага пісьменства», у якім абгрунтоўвае заканамернасць узнікнення беларускай нацыянальнай літаратуры. Упершыню ва ўкраінскім друку называюцца некаторыя беларускія пісьменнікі XIX ст., робіцца спроба тыпалагічнага супастаўлення творчасці літаратараў Беларусі і Украіны.

Артыкул І. Сяніцкага, разам з творамі М. Горькага, У. Кара-

ленкі, Лесі Украінкі і іншых вядучых пісьменнікаў XX ст., быў змешчаны ў юбілейным зборніку, прысвечаным 40-годдзю творчай дзейнасці І. Франко.

У 1926—27 гг. І. Сяніцкі па запрашэнню навуковай грамадскасці рэспублікі наведваў Беларусь, прымаў удзел у рабоце нарады па рэформе беларускага правапісу, знаёміўся з працай Інстытута беларускай культуры і Белдзяржуніверсітэта, глядзеў спектаклі БДТ-1 (цяпер Акадэмічны тэатр імя Я. Купалы), сустракаўся з Я. Купалам, Я. Коласам, З. Бядулем, А. Гурло, А. Дударом і іншымі беларускімі пісьменнікамі. З паездкі ён вынес самыя прыемныя, светлыя ўражанні, а дадому прывёз шмат беларускіх кніг і шчырае жаданне расказаць суамясцінам аб усім убачаным і перажытым.

Ужо ў 1928 г. І. Сяніцкі выпускае кніжку «Росвіт культурна-нацыянальнага жыцця ўсходняй Беларусі», у якой дзельца радаснымі ўражаннямі, піша пра ўздым беларускай навуцы і культуры пры Савецкай уладзе. Ён супастаўляе убачанае ў Мінску з тагачасным культурна-нацыянальным жыццём Вільні і Львова.

Патрэбна было мець грамадзянскае мужнасць, каб ва ўмовах буржуазнай даваеннай Польшчы адкрыта і праўдзіва расказаць пра росвіт нацыянальнага жыцця адной з савецкіх рэспублік, публічна прызнаць і сімпатыя да камуністаў, зацікаўлена цытаваць У. І. Леніна.

Дарэчы, у гэтай кнізе І. Сяніцкі называе Я. Купалу і Я. Коласа «дэма сонцамі беларуска-

га пісьменства».

Да фантаў гісторыі, мовы, літаратуры і культуры Беларусі І. Сяніцкі звяртаўся неаднаразова, у самых розных працах («Пачаткі кнігадрукавання на землях Украіны», «Нагляды ў пльні старогадзю», «Агляд гісторыі славянскага пісьменства на працягу 1826—1938 гадоў» і інш.). Цікава, да беларусістыкі ён падтрымлівае ў сваіх калек і вучню, асабліва пасля вёвапомных вераснёўскіх дзён 1939.

Варта прыгадаць яшчэ два моманты з біяграфіі І. Сяніцкага.

У 1905 г. ён становіцца дырэктарам Украінскага Нацыянальнага музея ў Львове (на гэтую пасаду быў да 1952 г.). Дзякуючы яму камплектуецца спецыяльны беларускі аддзел. Наведвальнікі музея могуць убачыць цікавыя экспанаты: 23 слупцы паясы, 12 кніг «Біблія» Ф. Скарыны, асобныя беларускія старадрукі і інш.

Пазнаёміўся І. Сяніцкі і з Цёткай, якая хавалася ад праследванняў царскай паліцыі, дапамог ёй эміграваць за мяжу, у Львоў, садзейнічаў ёй у паступленні на філасофскі факультэт Львоўскага ўніверсітэта, у выданні кніг «Срыпка беларускага» і «Хрест на свабоду», ва ўладкаванні на працу. Цётка яе родная была прынята і ў сям'і І. Сяніцкага, часта наведвала дом, разам з яго жонкай Анісай Сяніцкай і сярбрунай жонкай Меланіяй Бордун ездзіла на зянкуры ў Вену. Што ж датычыць успамінаў пра Цётку, пакінутых нам І. Сяніцкім, А. Сяніцкай і М. Бордун, то яны з'яўляюцца адзінымі сведчаннямі сучаснікаў пра так званы львоўскі перыяд у жыцці беларускага паэта. Пра ўсё гэта асабліва прыемна нагадаць сёлетня калі мы адзначаем стогадовы юбілей не толькі І. Сяніцкага, але і аўтаркі «Хреста на свабоду».

Тацяна КАБРЫЦКАЯ,
Вячаслаў РАГОЙША.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і праваўлення Саюза пісателёў БССР, Мінск.

«ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Індэкс 6385Б

АТ 02479

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарова, 19.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адказнага сакратара — 33-44-04, аддзела грамадска-палітычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прозы і паэзіі — 33-24-62, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-24-62, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела выяўленчага мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-24-62, аддзела пісем і масвай работы — 33-22-04, выдавецтва — 23-52-85, бухгалтэрыі — 23-77-65.

Рукапісаў рэдакцыя не вяртае.

Галоўны рэдактар Хведар ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія:

Зяір АЗГУР, Барыс БУР'ЯН,

Анатоль ГРАЧАНИКАЎ, Юрый ГРЫГОР'ЕЎ,

Канстанцін ГУБАРЭВІЧ, Ігар ДАБРАЛЮБАЎ,

Васіль ІВАШЫН, Віктар КАВАЛЕНКА,

Аляксандр КАПУСЦІН [намеснік галоўнага рэдактара],

Уладзімір НЯФЁД, Віктар ПРАТАСЕНЯ,

Іраіда САНКОВА, Мікола ТКАЧОЎ,

Юлія ЧУРКО, Віктар ШЫМУК [адказны сакратар],

Рыгор ШЫРМА